

REVISTA ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

ÎN CENTRUL
PREOCUPĂRILOR

REALIZAREA
EXEMPLARĂ
A OBIECTIVELOR
DEZVOLTĂRII
ECONOMICO-
SOCIALE

REVISTA
ECONOMICA

6583 SL

Numărul 1 • Vineri 7 ianuarie 1963

MESAJUL DE ANUL NOU

*adresat întregului nostru popor,
la posturile de radio și televiziune, de*

TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU

**Dragi tovarăși și prieteni,
Cetațeni ai Republicii Socialiste România,**

Incheiem anul 1982 cu noi succese importante în dezvoltarea economico-socială, în sporirea avuției materiale și spirituale a patriei. În condițiile grele, determinate de accentuarea crizei economice mondiale, cît și de unele lipsuri ce s-au manifestat în diferite sectoare de activitate, industria românească a continuat să se dezvolte ; am obținut rezultate de seamă în creșterea producției agricole, realizind o producție de cereale de 1 000 kg pe locuitor, s-au înfăptuit neabătut măsurile privind autoconducerea și autoaprovizionarea, ridicarea bunăstării materiale și spirituale a poporului. Cu toate acestea, trebuie să spunem deschis, și la terminarea celui de-al doilea an al actualului cincinal, că rezultatele obținute nu ne pot mulțumi, că, dacă în toate sectoarele s-ar fi acționat cu mai multă răspundere și fermitate, am fi putut să obținem rezultate și mai bune.

La Conferința Națională a partidului am analizat pe larg stadiul actual al edificării socialismului în România, drumul străbătut de poporul nostru, sub conducerea Partidului Comunist Român, în ridicarea gradului de civilizație al patriei, în creșterea forței economice și politice, în întărirea independenței și suveranității României socialiste.

La sfîrșitul acestui an am sărbătorit cea de-a 35-a aniversare a proclamării Republicii, care a marcat de fapt trecerea la revoluția și construcția socialistă în patria noastră. Mărețele realizări obținute în anii construcției socialiste demonstrează cu putere justețea politicii partidului nostru care aplică în mod creator adevărurile generale la condițiile concrete din țara noastră, reprezintă o expresie a forței creatoare a clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității, a întregului nostru popor, care, stăpin pe destinele sale, își făurește în deplină libertate propriul său viitor socialist și comunist.

Acum, la încheierea unui an de muncă eroică, plină de dăruire pentru progresul și propășirea patriei,

adrez clasei noastre muncitoare, țărănimii, intelectualității, tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, întregului popor cele mai calde felicitări și urarea de noi și strălucite victorii în marea operă de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism !

**Dragi tovarăși și prieteni,
Cetațeni ai României Socialiste,**

Intrăm în noul an 1983 cu un program clar de muncă privind dezvoltarea armonioasă economico-socială a țării, în vederea înfăptuirii neabătute a hotărîrilor Congresului al XII-lea, a programelor și hotărîrilor Conferinței Naționale a partidului.

În centrul activității din anul viitor se află realizarea obiectivului strategic, economic și politic, de trecere a patriei noastre la un nou stadiu de dezvoltare, de realizare a unei noi calități a muncii și vieții în toate domeniile. Planul unic de dezvoltare economico-socială pe 1983 prevede dezvoltarea producției industriale într-un ritm mai înalt decît în primii doi ani ai actualului cincinal, creșterea mai puternică a producției agricole vegetale și animale, realizarea programului privind autoconducerea și autoaprovizionarea, ridicarea pe această bază a nivelului de trai material și spiritual al poporului — țelul suprem al politicii partidului, esența societății socialiste multilateral dezvoltate.

Deși condițiile economice internaționale continuă să fie grele, avem în vedere să acționăm cu toată hotărîrea pentru diminuarea tot mai mult a influențelor crizei economice mondiale, pentru îmbunătățirea activității în toate sectoarele, asigurînd astfel dezvoltarea, în continuare, economico-socială a patriei.

În înfăptuirea acestor obiective va trebui să punem pe primul plan realizarea programelor privind dezvoltarea mai puternică a bazei energetice și de materii prime, recuperarea și refolosirea materialelor, reducerea consumurilor energetice și materiale, a cheltuielilor de producție în general, creșterea mai puternică a pro-

ductivității muncii, ridicarea nivelului tehnic și al calității produselor, perfecționarea mecanismului economic, creșterea eficienței economice și întărirea autoconducerii muncitorești. O atenție deosebită trebuie să acordăm științei, învățămîntului și culturii, ridicării nivelului de pregătire profesională și tehnică, pregătirii politice, educării și formării omului nou. Este necesar ca toate colectivele de oameni ai muncii, consiliile de conducere, adunările generale, organele centrale, de stat și organismele democratice naționale să acționeze într-o deplină unitate, cu întreaga răspundere, pentru realizarea neabătută a planului în toate sectoarele de activitate.

Vom acționa pentru perfecționarea continuă a cadrului democratic al societății noastre socialiste, asigurînd participarea tot mai activă a oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, a întregului popor, la conducerea tuturor unităților economico-sociale, a întregii societăți.

Disponem, dragi tovarăși și prieteni, de tot ce este necesar pentru realizarea programului de înflorire continuă a patriei noastre socialiste. Acum hotărîtoare sînt activitatea organizatorică, întărirea ordinii și disciplinei, creșterea răspunderii în îndeplinirea sarcinilor în toate domeniile. Să facem totul ca anul 1983 să asigure depășirea unor greutăți vremelnice, să ducă la realizarea în cele mai bune condiții a planului de dezvoltare economico-socială, de ridicare a bunăstării materiale și spirituale a poporului, de înaintare mai fermă a patriei noastre spre piscurile tot mai înalte ale civilizației comuniste.

Dragi tovarăși și prieteni, Cetățeni ai României Socialiste,

În anul 1982 viața politică internațională s-a agravat și complicat și mai mult. S-a accentuat criza economică mondială, au avut loc manifestări ale politicii de forță, de amestec în treburile interne ale altor țări, s-au agravat unele conflicte militare și au izbucnit altele noi, s-a intensificat cursa înarmărilor, a crescut pericolul de noi războaie, inclusiv al unui nou război mondial nuclear. O caracteristică importantă a vieții politice mondiale o constituie mișcarea uriașă a popoarelor împotriva înarmărilor, a armelor nucleare, pentru pace.

Trebuie să spunem însă deschis că anul care a trecut nu a îndreptățit așteptările și speranțele masei populare, ale popoarelor. O analiză realistă, lucidă a vieții mondiale demonstrează că s-a ajuns la un asemenea stadiu cînd nivelul înarmărilor, uriașele arsenale nucleare pun grav în pericol însăși civilizația, existența, pacea, însăși viața întregii omeniri.

În asemenea împrejurări, problema fundamentală a epocii noastre este împiedicarea războiului nuclear, a războiului în general, asigurarea păcii pe planeta noastră. Acum considerăm că există posibilitatea reală, că popoarele dispun de forța necesară pentru a schimba cursul evenimentelor, pentru a obține în 1983 oprirea cursului politicii spre catastrofă. Este necesar ca toate forțele progresiste, antiimperialiste, popoarele de pretutindeni să-și întărească unitatea, solidaritatea și colaborarea, să acționeze cu toată fermitatea — pînă nu este prea tîrziu, pînă nu au început să cadă bombele nucleare — pentru realizarea dezarmării generale, și în primul rînd a dezarmării nucleare, pentru o lume fără arme, fără războaie, a colaborării pașnice, egale, între toate națiunile lumii.

Este necesar ca toate statele, guvernele, șefii de state, toate forțele politice să acționeze cu întreaga răspundere în fața propriilor popoare, în fața întregii omeniri, pentru asigurarea dreptului suprem al oamenilor la libertate, la independență, la existență, la viață, la pace.

Considerăm că trebuie să facem totul ca, în 1983, să se încheie în cel mai scurt timp reuniunea de la Madrid prin adoptarea hotărîrii de convocare a unei conferințe consacrate dezarmării și încrederii în Europa și continuitatea reuniunilor începute la Helsinki.

Să facem astfel încît în anul 1983 să fie oprită amplasarea rachetelor cu rază medie de acțiune și să se treacă la retragerea și distrugerea celor existente. Să se acționeze pentru noi măsuri privind încrederea și cooperarea în Europa, pentru realizarea unei Europe fără nici un fel de arme nucleare, a colaborării și păcii!

Anul 1983 să ducă la dezvoltarea colaborării între toate țările balcanice în vederea realizării unei regiuni a colaborării pașnice, fără arme nucleare!

Este necesar să se acționeze cu toată hotărîrea încît, în noul an, să se treacă la măsuri concrete privind lichidarea subdezvoltării, întărirea colaborării și solidarității țărilor în curs de dezvoltare, realizarea unor înțelegeri corespunzătoare între țările sărace și țările bogate în vederea realizării unui sprijin mai puternic pentru țările în curs de dezvoltare, pentru făurirea unei noi ordini economice și politice internaționale.

Fie ca anul 1983 să ducă la întărirea conlucrării și mai puternice a tuturor statelor, fără deosebire de mărime sau orînduire socială, să crească rolul Organizației Națiunilor Unite și al altor organisme internaționale în soluționarea tuturor problemelor complexe în interesul tuturor națiunilor, al păcii și colaborării!

Fie ca noul an să ducă la încetarea conflictelor existente și trecerea la soluționarea tuturor problemelor litigioase dintre state numai și numai pe calea tratativelor!

Acum, la începutul noului an, doresc să reafirm hotărîrea României socialiste, a poporului nostru de a dezvolta relațiile cu toate țările socialiste, cu țările în curs de dezvoltare, cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială, în vederea realizării unei lumi mai drepte și mai bune pe planeta noastră. Reafirm hotărîrea poporului român de a conlucra activ cu toate forțele antiimperialiste și realiste, cu popoarele de pretutindeni, avînd convingerea că stă în puterea unită a acestor forțe, a popoarelor de a da un nou curs evenimentelor mondiale spre destindere, spre colaborare, spre întărirea independenței naționale și asigurarea păcii.

Dragi compatrioți,

Intrînd în noul an de muncă și luptă pentru dezvoltarea economico-socială a patriei, pentru pace, să ridicăm paharul pentru clasa muncitoare, țărănime, intelectualitate, pentru toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, pentru întregul nostru popor, pentru noi împliniri pe drumul socialismului, al bunăstării și fericirii, pentru scumpa noastră patrie, pentru libertate, independență și măreția Republicii Socialiste România.

Vă urez tuturor, dragi tovarăși și prieteni, un an nou de muncă și împliniri, de succese și satisfacții tot mai mari, multă sănătate și fericire.

LA MULȚI ANI !

Tovarăşa academician

doctor inginer

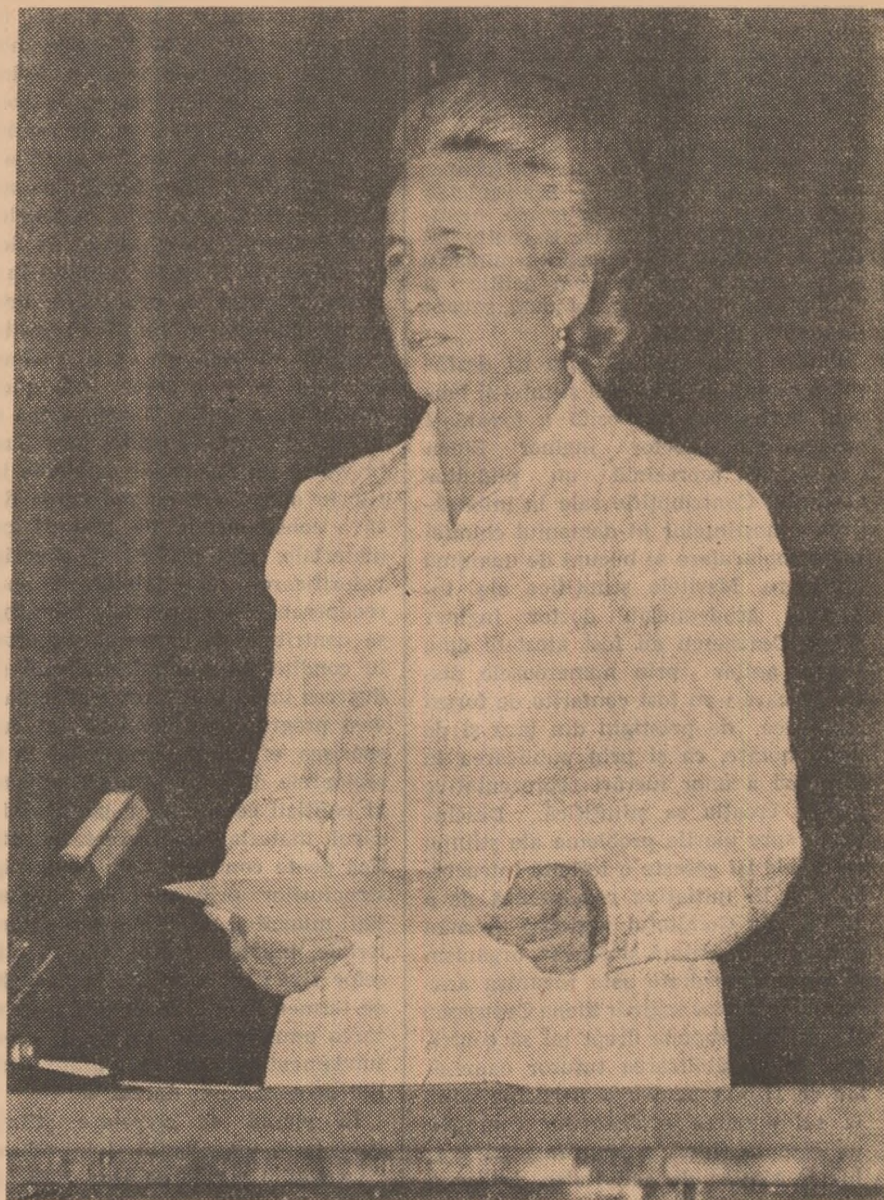
Elena Ceauşescu —

personalitate

marcantă

a vieţii ştiinţifice

şi politice

Activitate rodnică pe tărîmul creaţiei ştiinţifice

PENTRU economia naţională, înscrisă viguros pe traiectoria progresului, promovarea fermă, într-un proces de continuitate, a celor mai avansate cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii moderne reprezintă un obiectiv strategic. Este cuprinsă în această largă deschidere spre realizările de vîrf ale cunoaşterii umane — atît pe plan naţional cît şi internaţional — viziunea avansată ce stă la temelia făuririi societăţii socialiste şi comuniste, viziune în care societatea ce o edificăm pe pămîntul patriei este caracterizată printr-un ni-

vel ridicat de dezvoltare a forţelor de producţie, a tuturor domeniilor activităţii sociale.

Legătura indestructibilă dintre promovarea progresului tehnic şi realizarea obiectivelor de dezvoltare economico-socială a fost reafirmată de secretarul general al partidului la Conferinţa Naţională: „Realizarea sarcinilor de mare răspundere din următorii ani, dezvoltarea economico-socială a ţării, cer o activitate susţinută în domeniul cercetării ştiinţifice şi învăţămîntului, o concentrare mai puternică a forţelor

din institutele de cercetare în vederea soluţionării problemelor tehnice şi tehnologice ce se pun în faţa întreprinderilor şi economiei naţionale, a perfecţionării tehnologiilor, reducerii consumurilor, ridicării nivelului tehnic şi calitativ al producţiei”.

În condiţiile societăţii moderne, promovarea progresului tehnic, sporirea continuă a participării acestui factor de creştere la dezvoltarea generală nu pot fi concepute fără existenţa unei reţele de cercetare puternică, bine organizată şi orientată. Tocmai pornind de la acest

adevăr, partidul și statul nostru au asigurat dezvoltarea puternică a cercetării originale prin crearea unei rețele dense de unități de cercetare, bine dotate atât sub aspect material cât și al nivelului de profesionalitate a cadrelor. Munca celor peste 200 000 de cadre de cercetare este orientată prin intermediul Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie, organ de stat și de partid cu caracter larg deliberativ, în fruntea căruia se află tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim viceprim-ministru al guvernului, eminent om politic și militant revoluționar și, totodată, savant de renume mondial.

Pentru toate cadrele care își desfășoară munca în domeniul științei și tehnicii activitatea neobosită a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu reprezintă un pilduitor exemplu. Contribuțiile sale la îmbogățirea cunoștințelor în domeniul chimiei macromoleculare se bucură de unanimă apreciere. Meritele științifice ale tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu au fost atestate de-a lungul anilor prin numeroasele distincții care i-au fost conferite de foruri științifice de prestigiu din țară și de peste hotare, ca și prin publicarea în alte țări a unor lucrări reprezentative pentru creația sa științifică. Deschiderea spre marile probleme ale științei mondiale își găsește o fericită întru-chipare și în inițiativa românească de a se înființa Comitetul național român „Oamenii de știință și pacea”, organism al cărui președinte este tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu și care își propune drept țel să contribuie la sensibilizarea tuturor oamenilor de știință pentru a participa activ la soluționarea problemelor complexe pe care le ridică asigurarea păcii în lume. Alături de activitatea de cercetare propriu-zisă, de munca neobosită desfășurată pentru organizarea cercetării științifice, tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, binecunoscut militant politic, constituie o prezență notabilă pe linia unor activități deosebit de importante la nivel de partid și de stat.

Prin orientarea judicioasă a forțelor de cercetare s-a asigurat și se va asigura în continuare creșterea aportului cercetării românești la înfăptuirea programelor de dezvoltare economico-socială. Câteva date sînt relevante pentru amplificarea rolului cercetării științifice în susținerea progresului economic. Astfel, numai în primii ani ai actualului cincinal cercetarea științifică a contribuit substanțial la modernizarea producției materiale, valorificarea mai bună a materiilor prime și materialelor, ridicarea calității și diversificarea produselor. În anii 1981 și 1982 ponderea produselor noi și modernizate reprezintă peste 20% din producția marfă industrială. În următorii ani ai cincinalului cercetării originale îi este rezervat un rol de mare însemnătate în creșterea econo-

miei. După cum sublinia tovarășa academician doctor inginer Elen Ceaușescu în cuvîntarea rostită la Conferința Națională „În perioada următoare cercetarea științifică este chemată să rezolve probleme deosebit de importante legate de producerea de noi materiale și noi tehnologii, de asimilarea unor noi produse, mașini și utilaje cu caracteristici tehnico-economice superioare, necesare economiei naționale”.

În consens cu obiectivele de dezvoltare stabilite pentru cincinalul în curs, în concordanță cu prioritățile actualei etape, cercetarea științifică națională urmează să participe cu o pondere însemnată la asigurarea independenței energetice a țării; la asigurarea bazei proprii de materii prime prin punerea în valoare a resurselor existente în teritoriu deopotrivă cu reducerea drastică a consumurilor de materii prime, materiale, combustibili și energie, cu valorificarea materialelor și energiei recuperabile din procesele tehnologice; să contribuie la creșterea exporturilor în condiții de maximă eficiență și reducerea importului prin realizarea unui vast program de asimilare; să susțină sporirea eficienței economice în toate sectoarele de activitate, obiectiv major al politicii economice a partidului la a cărui materializare cercetarea științifică poate contribui prin modernizarea structurilor, prin creșterea productivității muncii și reducerea costurilor materiale, înnoirea permanentă a mijloacelor fixe; să participe la dezvoltarea pe termen lung a economiei prin realizarea unui program intens de cercetări fundamentale care să asigure portofoliul de tehnologii necesare.

În planul de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducere a progresului tehnic pe anul 1983 își găsesc astfel reflectarea obiective de mare importanță pentru economia națională, dintre care menționăm: intensificarea și perfecționarea cercetării geologice; intensificarea utilizării surselor noi de energie, în special de energie nucleară și solară; reproiectarea produselor în vederea reducerii consumurilor specifice; recuperarea și refolosirea materialelor și energiei rezultate din procesele de producție, creșterea gradului de valorificare a materialelor; modernizarea mașinilor, utilajelor și sporirea contribuției lor la creșterea productivității muncii, precum și la creșterea exporturilor, prin asigurarea unor performanțe competitive pe plan mondial; realizarea programelor de asimilare a materialelor necesare ramurilor noi ale economiei naționale cum sînt: aviația, energia nucleară, electronica și microelectronica; valorificarea superioară a gazului metan și a petrolului; ameliorarea soiurilor de plante; noi rase de animale etc.

Pe ansamblul economiei, în anul următor se prevede asimilarea a peste 800 de produse noi și modernizate, aplica-

rea a peste 400 de tehnologii noi precum și realizarea unei microproducții în unitățile de cercetare științifică și inginerie tehnologică în valoare de cca. 3,6 mlrd lei. Prin programele adoptate de Conferința Națională a partidului se prevede ca ponderea produselor noi și modernizate în totalul producției să fie mai mare decît cea prevăzută în planul cincinal — 26,5% față de 24,1% — din acestea peste 95% urmînd a fi realizate în concepție proprie.

Realizarea sarcinilor asumate de colectivele de cercetători — sarcini cu implicații directe și de mari proporții asupra înnoirii și modernizării produselor, asupra creșterii competitivității și a eficienței cu care participă economia națională la circuitul mondial de valori materiale — îmbracă deopotrivă un aspect cantitativ și unul calitativ. Prima dimensiune enumerată, cea cantitativă, se reflectă în numărul obiectivelor de cercetare științifică cuprinse în plan sau prevăzute în programele speciale de cercetare. Astfel, planul pe anul 1983 prevede creșteri semnificative, în anul următor fiind cuprinse în planul de stat 2 650 de obiective de cercetare științifică și inginerie tehnologică, din care 1 280 obiective se vor aplica în producție în anul 1983. Cea de a doua dimensiune, cea calitativă, vizează creșterea continuă a eficienței promovării progresului tehnic. Să urmărim mai îndeaproape acest proces și să încercăm identificarea unor posibile căi, apte să contribuie la amplificarea efectelor economice ale ideilor noi, ale tehnologiilor moderne.

În țara noastră se acordă o atenție specială rolului pe care știința și tehnologia trebuie să-l îndeplinească în dezvoltarea societății, acestea fiind o componentă esențială a politicii partidului și statului. Expresia valorică a acestei preocupări se reflectă în nivelul ridicat al ratei anuale de creștere a finanțării activității de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică. În perioada 1970—1980 rata anuală de creștere a cheltuielilor pentru cercetare, dezvoltare și introducerea progresului tehnic a fost de 13,8%. De asemenea, există o orientare fermă în a menține un ritm ridicat și în anii actualului cincinal. Prin fondurile alocate se prevede să se asigure introducerea progresului tehnic pe termen scurt și mediu, dar în același timp să se asigure și portofoliul de cercetări care să stea la baza dezvoltării economiei pe termen lung. De aici a rezultat necesitatea ca aproape 15% din totalul fondurilor destinate cercetării și progresului tehnic să fie alocate pentru cercetări cu caracter fundamental. În condițiile alocării unui volum mare de fonduri pentru activitatea de cercetare, dezvoltare tehnologică și introducerea progresului tehnic, problema eficienței utilizării fondurilor devine problema esențială.

Eficiența cercetării și a progresului tehnic se asigură în primul rând printr-o atentă selectare a obiectivelor de cercetare, astfel încât acestea să fie strins legate de obiectivele majore ale dezvoltării economice. Aprobarea de către Congresul al XII-lea al P.C.R. a Programului-directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducerea progresului tehnic a stimulat nivelul calitativ al procesului de selecție. La aceasta au contribuit și cele peste 40 de programe elaborate sub coordonarea C.N.Ș.T. și a celor peste 350 de prognoze elaborate în perioada 1975—1982.

Printre măsurile de creștere a eficienței un loc important îl ocupă reducerea ciclului cercetare-produție. Din analiza unui număr mare de situații concrete rezultă că principala cauză a prelungirii duratei ciclului de asimilare constă în ritmul lent de introducere în producție a rezultatelor cercetărilor. Această concluzie este valabilă atât pentru cercetările realizate pe bază de contracte cu uzinele producătoare, cât și în cazul când cercetarea se realizează independent de beneficiar — extinderea de tehnologii, aplicarea cercetărilor rezultate din programele interdisciplinare, valorificarea invențiilor brevetate etc. Aceste deficiențe sînt în principal rezultatul insuficienței integrării a cercetării cu producția, a neantrenării producției la procesul de cercetare și de elaborare a produselor sau tehnologiilor noi și în unele cazuri al capacităților insuficiente care există în sectoarele de pregătire a fabricației.

Tot în legătură cu prelungirea peste limite economice acceptabile a duratei ciclului cercetare-produție se cuvine menționat și faptul că, din cauza unor deficiențe în activitatea de investiții, cu repercusiuni asupra duratei de realizare a acestora, se întârzie inevitabil și aplicarea tehnologiilor noi, reducându-se mult, odată cu eficiența investiției în general, și eficiența cercetării. Uneori prelungirea ciclului cercetare-produție este determinată de prețurile exagerate preliminate de unele uzine de profil. Din această cauză unele echipamente din programele de surse noi de energie, de exemplu, a trebuit să fie transferate la acele uzine producătoare în care costurile de fabricație permitau realizarea unui preț care asigură eficiența folosirii noilor surse. Aceasta s-a întâmplat cu captatorii solari, microhidroturbinele și în prezent se întâmplă și cu turbinele de vînt.

Un element tot mai însemnat al sporirii eficienței cercetării îl reprezintă creșterea volumului de microproducție al unităților de cercetare, volum care practic ar urma să se dubleze în 1985 față de 1982 și să se situeze la nivelul fondurilor prevăzute a fi cheltuite pentru cercetare, dezvoltare și introducerea progresului tehnic. Creșterea volu-

mului de microproducție este legată strîns de sarcinile de asimilare în țară a unui număr mare de produse în conformitate cu programul de reducere a importurilor în condițiile unor termene de asimilări extrem de reduse și a unor serii de fabricație și tehnologii care nu justifică întotdeauna introducerea în programul normal de fabricație al uzinelor de specialitate. Realizarea acestor produse în sectoarele de microproducție ale unităților de cercetare, prin specificul economic al acestora, poate asigura rentabilitatea acestei producții.

În ceea ce privește participarea cercetării la creșterea exportului, din perspectiva problemei puse în discuție, cea a eficienței, pot fi surprinse două aspecte. Pe de o parte, pentru a fi competitiv fiecare produs trebuie să încorporeze în mod substanțial inteligență tehnică, creativitate; pe de altă parte, pe plan mondial există o tendință vădită de creștere a ponderii produselor care încorporează un volum mare de cercetare și dezvoltare tehnologică. În S.U.A., de exemplu, ponderea acestor produse a ajuns la peste 40%, iar în celelalte țări O.E.C.D. ponderea era cuprinsă, în 1974, între 26—32%.

Această tendință perfect justificată din punct de vedere al eficienței exportului dar și al creșterii eficienței activității de cercetare se manifestă și în exportul nostru și va trebui să fie și mai pregnantă, urmînd ca atât unitățile din cercetare cât și cele din producție să acorde o atenție mai mare exportului acestei categorii de produse. Totodată, un domeniu important în care cercetarea poate să-și sporească contribuția directă la realizarea unei balanțe comerciale active este exportul de tehnologii, proiecte originale, asistență tehnică, vânzări de licențe etc., ceea ce reprezintă, în fapt, o valorificare nemijlocită a creației tehnice. În această privință s-au făcut pași importanți, dar mai sînt încă multe de făcut. Va trebui, de exemplu, să se facă mai mult loc participării la export a activității cercetătorilor din domeniul informaticii, domeniul de mare eficiență economică, întrucît unele programe românești încep — ca nivel de interes — să depășească frontierele țării noastre.

În procesul de creștere a eficienței activității de cercetare se ține seama de faptul că o caracteristică a acesteia constă în incertitudinea mult mai mare a rezultatelor decît cea întîlnită în investițiile curente. Revista *Wirtschaftswoche*, într-un număr recent, semnală că în industria chimică vest-germană, din 1 200 de sinteze elaborate în 1960, o singură sinteză a avut succes tehnic și comercial; acest raport s-a mărit însă, ca urmare a sporirii complexității problematice, astfel încît în 1978 cifra respectivă a crescut la 6 000. Evident că aceste cifre sînt caracteristice condițiilor specifice ale economiei vest-germane. Oricum însă, obiectivele de mare

complexitate științifică conțin în sine și un grad pronunțat de incertitudine. Dar tocmai în această incertitudine rămîne în continuare calea care poate asigura progresul cercetării. În aceste cazuri riscurile se evaluează iar factorii de influență sînt mai bine stăpîniți, și ca urmare se caută să se creeze condiții ca pe parcursul cercetărilor să se asigure o reducere treptată a gradului de risc și, legat de aceasta, folosirea rațională a fondurilor de cercetare.

În acest scop, în practică, institutele își repartizează eforturile pe o astfel de paletă de obiective de cercetare încît insuccesele unor obiective de cercetare să se compenseze cu realizările obiectivelor de succes. În același timp se urmărește și se anticipează prin prognoze gradul de incertitudine al diferitelor cercetări, precum și etapele optime de luare a deciziilor în privința continuării cercetărilor. Reducerea gradului de incertitudine va putea fi realizată și prin perfecționarea mecanismului de planificare a cercetării, eventual prin introducerea obiectivelor alternative de cercetare. Tocmai de aceea credem că va trebui să se revină asupra acestei probleme și credem că ar fi oportune chiar unele aprofundări teoretice.

Aprecierea de ansamblu a eficienței activității de cercetare, dezvoltare și introducerea progresului tehnic se face prin evaluarea aportului pe care această activitate îl aduce la sporul venitului național. Activitatea de cercetare-dezvoltare a devenit astăzi una din mărfurile cele mai scump plătite pe piața mondială și, ca urmare, a apărut un număr mare de firme al căror obiect exclusiv îl reprezintă cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică. La noi în țară, în domeniul cercetării științifice indicatorul sintetic care a fost cel mai judicios elaborat și pentru a cărui evidențiere s-au luat o serie de măsuri organizatorice în unitățile de cercetare, este aportul cercetării la sporul de beneficii. Datele arată că pentru un leu cheltuit pentru obiectivele de cercetare introduse în fabricație în anul 1980 s-au obținut, în același an, beneficii suplimentare în medie de 1,7 lei, ceea ce situează investiția în cercetare printre cele mai rentabile investiții. În anul 1983 se prelină ca activitatea de cercetare științifică și inginerie tehnologică să contribuie cu circa 25 miliarde lei la sporul de producție.

Prin măsurile stabilite, prin direcțiile deschise de Hotărîrile Congresului al XII-lea, de Conferința Națională a partidului, cercetarea științifică îndrumată cu înaltă competență științifică de tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu are un larg cîmp de afirmare, este chemată să sprijine cu mai multă fermitate și pe un plan mult mai extins eforturile desfășurate de întregul nostru popor pentru propășirea patriei, pentru afirmarea sa puternică în rîndul națiunilor lumii.

Nicolae M. NICOLAE

„Intrăm în noul an cu un program de perspectivă, elaborat de Conferința Națională a partidului. Avem toate condițiile ca, în noul an, patria noastră să meargă cu pași mai mari înainte, să urce mai multe trepte spre zorile luminoase ale comunismului, decât în anul 1982. Trebuie ca, prin munca unită a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, a întregului popor, să facem ca în anul '83, patria noastră să urce într-un ritm mai viu pe noi culmi, să obțină rezultate mai bune în dezvoltarea economico-socială, în ridicarea bunăstării poporului, în întărirea independenței și suveranității sale !”

NICOLAE CEAUȘESCU

În lumina hotărârilor Conferinței Naționale a P.C.R.

ÎNFĂPTUIREA EXEMPLARĂ A OBIECTIVELOR ECONOMICO-SOCIALE ALE DEZVOLTĂRII

CU ÎNCREDERE ȘI HOTĂRIRE, cu voința nestrămutată de a înfăptui neabătut politica partidului, națiunea noastră a pășit într-un nou an de dezvoltare socialistă. O serie de elemente distinctive îi conferă anului '83 caracteristica de an hotărâtor pentru îndeplinirea obiectivelor trasate de Congresul al XII-lea, pentru actualul cincinal.

● Accentul deosebit pe care Conferința Națională a partidului l-a pus pe laturile calitative ale activității, măsurile adoptate de către marele forum al comuniștilor pentru ridicarea nivelului muncii politice și organizatorice corespunzător cerințelor noii etape situează în centrul atenției **unirea eforturilor oamenilor muncii, creșterea gradului de participare și a răspunderii colective și personale pentru realizarea planului.** Noua calitate a muncii și a vieții este concepută ca un tot inseparabil al relației îndatoriri-drepturi. „**Toți, indiferent de sectoarele în care își desfășoară activitatea — preciza tovarășul Nicolae Ceaușescu — trebuie să pună mai presus problemele dezvoltării economice și sociale, problemele întăririi forței economice a patriei noastre, ale ridicării bunăstării generale a poporului.**”

● Unele rămăneri în urmă din primii doi ani ai cincinalului, ca și necesitatea de a reconsidera nivelurile preconizate pentru anul 1985, majorându-le în unele sectoare și la unii indicatori cu rol decisiv pentru a contracara influența crizei economice mondiale și pentru a asigura trecerea țării într-un nou stadiu de dezvoltare impun — încă din acest an — **ritmuri de creștere superioare celor din 1982.** Creștere ale cărei premise trebuie să le aflăm în **potențialul și resursele existente,** folosindu-le mai deplin, cu mai multă pricepere, așa ca **planul să fie realizat ritmic, zi de zi, săptămână de săptămână ; lună de lună.**

● 1983 este, totodată, anul trecerii la **înfăptuirea programelor speciale adoptate de Conferința Națională a partidului,** menite să asigure soluționarea cu succes a problemelor esențiale ale activității din toate sectoarele economiei naționale. Aceste programe — care pun accentul pe dezvoltarea bazei energetice și de materii prime autohtone și pe valorificarea ei superioară, pe reducerea consumurilor, în general a cheltuielilor materiale, pe creșterea productivității muncii — reprezintă nu numai o redimensionare cantitativă a unor preocupări ce datează de mai multă vreme, ci o abordare esențial nouă, care implică toate ramurile, toate colectivele de muncă, antrenându-le la materializarea unor obiective strategice capitale: realizarea chiar în devans a prevederilor Congresului al XII-lea în legătură cu asigurarea deplinei independențe energetice, diminuarea dependenței de importul de materii prime și materiale (al cărui nivel urmează să scadă în acest an cu încă cel puțin o cincime), atingerea unui nivel al productivității muncii sociale comparabil cu cel din unele state dezvoltate. Pentru cei ce lucrează în agricultură, pentru toți locuitorii satelor, anul în care am pășit înscrie pe agenda priorităților organizarea îndeplinirii programelor prioritare aprobate la recenta plenară lărgită a Consiliului Național al Agriculturii, a îndrumărilor și sarcinilor date cu acest prilej de către secretarul general al partidului.

● Noul an trebuie să aducă, prin mai buna punere în valoare a potențialului productiv existent, a inteligenței tehnice românești, o prezență și mai activă a României pe piața externă a mărfurilor și serviciilor, o **extindere substanțială a exportului,** în condiții de competitivitate și eficiență economică sporită. Pe această bază va crește soldul activ al balanței comerciale. Accelerarea înnoirii produselor, adaptarea acestora la cerințele partenerilor străini, asigurarea unui înalt nivel calita-

tiv al concepției și execuției lor, dezvoltarea cooperării în producție cu firme și organisme din alte țări, perfecționarea întregii activități de comerț exterior trebuie să stea la baza unor ample acțiuni de intensificare puternică a schimburilor și colaborării economice internaționale a României, în spiritul principiilor egalității și avantajului reciproc. De la întreprinderile furnizoare de materii prime, materiale și subansambluri până la cele ce livrează produsele finite și la cele care le comercializează peste hotare, respectarea exemplară a termenelor și celorlalte condiții înscrise în contractele de export constituie o obligație de prim rang, un examen al capacității, la care nu se admit restanțieri.

● O însemnătate aparte prezintă, pentru perioada care începe cu 1983, măsurile inițiate de secretarul general al partidului și adoptate de Conferința Națională în legătură cu **ăzarea întregii activități economico-sociale pe principiile autoconducerii și autogestiei, cu perfecționarea noului mecanism economic.** Activitatea de fiecare zi, la fiecare loc de muncă să se constituie într-un răspuns concret dat chemării adresate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, ca „**fiecare unitate să lucreze pe principiul autoconducerii, autogestiei, cu rentabilitate și eficiență economică. Să acționăm astfel încât nici un produs să nu fie nerentabil, ca întreaga producție să fie eficientă.**” Aceasta este o problemă centrală și pentru apropiatele adunări generale ale oamenilor muncii, la care concluziile ce vor rezulta din analiza realizărilor, ca și a deficiențelor din anul trecut, completarea și actualizarea programelor unitare de măsuri să concentreze toate acțiunile, toate eforturile spre realizarea planului de producție în condițiile unui sever regim de economii și ale măririi beneficiilor. Preocuparea pentru dezvoltarea avuției socialiste, pentru creșterea rentabilității va fi puternic stimulată prin participarea cu părți sociale a oamenilor muncii la proprietatea întreprinderii, prin legarea mai strânsă a veniturilor acestora de rezultatele obținute, prin îmbunătățirea sistemului de participare la beneficii și de acordare a primelor.

● **Înfăptuirea prevederilor planului de dezvoltare economico-socială pe anul 1983 va constitui baza pentru realizarea prevederilor de ridicare în continuare a bunăstării întregului popor — țelul suprem al politicii partidului, esența societății socialiste multilateral dezvoltate pe care o edificăm în România.** Se are în vedere ca până la sfârșitul acestui an să se aplice măsuri de majorare a retribuției nominale, care să asigure o creștere a retribuției reale cu 4 la sută : vor spori, de asemenea, veniturile țărăniului. Sînt asigurate mijloacele necesare pentru îndeplinirea programului de autoaprovizionare, care prevede creșteri ale producțiilor și consumului la o serie de produse agroalimentare de bază, pentru dezvoltarea serviciilor și semnificativ, în ce privește forța orînduirii noastre socialiste și caracterul ei profund umanist, faptul că aceste măsuri se iau în condițiile în care actuala situație economică impune, în multe alte țări, reducerea consumurilor și veniturilor.

Acest an de mijloc al cincinalului se va caracteriza, așa cum aprecia secretarul general al partidului, prin „**dezvoltarea în continuare a economiei naționale, crearea condițiilor necesare realizării unei noi calități a muncii și vieții în toate sectoarele, ridicarea bunăstării materiale și spirituale a întregului popor.**” Sînt perspective însuflețitoare, pe care activitatea neobosită, desfășurată în spirit patriotic, revoluționar, a națiunii le va transforma în realitate.

Dan CONDREA

În lumina hotărîrilor Conferinței Naționale a P.C.R.

Producția fizică realizată ritmic, la toate sortimentele

ANUL 1983 trebuie să marcheze o nouă treaptă, superioară, în îndeplinirea actualului plan cincinal. Conștienți de acest fapt oamenii muncii din Întreprinderea de mașini agricole „Semănătoarea” — București au luat din timp măsuri astfel încît sarcinile ce le revin în dotarea agriculturii cu noi utilaje de mare randament cît și pentru export să fie realizate ritmic și integral la termenele fixate. Pe această linie în primul rînd subliniem faptul că, anul recent încheiat, s-a soldat pentru întreprinderea noastră cu rezultate remarcabile ceea ce ne-a creat condiții să avem un start bun pentru 1983 : **îndeplinirea integrală a producției fizice, depășirea producției nete cu 4%, a productivității muncii cu 4%, obținerea unei economii la cheltuielile totale și materiale de peste 10 mil. lei și a unui beneficiu peste plan de 5 mil. lei.**

Eforturi deosebite au fost depuse pentru realizarea integrală a producției fizice, la care ponderea o dețin **combinele universale de capacitate mărită C.U. 14 tip modulată**, pentru recoltarea cerealelor și porumbului în știuleți depănușați, utilaj asimilat la indicația secretarului general al partidului cu ocazia vizitelor de lucru în unele unități agricole. Această combină, care constituie o noutate tehnică, a fost asimilată și realizată într-un termen foarte scurt de numai cîteva luni, datorită eforturilor conjugate ale specialiștilor din activitatea de proiectare, pregătire a fabricației și execuție, prin reducerea ciclului de fabricație.

Realizări deosebite s-au obținut și pe linia **sporirii producției pentru export**, realizîndu-se în 1982 o producție mai mare de aproape **trei ori** decît în anul precedent și o depășire a planului cu **35%**, ca urmare a preocupărilor pentru diversificarea produselor și ridicarea parametrilor și calității combinelor. În mod deosebit pentru export s-a realizat o familie de combine de diferite capacități C12 M și C14 și combine de pantă CP12 care se bucură de un prestigiu notabil la toți beneficiarii. Tot pentru extinderea exportului, la cererea diverșilor beneficiari externi, s-au realizat și combine cu dispozitive de recoltat în saci, combine cu mese de tăiere pentru recoltare divizată, s-au dotat combinele cu tocătoare de paie și tulpini, s-a fabricat un nou echipament de recoltat șteț, cu aderență ridicată, s-au efectuat lucrări de modernizare pentru ridicarea gradului de automatizare și confort al tuturor utilajelor. În același timp, la **realizarea combinelor s-a eliminat complet importul de materiale sau subsamblă**, adaptînd motoarele MAN 45 și alte elemente hidraulice.

Însemnate realizări au fost obținute și în **ridicarea indicatorilor de eficiență prin depășirea productivității muncii, reducerea cheltuielilor de producție, creșterea producției nete și obținerea de beneficii suplimentare**. Toate acestea sînt rezultatul muncii depuse în toate compartimentele începînd cu concepția și încheind cu desfacerea produselor, pentru gospodărirea superioară a materialelor, energiei și combustibilului, pentru reducerea cheltuielilor de fabricație, pentru perfecționarea mecanismului autoconducerii și autogestunii muncitorești. Planul a fost realizat în condițiile creșterii indicelui de valorificare a

metalului față de anul 1981 cu peste 11% și a obținerii unei economii de peste 900 tone față de normele aprobate. Totodată, consumul total de energie a fost redus față de anul 1981 cu 8% iar cel de combustibili cu peste 12%.

În ce privește reducerea consumului de metal, ponderea principală au avut-o măsurile de reproiectare constructivă a produselor și echipamentelor, măsuri care vor avea o eficiență ridicată în anul 1983. Astfel, prin reproiectarea hederului cu dezaxare și anularea contragreutăților s-a realizat o economie de 140 kg fontă la combina de pantă, iar prin reproiectarea unor ansamble la combina CU14 se va reduce consumul de metal cu peste 400 kg. La culegătorul de știuleți CS6 numai prin modificarea formei constructive a apărătorilor la secții s-au economisit 50 kg metal pe fiecare culegător. O pondere ridicată în economisirea metalului au avut-o și măsurile tehnologice de ridicare a indicelui de folosire prin aplicarea debitării combinate, reducerea adaosurilor de prelucrare la piesele turnate și forjate, introducerea unor tehnologii noi de ștanțare, folosirea la maximum a deșeurilor, măsuri care au permis economisirea a peste 200 tone metal.

Reducerea consumului de energie s-a obținut prin aplicarea optimizării funcționării consumatorilor mari de energie în special a cuptoarelor de inducție, a instalațiilor de vopsire, înlocuirea unor motoare la utilajele cu putere redusă, sectorizarea și urmărirea folosirii energiei pentru iluminat, eliminarea pierderilor de aer comprimat și a mersului în gol la unele utilaje și instalații etc. Acțiunile întreprinse au cuprins mai multe direcții și anume :

- **modernizarea cuptoarelor de forjă și tratament termic** prin dotarea cu recuperatoare de gaze arse treapta I, modificarea carcaselor și îmbunătățirea izolației termice a acestora, dotarea cu arzătoare corespunzătoare pentru aer cald și cu aparate de măsură și reglarea temperaturii ;

- **introducerea unei noi tehnologii de uscarea a lemnului** necesar producției noastre, utilizînd direct gazele arse calde provenite de la linia continuă de maleabilizare ;

- **recuperarea resurselor energetice refolosibile din gazele arse** în treapta a doua pentru valorificarea sub formă de energie termică în cadrul altor ateliere (vopsitorii) cu tehnologie la rece ;

- **utilizarea de noi surse de energie neconvențională**, respectiv prepararea apei calde menajere folosind energia solară, avînd în funcție o suprafață de captare de 300 m.p. cu posibilități de extindere în 1983 la 400 mp panouri solare.

Prin aceste măsuri de recuperare a resurselor energetice refolosibile a întreprinderii cu 960 tone cc. în 1981, 1 075 tone cc. în 1982, iar pentru anul 1983 ne propunem o reducere cu circa 1 350 tone cc.

O contribuție deosebită la realizările obținute a adus-o folosirea cu randamente superioare a utilajelor și instalațiilor.

existente, înlăturarea punctelor înguste din procesul tehnologic etc. Trebuie spus că întreprinderea are o ridicată eficiență a folosirii fondurilor fixe — de pînă la 5 lei producție pe leu mijloc fix. În cursul anului trecut, prin mai buna organizare a schimburilor, a liniilor tehnologice, regruparea utilajelor în atelierele auxiliare ale întreprinderii, organizarea unui atelier pentru producție școlară etc. s-a obținut un indice de utilizare a mașinilor și utilajelor de peste 87 la sută.

Prin realizarea unui număr de 15 agregate și utilaje specializate în atelierul de autoutilări s-a obținut o economie de manoperă echivalentă cu circa 30 de oameni. Deosebit de eficientă a fost și va fi mai ales pentru acest an introducerea de noi tehnologii și utilaje moderne și mici consumatoare de energie: turnarea în forme vidate, introducerea a două manipolatoare automate pentru deservirea utilajelor la secția de prelucrări mecanice, introducerea unui robot la o linie de forjare, realizarea unei mașini pentru tratamente C.I.F. de înaltă frecvență și care va permite o reducere a importului cu 500 000 lei valută etc.

ÎN NOUL AN în care am intrat întreprinderea este chemată, în lumina sarcinilor trasate de Conferința Națională a partidului, să aducă o contribuție mai însemnată la dotarea agriculturii cu mașini și utilaje moderne de înaltă tehnicitate. În acest sens, va trebui să se realizeze o producție marfă cu peste 8 la sută mai mare decît în 1982 și o producție fizică de combine cu peste 20 la sută mai mare, printre care și un nou tip de combină de mare capacitate pentru recoltarea integrală a porumbului în știuleți depănușați, concomitent cu tăierea, tocare și colectarea tulpinilor în remorci. Această nouă combină va trebui să asigure la o singură trecere eliberarea solului și pregătirea acestuia pentru o nouă recoltă. Totodată, ea va trebui să permită realizarea unei înalte productivități, scurtarea termenului de recoltare și folosirea eficientă a combustibilului. În prezent toate capacitățile de proiectare, tehnologie și execuție S.D.V.-uri sînt mobilizate pentru asimilarea într-un termen cît mai scurt a acestei combine, respectiv intrarea ei în producția de serie înainte de campania agricolă de toamnă din acest an.

Analiza atentă a activității economice a întreprinderii reliefează faptul că la nivelul unității există încă rezerve care în anul trecut nu au fost suficient mobilizate pentru a asigura un spor și mai mare de producție și eficiență. Astfel, se mai mențin unele consumuri ridicate de combustibil și energie în special în cadrul transportului uzinal, insuficient organizat și optimizat în concordanță cu nevoile producției. În același timp,

există încă unele tehnologii cu consumuri energetice peste norma aprobată datorită unor adaosuri mari la prelucrare sau folosirea unor utilaje grele pentru operații mărunte, datorită nerealizării la vreme a balanțelor energetice la o serie de utilaje și instalații etc.

De asemenea, menționăm faptul că și în ceea ce privește utilizarea metalului, a cocsului, există încă suficiente rezerve care pot și trebuie valorificate prin reducerea la maximum a rebuturilor, prin gospodărirea rațională a fiecărei tone de materie primă, prin utilizarea în mai mare măsură a deșeurilor etc.

Pornind de la aceste constatări încă de la sfîrșitul anului trecut în cadrul colectivului nostru a fost elaborat un program complex de măsuri cu termene și responsabilități precise care urmărește realizarea integrală, ritmică, lună de lună a prevederilor de plan pe 1983 în condițiile creșterii eficienței întregii activități. În cadrul acestui program una din principalele direcții de acțiune o constituie reducerea mai accentuată a consumului de metal, energie și combustibil (cu 10—15 la sută), nivel de reducere indicat pentru industria construcțiilor de mașini la Conferința Națională a partidului. Pentru aceasta au fost stabilite măsuri de gospodărire superioară a metalului la fiecare loc de muncă, măsuri de optimizare a unor procese tehnologice, de reciclare și utilizare a energiei secundare.

Desigur, avem în vedere în continuare aplicarea unor măsuri de înlocuire a metalului cu materiale plastice, de reducere a greutateii unor ansamble și repere, extinderea unor tehnologii de precizie etc. Totodată, se caută soluții pentru diminuarea consumului de energie la fiecare utilaj și loc de muncă prin respectarea strictă a necesităților, modernizarea utilajelor, recuperarea și valorificarea tuturor resurselor refolosibile. Acțiuni deosebite sînt prevăzute în ceea ce privește organizarea și perfecționarea transporturilor interne, organizarea rațională a fluxurilor de fabricație — domenii în care scontăm pe reduceri substanțiale ale consumului de energie și combustibil.

Valorificînd și îmbogățind experiența ce am cîștigat-o în decursul anilor, mobilizînd mai activ rezervele disponibile, colectivul întreprinderii „Semănătoarea” este hotărît ca în acest an să obțină realizări de seamă în îndeplinirea tuturor indicațiilor de plan, să aducă o contribuție sporită la dotarea agriculturii cu utilaje din cele mai moderne și eficiente, să ridice prestigiul produselor livrate la export prin calitate și competitivitate.

I. SEMENESCU

director tehnic Intreprinderea „Semănătoarea”

Un imperativ de mare actualitate: economisirea materiilor prime, energiei și combustibililor

Valorificarea eficientă a resurselor energetice

ÎN ANSAMBLUL preocupărilor colectivelor de oameni ai muncii din întreprinderi și centrale industriale un loc important revine acțiunilor privind reducerea consumurilor energetice și valorificarea superioară a acestor resurse. Referindu-se la această problemă tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta la Conferința Națională a partidului: „Dorește să sublinieze și în cadrul Conferinței Naționale necesitatea de a acționa cu toată hotărîrea pentru reducerea consumurilor de energie electrică, pentru îmbunătățirea tehnologiilor în toate sectoarele activității industriale, unde dispunem de mari rezerve în vederea reducerii cu 10—15 la sută a consumurilor energetice actuale. Este necesar, de asemenea, să se înlăptuiască neabătut măsurile stabilite privind recuperarea, refolosirea și economisirea surselor de energie”.

Ținînd seama de cerințele actuale de economisire a energiei și combustibilului, puse în fața fiecărei întreprinderi de conducerea superioară de partid și de stat, în cadrul Combinatului petrochimic Pitești au fost întreprinse acțiuni concrete pe linia valorificării superioare a tuturor resurselor energetice, a reducerii la maximum a consumurilor de energie și combustibil. Aceasta s-a impus cu atît mai mult avînd în vedere faptul că unitatea noastră face parte din cele care au un consum mare de energie de toate formele: energie termică, electrică, combustibil.

Randamente ridicate — pierderi minime

ÎN CONDIȚIILE SPECIFICE de mare platformă industrială petrochimică, consumul de energie poate fi raționalizat, așa cum a rezultat din analizele și studiile întreprinse, atît prin

concentrarea surselor de producere a energiei în instalații specializate cu randamente ridicate și pierderi minime, cît și la consumatori prin apropierea lor de aceste surse, micșorarea lungimii rețelelor de transport etc. Concentrarea unui număr de instalații de prelucrare pe o singură platformă industrială permite — prin măsuri adecvate — reducerea consumului de energie în special pentru transport și totodată asigură evidențierea și folosirea în fluxurile tehnologice a tuturor resurselor energetice secundare.

Structura energiei „intrate” (în procente) la C.P. Pitești este următoarea: a) combustibil — 47,84 la sută, b) energie termică — 48,61 la sută, c) energie electrică — 3,55 la sută. După folosirea acestei energii în procesele tehnologice, energia „ieșită” se prezintă, în procente, astfel: a) cu zăce arse — 8,60 la sută, b) cu apă de răcire — 43,45 la sută, c) prin izolații termice — 15,00 la sută, d) cu condens nereturnat — 7,77 la sută, e) prin răcire liberă a produselor — 17,10 la sută, f) alte pierderi (mecanice, electrice etc.) — 8,08 la sută.

Pornind tocmai de la analiza fiecărui proces tehnologic și a structurii pierderilor de energie din sistem, la nivelul combinatului a fost elaborat un amplu program de măsuri tehnico-organizatorice, cu efecte certe asupra economisirii energiei. Numai în perioada noiembrie-decembrie 1982 Combinatul petrochimic Pitești a consumat cu aproximativ 8 la sută mai puțin energie decît în aceeași perioadă din 1981, datorită măsurilor luate în special în domeniul valorificării resurselor energetice refolosibile. Astfel, în 1982 au fost recuperate în plus față de 1981 resurse energetice refolosibile reprezentînd circa 71 000 t.c.c.

În ansamblul lor aceste măsuri au vizat două căi principale de economisire și valorificare a energiei, și anume:

a) **Modernizarea proceselor și echipamentelor tehnologice, cu precădere a celor mari consumatoare de energie.** În cadrul C.P. Pitești există, pe lângă tehnologiile noi, și tehnologii mai vechi (respectiv cele din perioada 1965—1966). Acțiunea de modernizare a vizat în primul rând perfecționarea acestor tehnologii mai vechi, dintre care unele foarte mari consumatoare de energie. Un exemplu concludent îl constituie polimerizarea etilenei la înaltă presiune (1 500 bari), proces tehnologic care utilizează 1 600 MWh pentru ficcare tonă de polietilenă de joasă densitate. Prin măsurile întreprinse (modificarea unor utilaje, reamplasarea lor în fluxurile tehnologice, schimbarea rețetelor de fabricație etc.) s-a reușit obținerea unui spor însemnat de producție prin creșterea capacității instalației existente cu aproximativ 40 la sută, însoțită și de reduceri importante ale consumurilor specifice și în special energetice. După aproximativ 5 ani de cercetări și experiențe acțiunea de modernizare a secției polietilene de înaltă presiune, desfășurată în 2 etape succesive, a avut ca efect energetic o scădere importantă a consumului, de la 1 600 MWh/tonă la 950 MWh/tonă.

În același timp, au fost obținute rezultate importante în domeniul îmbunătățirii tehnologiei de colorare a polietilenei de joasă și înaltă densitate prin folosirea a două metode moderne, experimentate cu succes în combinat. Este vorba de folosirea amestecurilor superconcentrate de culoare și colorare prin folosirea pigmentilor lichizi. În special a doua metodă, introdusă în unitatea noastră pentru prima dată în țară, conduce la reduceri energetice importante (aproximativ 45 kWh/tonă), paralel cu simplificarea fluxurilor tehnologice și disponibilizarea unor utilaje pentru alte aplicații industriale. Rezultatele bune obținute prin aplicarea celor două metode au făcut posibilă extinderea acestora și la secția de copolimeri stirenici.

Modernizarea proceselor tehnologice nu s-a oprit însă numai la tehnologiile vechi. Astfel, la 2 instalații noi, D.M.T. (dimetil terestalat) și copolimeri A.B.S. (acido-butaedien-stiren) s-au făcut importante modificări de proces și echipamente. La D.M.T., de exemplu, prin modernizarea fluxului tehnologic s-a economisit energia a 9 motoare electrice cu putere cuprinsă între 20—30 kW, iar în tehnologia obținerii copolimerului A.B.S. s-au înlocuit utilaje consumatoare de energie cu utilaje statice mult mai simple și mai sigure, economia obținută fiind de câteva sute de kWh.

În actuala etapă de modernizări tehnologice specialiștii sînt preocupați de obținerea unor produse cu valori mai mari pe aceleași instalații tehnologice, cu același consum energetic, ceea ce în final echivalează tot cu o economie de energie și în același timp cu o reducere importantă a importurilor.

b) **Recuperarea în proporție ridicată a resurselor energetice secundare și limitarea pierderilor de energie în scopul reducerii consumului de resurse energetice primare.** Analizele întreprinse la nivelul combinatului au scos în evidență serioase rezerve de reducere a consumurilor energetice prin creșterea gradului de recuperare a resurselor energetice secundare și limitarea pierderilor din sistem. Totodată, ele au permis și depistarea unor noi soluții foarte eficiente și care în parte și-au găsit încă de pe acum finalizarea în procesul de producție. Este vorba, printre altele, de folosirea drept combustibil în centrale termice a gazelor de față în locul gazului metan, recuperarea căldurii din condensul impurificat, scurtarea unor trasee de transport de abur și condens, concomitent cu îmbunătățirea izolației termice a conductelor, folosirea gazelor reziduale combustibile de la fabricarea negrului de fum și din rafinărie pentru producerea aburului în cazane recuperatoare etc. **Numai prin folosirea gazelor de față în locul gazului metan drept combustibil în centralele termice s-au economisit în anul trecut 55 milioane metri cubi de gaze naturale.**

Alături de aceste două principale direcții este necesar să menționăm și câteva din măsurile tehnico-organizatorice întreprinse la nivelul secțiilor și atelierelor de producție: funcționarea cu 3 compresoare auxiliare în loc de 4 la secția polimerizare de înaltă presiune, prin montarea unui colector comun avînd în vedere capacitatea mărită a fiecărui compresor; folosirea utilajelor acționate cu turbină în locul rezervei funcționale acționată electric, în special în orele de vîrf de sarcină electrică; modificarea programului de lucru al atelierelor centrale, pentru evitarea perioadei de vîrf de sarcină în condițiile realizării integrale a sarcinilor de producție etc.

Soluții pentru mobilizarea eficientă a rezervelor disponibile

REALIZĂRILE obținute în anul trecut obligă la mobilizarea în și mai mare măsură a rezervelor existente, la depistarea altora noi care să conducă în final la valorificarea integrală a resurselor energetice în procesele de fabricație. În acest sens încă din primele zile ale anului Comisia energetică din combinat a trecut la inventarierea și punerea în valoare a noilor re-

zerve de economisire a energiei și combustibililor. Putem aprecia în prezent că pentru anul 1983 avem elaborat un program complex de măsuri care va permite realizarea integrală a prevederilor de plan în condițiile unor consumuri energetice minime.

În ansamblul acestui program principala preocupare va rămîne în continuare **modernizarea tehnologiilor**, acțiune la care C.P. Pitești colaborează cu rezultate bune cu institutele de cercetare și proiectare de specialitate. Obiectivul principal îl constituie **modernizarea tehnologiei de obținere a negrului de fum, prin înlocuirea reactoarelor prin care se va asigura o reducere cu 20—25 la sută a consumurilor energetice.** De asemenea avînd în vedere cerințele tot mai mari de copolimeri ABS se va mări în continuare capacitatea actuală a instalației cu 40 la sută, fără investiții suplimentare, folosind practic aceeași cantitate de energie pentru întreaga producție. Ca și în cazul polietilenei de înaltă presiune se vor moderniza unele faze tehnologice (coagularea continuă, transportul pneumatic etc.) și utilaje obținîndu-se o creștere însemnată de capacitate pe actuala suprafață existentă. În plus, va începe montarea unei noi instalații pentru producerea latexului polibutadienic, materia primă pentru copolimerul ABS, care în prezent se transportă de la C.P. Borzești. Noua instalație de latex va asigura ritmic și calitativ întreaga materie primă pentru copolimerii ABS, inclusiv mărirea de capacitate vizată.

În cadrul secției piroliză II se va acorda în continuare atenție cuptoarelor de piroliză pentru mărirea stabilității în funcționare și îmbunătățirea randamentelor energetice. Generalizarea rezultatelor bune obținute în 1982 la unele cuptoare de piroliză va asigura un randament energetic ridicat al tuturor cuptoarelor cu efecte directe asupra economiei de combustibil pentru întreaga platformă petrochimică.

Paralel cu aceasta, în rafinării va continua modernizarea cuplării diverselor instalații, eliminîndu-se fazele intermediare de pompare, depozitare, asigurîndu-se în acest fel randamente energetice ridicate la prelucrarea țiteiului. Se are în vedere și modernizarea actualelor cazane recuperatoare prin raționalizarea pompelor de vehiculare a condensului și folosirea condensului propriu al instalațiilor unde se află amplasate recuperatoarele.

O atenție deosebită va fi acordată și în acest an recuperării resurselor energetice secundare. Pentru colectivul combinatului acest domeniu de activitate reprezintă o preocupare primordială, cu atît mai mult cu cît ponderea acestor resurse este de aproximativ 40 la sută.

În acest sens, au fost depistate și puse în valoare noi rezerve existente în cadrul combinatului pe linia **recuperării resurselor energetice secundare.** În ansamblu, principalele direcții de acțiune vizează: ● extinderea actualelor instalații de recuperare a condensului, ceea ce va duce în final la o economie de 40 000 tcc/an; ● proiectarea și realizarea unor instalații de recuperare a căldurii gazelor arse de la cuptoarele industriale, prin care se va reduce consumul de combustibil cu 25 000 tcc/an; ● realizarea recuperării căldurii apelor de răcire prin montarea pompelor de căldură în vederea producerii apei termoficcate necesare încălzirii cartierului Prundu din Pitești cit și a unor obiective industriale din zonă; ● îmbunătățirea în continuare a izolațiilor termice și raționalizarea sistemelor de transport abur-condens-aer în vederea diminuării pierderilor de energie; ● extinderea modernizării cazanelor de abur din centralele termice existente; ● folosirea gazelor de cocs rezultate din procesul de cracare catalitică pentru producerea aburului necesar în instalațiile rafinării.

Tot în acest an se vor ataca lucrările pentru modernizarea cuptoarelor de la piroliză I și II, căldura gazelor arse fiind folosită prin intermediul unor cazane recuperatoare pentru producerea de abur, încălzirea apei demineralizate pentru alte instalații, preîncălzirea aerului de combustie în vederea mării randamentelor energetice a cuptoarelor de piroliză. Recent, împreună cu I.I.T.P.I.C. — București și I.P.C. București, specialiștii combinatului au terminat două studii tehnice referitoare la utilizarea căldurii din apele de răcire recirculate, prin folosirea pompelor de căldură. Prin această măsură se estimează economisirea în acest an a 1 000 tone combustibil convențional, prima etapă de aplicare fiind încălzirea proprie a cartierului Prundu din apropierea combinatului.

Considerăm că aceste măsuri și soluții precum și altele ce le vom lua pe parcursul anului, vor asigura reducerea sistematică a consumurilor energetice, recuperarea în plus față de anul trecut a unei cantități de resurse energetice refolosibile echivalentă cu 42 000 tcc, în condițiile realizării ritmice, lună de lună, a planului și lărgirea gamei de produse petrochimice solicitate de economia națională.

ing. Dan VLAHელი

director tehnic la Combinatul petrochimic Pitești

În lumina hotărîrilor Conferinței Naționale a P.C.R.

MOBILIZAREA REZERVELOR DE SPORIRE A PRODUCTIVITĂȚII MUNCII

PENTRU O ECONOMIE MODERNĂ, în plin avînt, sporirea rolului laturilor calitative ale dezvoltării presupune, înainte de toate, asigurarea unui nivel ridicat al productivității muncii sociale, creșterea într-o proporție tot mai mare a valorii nou create pe seama rodniceii muncii. Dispunem astăzi de o dotare tehnică a producției și o forță de muncă calificată la nivelul cerut de progresul tehnico-științific contemporan, capabile să asigure ritmuri susținute de creștere în toate ramurile și sectoarele de activitate, modernizarea economiei, sporirea avuției naționale și a venitului național. „Este necesar să înțelegem — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a partidului — că nu putem vorbi de făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, de înaintare spre comunism, de ridicarea continuă a nivelului de trai al poporului, fără a realiza o înaltă productivitate a muncii. Trebuie să facem astfel încît economia noastră socialistă să realizeze o productivitate

superioară, devenind competitivă și din acest punct de vedere cu orice economie dezvoltată”.

Așadar, obiectivul fundamental al etapei actuale îl constituie realizarea unei noi calități în activitatea economică, în primul rînd prin valorificarea superioară a importanțelor fonduri fixe cu care au fost înzestrate toate ramurile economiei. Utilizarea la maximum a capacităților existente în toate sectoarele, modernizarea tehnologiilor de fabricație, întreținerea și exploatarea acestora în condiții de deplină siguranță trebuie să asigure în anii ce urmează o creștere substanțială a productivității muncii, factor esențial al sporirii eficienței întregii activități. În 1983 urmează a se obține un important spor de producție pe seama creșterii rodniceii muncii, care va fi cu 9,1% mai mare ca în anul precedent. În acest sens, la Conferința Națională a partidului a fost adoptat Programul privind creșterea productivității muncii, organizarea și normarea științifică a producției și a muncii pe anul 1983 și în perspectivă pînă în 1985.

ÎN PRIMII DOI ANI din actualul cincinal s-a obținut o sporire a productivității muncii, cu urmări favorabile asupra ansamblului economiei. În același timp însă, în diferite întreprinderi persistă unele neajunsuri — nerealizarea sarcinilor de plan la producția fizică, depășirea termenelor de intrare în funcțiune și de atingere a parametrilor proiectați la unele obiective de investiții, insuficientă concentrare a potențialului științific pe soluționarea unor probleme legate nemijlocit de producția materială — care determină ca productivitatea muncii să nu se situeze la nivelul gradului de dotare tehnică a întreprinderilor. Apare astfel necesitatea folosirii cît mai raționale, cu rezultate maxime, a potențialului tehnic și a forței de muncă în fiecare unitate, în fiecare ramură și sector de activitate a economiei.

Realitățile arată că în unele mari întreprinderi din industrie, potențialul tehnic creat nu este folosit în întregime, existînd însemnate rezerve de creștere a productivității muncii pe seama actualelor dotări. Avem în vedere rezervele mari existente în ceea ce privește modernizarea proceselor de producție și introducerea cu mai multă operativitate a tehnologiilor avansate, organizarea rațională a producției și a muncii, utilizarea completă a capacităților de producție și a timpului de lucru, întărirea disciplinei tehnologice — căi sigure pentru creșterea mai rapidă a productivității muncii în întreaga economie. Pornind tocmai de la aceste realități și cerințe, conducerea partidului a stabilit ca în cincinalul actual întreaga activitate pe linia valorificării rezervelor de creștere a productivității muncii să

se realizeze pe bază de programe de măsuri special elaborate, ca părți integrante ale planurilor de dezvoltare economică și socială. Ca urmare, prin programele de fundamentare a posibilităților de creștere a productivității muncii elaborate de ministere, centrale și întreprinderi au fost prevăzute măsuri și soluții privind:

— **promovarea largă a progresului tehnic** prin dezvoltarea cu prioritate a ramurilor industriale care asigură un grad superior de prelucrare și valorificare a resurselor materiale, a combustibilului și energiei, introducerea de tehnologii noi și moderne, ridicarea gradului de mecanizare și automatizare a proceselor de muncă, introducerea în fabricație a unor produse cu consumuri reduse de manoperă, materiale, energie și cu performanțe tehnice ridicate;

— **organizarea pe baze științifice a producției și a muncii** prin perfecționarea proceselor tehnice de fabricație, asigurarea rațională a fluxurilor tehnologice, folosirea metodelor moderne de programare, lansare și urmărire a execuției produselor, reducerea duratei ciclurilor de fabricație, extinderea lucrului la mai multe mașini, organizarea mai bună a schimburilor de lucru;

— **îmbunătățirea programelor de muncă existente pentru toate activitățile și la toate categoriile de personal**, utilizarea mai bună a întregului personal muncitor;

— **ridicarea permanentă a nivelului de calificare a personalului și perfecționarea pregătirii profesionale**.

Proporția în care se asigură în 1983 creșterea productivității muncii este de circa 57% pe seama progresului tehnic,

35% pe seama organizării producției și a muncii și aproape 8% ca urmare a ridicării calificării și perfecționării pregătirii profesionale. **Măsurile cuprinse în programe asigură în anul 1983 o reducere a consumului de manoperă de peste 600 milioane ore-om, din care 372 milioane ore-om, în industrie.**

În același timp, a fost creat cadrul unitar, potrivit cerințelor noului mecanism economico-financiar, ca cea mai mare parte din producția marfă să fie fundamentată pe baza productivității muncii exprimată în unități naturale. Astfel, prin planul național unic de dezvoltare economică și socială sînt stabilite nivele de productivitate a muncii pe 1983 în unități naturale, exprimate prin consum normat de muncă pe unitatea de măsură a produsului, pentru 2135 produse și grupe de produse, numărul acestora urmînd să ajungă în 1985 la circa 2700 produse și grupe de produse. Pentru a cunoaște în mai mare măsură amploarea unei asemenea acțiuni, este sugestiv să arătăm că ponderea produselor la care se planifică productivitatea muncii exprimată în unități naturale, în valoarea producției marfă, va crește de la circa 69% în anul 1982 la peste 75% în anul 1983 și la aproximativ 85% în anul 1985.

CREȘTEREA PRODUCTIVITĂȚII muncii depinde în mare măsură de modul în care prevederile din programele elaborate vor fi aplicate concret în fiecare unitate economică, de calitatea muncii privind stabilirea și urmărirea încadrării în normele de muncă planificate etc. În legătură cu această din urmă problemă de menționat că în unele întreprinderi normele de muncă conduc la o creștere a retribuției supe-

riooară nivelului productivității muncii. În dauna reducerii costurilor pe unitatea de produs. Dacă prin absurd am admite că în toate întreprinderile retribuția ar crește mai repede decât productivitatea muncii, este lesne de înțeles la ce situație cu totul necorespunzătoare s-ar putea să se ajungă în ceea ce privește relația dintre fondul de retribuție distribuit și corespondentul de bunuri materiale în economie. Realitățile din unele întreprinderi arată că în domeniul normării muncii continuă să se manifeste neajunsuri care frânează creșterea productivității muncii.

Un prim aspect este acela că **nu se înlocuiesc normele de muncă atunci cînd s-au schimbat condițiile tehnice și organizatorice care modifică în mod evident timpul real necesar pentru executarea lucrărilor.** La Trustul județean de construcții-montaj Neamț, de exemplu, la lucrările de montare și demontare a susținerilor pentru monolitizarea planșelor și diafragmelor s-a introdus o tehnologie modernă, mai eficientă de asamblare grupată a lor. Cu toate acestea, norma de muncă aplicată era elaborată în condițiile în care îmbinarea se realiza bucată cu bucată, iar ca urmare norma de timp acordată formațiilor de lucru este cu circa 50 la sută mai mare decât timpul de muncă real necesar, ceea ce conduce la creșterea costurilor cu munca vie corespunzător unui fond de retribuție consumat de peste 50 000 lei, ca urmare a acordării unui timp de muncă în mod necuvenit de aproape 4 600 ore-om.

O frînă serioasă în reducerea consumului de manoperă o constituie și **luarea în calculul normelor de muncă a unor condiții mai grele decât cele în care se execută lucrările respective.** De exemplu, la Întreprinderea de mașini unelte și agregate București, la operațiile executate pe raboteze cu lungimea mesei de 4—10 metri, normele de muncă aplicate erau stabilite pentru prelucrarea pieselor bucată cu bucată, în timp ce în ateliere se rabotau simultan din aceeași trecere 2—6 bucăți, din care cauză normele de timp erau mai largi decât timpul real necesar cu 15—20 la sută, acordîndu-se pe această cale o manoperă suplimentară de circa 11 000 ore-om/an. O situație similară s-a constatat și la Întreprinderea mecanică Roman, la piesele de tipul carcaselor, suporturilor, batiurilor, traverselor, unde s-a acordat prin normă timp pentru trasarea completă a acestora, deși prelucrarea pieselor respective se făcea pe dispozitive specializate care eliminau operația de trasare; normele de timp aplicate erau cu 34—42 la sută mai largi decât timpul real necesar executării lucrărilor, consumîndu-se suplimentar circa 4 000 ore-om/an.

A devenit o practică, ca la locurile de muncă cu condiții deosebite (sectoare de prelucrare la cald, turnătorii,

silvicultură etc.) personalul muncitor să fie atras sau permanentizat prin folosirea unor norme de muncă mai largi, ușor de depășit în vederea asigurării unor retribuții mari dinainte stabilite. Iată un exemplu: la Combinatul metalurgic Cîmpia Turzii, la mașinile de tras bare tip Hz din cadrul secției bare trase, s-au aplicat norme de muncă pentru condițiile echipării mașinilor cu tobă mică de înfășurare a barelor (norma 6,45 ore-om/t pentru $\varnothing=10$ mm), în timp ce în atelier mașinile funcționau echipate cu tobă mare (norma 3,98 ore-om/t pentru $\varnothing=10$ mm), din care cauză normele de timp utilizate erau mai largi cu 62 la sută decât timpul real necesar, acestea fiind depășite cu aproximativ 75 la sută.

O problemă deosebită care se ridică în domeniul utilizării raționale a forței de muncă o constituie faptul că unele categorii de personal, de regulă muncitorii auxiliari și personalul de administrație, care sînt dimensionați global, pe baza normativelor de personal stabilite prin plan, își desfășoară activitatea fără a avea precizate sarcinile și atribuțiile ce le revin la locul de muncă (Combinatul siderurgic Reșița, Filatura de bumbac Zalău, Întreprinderea județeană de construcții-montaj Satu Mare etc.). Această situație face ca nici retribuțiile să nu poată fi acordate în raport direct cu munca efectiv prestată, personalul realizîndu-și retribuțiile tarifare chiar și în cazul cînd întreprinderea sau unitatea în care lucrează nu și-a îndeplinit integral sarcinile de plan.

Sporirea productivității muncii este influențată negativ și de **insuficienta preocupare a conducătorilor din unele unități pentru încadrarea în consumurile de muncă stabilite prin plan și urmărirea realizării acestora pe fiecare din produsele și lucrările executate, situație constatată la majoritatea întreprinderilor analizate.** De asemenea, în multe cazuri, depășirea normelor de muncă nu oglindește rezultatele economico-financiare ale întreprinderilor. Sînt cazuri în care normele de muncă se îndeplinesc cu mult peste 100 la sută, fără ca producția fizică și productivitatea muncii să se realizeze la nivelul prevederilor din plan. De exemplu, la Combinatul de articole tehnice din cauciuc Pitești productivitatea muncii în expresie fizică s-a realizat în proporție de 97,2 la sută, în timp ce îndeplinirea normelor de muncă era de 106,8 la sută, la o extindere a muncii în acord de 78 la sută (realizări pe 8 luni din anul 1982).

DESIGUR, pot fi date numeroase exemple privind preocupările existente în întreprinderi pentru valorificarea rezervelor de creștere a productivității muncii. Esențial acum este ca pe baza unor analize concrete, să se continue depistarea de noi posibilități care să fie materializate în timp cât mai scurt,

pentru ca în 1983, așa cum o cer ultimele documente de partid, saltul la o nouă calitate în economie să se concretizeze și prin creșterea accentuată a productivității muncii. Între principalele acțiuni care trebuie desfășurate în fiecare unitate economică menționăm:

— **extinderea și generalizarea metodelor și tehnologiilor avansate.** Pe lângă faptul că folosirea acestora permite obținerea unei înalte productivități, se asigură totodată micșorarea efortului fizic, îmbunătățirea calității și reducerea costurilor pe unitatea de produs;

— **mecanizarea și automatizarea în continuare a proceselor de producție.** Așa cum practica o dovedește, mecanizarea și automatizarea activităților de producție conduce la utilizarea rațională a forței de muncă, permite o superioară organizare a producției și a muncii, asigură sporuri înalte de productivitate etc.;

— **ridicarea calificării și policalificarea cadrelor.** Ținînd seama de gradul înalt de dotare cu fonduri fixe moderne a economiei pregătirea multilaterală a cadrelor care minuiesc mașinile și instalațiile a devenit tot mai acută. Însușirea de 2—3 meserii apropiate, ținerea la curent cu toate noutățile tehnice din profesie etc. sînt condiții absolute necesare pentru a lucra la 2 sau mai multe mașini, pentru a îndeplini și depăși lună de lună sarcinile de plan atît cantitativ cît și calitativ;

— **organizarea superioară a producției și a muncii.** Problema este de certă importanță, ea implicînd studii permanente cu privire la amplasarea mașinilor și utilajelor corespunzător fluxului procesului de fabricație, dotarea locurilor de muncă cu dispozitive, macarale portabile care să ajute la mînuirea cît mai rapidă a materialelor și pieselor, la evacuarea produselor finite; organizarea mai bună și ritmică a aprovizionării locurilor de muncă cu materii prime și materiale. Concomitent se impune studierea experienței muncitorilor fruntași în vederea extinderii procedurilor avansate. De altfel, studii continue se impun și în direcția cunoașterii concrete a cauzelor care fac ca unii lucrători să nu poată să-și realizeze normele de muncă, pentru a permite luarea de măsuri operative în vederea înlăturării neajunsurilor constatate etc.

TOATE ÎNTREPRINDERILE, toate unitățile economice dispun de condiții propice unui nou salt calitativ în direcția sporirii accentuate a productivității muncii. Valorificînd din plin experiența dobîndită, promovînd noi tehnologii economice și de înalt randament, utilizînd rațional forța de muncă se pot obține încă din primele luni din 1983 însemnate sporuri de producție, fără cheltuieli suplimentare, tocmai ca urmare a creșterii continue a rodnicii muncii în fiecare sector de activitate.

dr. Petre FRUJINA
Ministerul Muncii

În lumina hotărîrilor Conferinței Naționale a P.C.R.

Obiective prioritare în dezvoltarea zootehniei

NECESITATEA de a dezvolta în continuare și mai puternic agricultura, de a realiza o concordanță corespunzătoare între industrie și agricultură, pornind de la principiul că ambele ramuri sînt hotărîtoare pentru progresul multilateral al patriei noastre, au fost din nou și cu deosebită claritate puse în evidență în documentele Conferinței Naționale a partidului.

O caracteristică importantă a dezvoltării agriculturii socialiste ca ramură de bază a economiei naționale este accelerarea procesului de modernizare a structurilor sale, punîndu-se în continuare accentul pe dezvoltarea zootehniei, sector cu pondere importantă în satisfacerea cerințelor de consum alimentar și în crearea unor disponibilități energetice și proteice.

Așa cum menționa secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în Cuvîntarea recentă la Plenara lărgită a Consiliului Național al Agriculturii, Industriei Alimentare, Silviculturii și Gospodăririi Apelor, efectivele de animale pot asigura în bune condiții producția de carne, lapte și alte produse animaliere. În 1982, producția de carne și pește a asigurat un consum pe locuitor de circa 68 kg. Realizarea prevederilor programului de autoaprovizionare, elaborat din inițiativa și cu participarea nemijlocită a secretarului general al partidului, va asigura pe deplin creșterea efectivelor la toate speciile, buna aprovizionare a populației cu carne, lapte, ouă și alte produse. Încă pentru anul 1983, efectivele existente, respectarea prevederilor referitoare la creșterea și înlocuirea efectivelor și la tăierea la greutatea stabilită oferă condiții pentru îndeplinirea în bune condiții a acestui program. Sînt necesare măsuri care să contribuie la lichidarea lipsurilor, pentru introducerea unei ordini desăvîrșite în acest sector de activitate, începînd cu stabilirea programelor de muncă, cu controlul riguros și cu participarea efectivă a cadrelor de conducere și a specialiștilor la întreaga activitate productivă.

Prin aplicarea consecventă a măsurilor și sarcinilor trasate de conducerea partidului, structura producției agricole s-a modificat în ultimele cincinale în favoarea creșterii mai accelerate a producției animale, care deține în prezent o pondere de 44,9%, față de 34,7% în 1960, urmînd ca în anul 1985 să ajungă la 47% din totalul producției agricole. Semnificativ este în acest sens ritmul mai rapid de creștere a producției animale față de producția vegetală în perioada 1965—1980 (tabelul nr. 1).

Bazele creșterii intensive a animalelor au fost puse odată cu elaborarea Programului național privind dezvoltarea zootehniei și creșterea producției animaliere în anii 1970—1980, a cărui aplicare s-a materializat prin modernizarea și lărgirea bazei tehnico-materiale a zootehniei în toate sectoarele agriculturii, prin introducerea unor tehnologii avansate în toate unitățile și fermele zootehnice și a unui grad ridicat de tehnicitate și mecanizare; aceasta a asigurat sporuri importante de producție animală, care în decursul anilor 1970—1980 au depășit, la unele specii (porcine și păsări), ritmul creșterii numerice a efectivelor.

Necesitînd o mai bună utilizare a pămîntului și un grad avansat de înzestrare tehnică, sporirea și ameliorarea efectivelor de animale au avut loc în condițiile dezvoltării și modernizării capacităților de producție, introducerii mai rapide a progresului tehnic în zootehnie și apariției unui număr însemnat de unități moderne de tip industrial, specializate în producția de carne, lapte și ouă, odată cu păstrarea tradiției milenare a poporului nostru de creștere a animalelor pe pășune și în gospodăriile proprii, îndeosebi în zonele colinare și montane, care oferă condiții avantajoase de exercitare a acestei activități.

Această orientare, de a dezvolta concomitent sistemul tradițional de creștere a animalelor pe pășune și sistemul industrial de producție animală, se bazează pe: structura favorabilă a suprafeței agricole, în care pășunile și fînețele dețin o pondere de aproape 30%; încărcătura mare de animale la 100 hectare teren agricol (45,5 bovine, 117,8 porcine, 113,7 ovine); nivelul ridicat al producției de cereale pe locuitor, care în 1982 a ajuns la 1 000 kg; ca și pe volumul însemnat al investițiilor alocate pentru dezvoltarea și modernizarea bazei furajere și a zootehniei în țara noastră.

Condițiile create au asigurat sporirea substanțială a producțiilor animaliere pe locuitor: producția de carne în viu a

crescut de la 59 kg în 1965, la 112 kg în 1980, producția de lapte de la 171, la 240 litri, producția de lînă de la 1,3, la 1,7 kg, iar producția de ouă de la 138, la 303 bucăți.

Este deosebit de semnificativ faptul că prin alegerea căii intensive de dezvoltare a agriculturii au fost realizate premisele creșterii într-un ritm susținut a producțiilor agroalimentare — condiție esențială a dezvoltării bazei de materii prime și asigurării autonomiei alimentare a țării noastre.

Zootehnia are însă toate condițiile de a se situa, în anii care urmează, la un nivel mult mai ridicat al producției și productivității, al eficienței sale economice. Condiția hotărîtoare pentru trecerea acestui important sector al agriculturii într-o etapă calitativ și cantitativ superioară este mobilizarea puternică a tuturor factorilor ce pot și trebuie să contribuie la o dezvoltare fără precedent a zootehniei în țara noastră.

Aceste obiective au în vedere accelerarea înfăptuirii noii revoluții agrare, menită să desăvîrșească procesul de transformare și modernizare a agriculturii în concordanță cu cerințele și problemele noi ce stau în fața economiei naționale și în conformitate cu programul de creștere a bunăstării materiale și spirituale a întregului popor. În condițiile manifestării cu o tot mai mare intensitate a crizei energetice mondiale, o caracteristică esențială a acestui proces este stabilirea strategiei energetice a agriculturii, pentru a cărei dezvoltare varianta ergo-economică este considerată optimă în următorii ani, întreaga dezvoltare tehnică și tehnologică urmînd a se realiza pe calea economiei, conservării și reciclării energiei, pe baza unui aport sporit al cercetării științifice agricole la stabilirea de noi tehnologii cu randamente superioare de conversie energetică și bioenergetică.

Tabelul nr. 1

Dinamica producției globale agricole în perioada 1965—1980 (%)
1965 = 100

	1970	1975	1980
Producția globală agricolă	110	150	181
din care :			
— vegetală	102	135	157
— animală	123	176	223

În zootehnie, urmărindu-se cu perseverență valorificarea tuturor condițiilor existente pentru creșterea efectivelor și a producțiilor animale pe întreg teritoriul țării, în toate sectoarele agriculturii, paralel cu dezvoltarea creșterii animalelor în sectorul socialist, s-au creat posibilități pentru o substanțială participare a gospodăriilor populației la sporirea efectivelor și a producțiilor animale.

Prevederi importante conțin în acest sens — în afara programelor speciale pentru zootehnie, pentru toate speciile de animale — și programele prioritare recent adoptate, referitoare la producerea furajelor de către unitățile agricole socialiste și gospodăriile populației, dezvoltarea producției de pește și pisciculturii, a producției de carne de iepure, a sericulturii, dezvoltarea producției agricole în gospodăriile populației, normele obligatorii privind organizarea programului în fermele zootehnice.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat în mod deosebit responsabilitatea ce revine, în cadrul diviziunii sociale a muncii, lucrătorilor din agricultură și tuturor cetățenilor patriei care dețin, sub o formă sau alta, pămînt, de a-l cultiva și a asigura creșterea unui număr sporit de animale, indicînd să fie încurajată și stimulată această ocupație atît de utilă oricărei societăți civilizate și demonstrînd în mod strălucit că dezvoltarea intensivă a zootehniei trebuie să continue nu numai în cadrul marilor ferme și complexe industriale, ci deopotrivă în cadrul gospodăriilor individuale. În acest scop este necesar ca prin cultivarea fiecărui metru pătrat de pămînt, prin creșterea în fiecare gospodărie a unui tot mai mare număr de animale și păsări, toți locuitorii satelor să-și aducă contribuția la realizarea fondului de stat și a programului de autoaprovizionare.

Reconsiderarea prin această prismă a rolului gospodăriilor populației în dezvoltarea agriculturii în general și a zootehniei în special și angajarea plenară a unei mai mari părți a populației pentru rezolvarea unor obiective prioritare ale agriculturii noastre socialiste reprezintă o cale de transpunere

în practică a democrației noastre socialiste, a principiilor eticii și echității socialiste.

Asigurarea unei noi calități în zootehnie impune rezolvarea definitivă a bazei furajere, aplicarea unor norme științifice de furajare a animalelor pentru asigurarea unor producții de lapte, carne, lână și ouă superioare celor obținute până acum,

Tabelul nr. 2

Structura resurselor de masă verde pentru taurine și ovine, în sectorul socialist al agriculturii (perioada mai—octombrie)

	I	II	III
Pășuni naturale	12,0	58,0	72,8
Culturi duble	9,6	12,6	10,3
Pășunat în păduri	1,5	3,0	5,0
Perene vechi și noi	21,4	11,0	6,0
Anuale masă verde	5,7	5,1	3,9
Miriști total	5,6	1,2	0,6
Culturi succesive vară	8,3	0,8	0,4
Plante pentru însilozare	35,9	6,3	1,0
Total	100,0	100,0	100,0

în condițiile utilizării eficiente a resurselor existente.

Se au în vedere acoperirea în totalitate a nevoilor de nutrețuri din resurse interne, utilizarea cu randament ridicat a suprafețelor destinate producției de furaje și realizarea unor culturi cu valoare nutritivă maximă la hectar, în condițiile reducerii consumurilor energetice.

Condiția principală a utilizării eficiente a resurselor furajere este asigurarea unei structuri echilibrate a bazei furajere, în raport cu dezvoltarea speciilor de animale din țara noastră. Astfel, în raport cu ponderea bovinelor și ovinelor — care în ultimii 4—5 ani a fost de 61—63% — în structura efectivelor de animale (exprimată în U.V.M.), furajele de volum reprezintă 65—70% din necesarul total ce trebuie asigurat, aceasta deoarece la cele două specii de animale amintite proporția acestei categorii de nutrețuri ajunge până la 90%.

Caracteristic pentru asigurarea în cele mai bune condiții a resurselor furajere din această categorie este utilizarea cu maximum de eficiență a suprafețelor pe care acestea se produc în mod natural sau prin cultivare, ceea ce necesită un efort sporit pentru întreținerea și ameliorarea lor și o mai bună organizare a „zootehniei cu pământ“, care este zootehnia bovinelor și ovinelor. Cunoscând resursele de masă verde și structura pe zone a acestora, întreprinderilor agricole de stat și cooperativele agricole de producție le revin sarcini deosebite pentru a obține an de an producții tot mai mari de furaje și ridicarea gradului de conversie a acestora în produse animaliere (tabelul nr. 2).

În prezent, dacă în unele unități randamentul de transformare a furajelor în producție animalieră este de 6—6,5 la energie și 4—4,5 la proteină, în altele, acesta depășește 8—9, și respectiv, 5,5—6,5. Optimizarea acestui indicator este condiționată de un număr foarte mare de factori: calitatea furajelor și structura rețetelor furajere, gradul de prelucrare, asigurarea lor la timp și în raport cu cerințele fiziologice ale animalelor, potențialul productiv al animalelor, condițiile asigurate pentru întreținerea și exploatarea lor etc.

Aplicarea noii concepții de asigurare și folosire economică a resurselor de furaje are în vedere: intensificarea măsurilor de folosire a porumbului știuleți însilozat, care poate asigura producții mari în toate zonele țării cu hibrizi tardivi de mare productivitate; folosirea și a altor culturi de mare randament — cartofii, dovleci, sfecla, guliile, pepenii, lucerna, trifoiul ș.a.; îmbunătățirea sistemului de recoltare, depozitare și folosire a furajelor, astfel încât să se reducă cheltuielile de producție și consumurile energetice, urmărindu-se în același timp și realizarea unei productivități ridicate de utilizare a acestora; stabilirea unor structuri de rații furajere, pe specii și categorii de animale, care să permită utilizarea resurselor de nutrețuri, în vederea obținerii unor producții maxime și cu cost redus, în fiecare zonă; realizarea unor suplimente proteino-vitamino-minerale, ca nutrețuri de completare a furajelor de bază, pentru echilibrarea rațiilor furajere și valorificarea optimă a potențialului productiv al animalelor.

Organizarea producerii semințelor de plante furajere are ca obiective principale: asigurarea și repartizarea rațională a suprafețelor pentru loturile semincere, astfel încât fiecare unitate să-și asigure întreaga cantitate necesară de semințe; sporirea producției de semințe în zonele irigate; înmulțirea și generalizarea soiurilor de mare productivitate, concomitent cu intensificarea cercetărilor pentru ameliorarea și crearea de noi soiuri de plante furajere, cu potențial de producție ridicat.

Valorificarea superioară a furajelor de volum în hrana animalelor este condiționată de generalizarea unor tehnologii bine puse la punct pentru recoltarea, conservarea și prepararea lor. Producerea și conservarea unor sortimente superioare de nutrețuri necesare în perioada de stabulație a bovinelor și ovinelor constituie una din căile de menținere la un nivel ridicat a producțiilor animaliere în tot cursul anului. Unitățile specializate în creșterea bovinelor și ovinelor sînt interesate în asigurarea unor cantități cât mai mari de fin vitaminos pentru tineret și, în general, de fin de bună calitate pentru întregul șeptel, semisiloz obținut în perioada mai-iulie din culturile pentru masă verde în amestec cu grosiere (paie, coceni și ciocălăi tocați), nutreț însilozat din porumb destinat acestui scop. Elementul nou în orientarea actuală a sistemelor tehnologice — răspunzînd actualei crize de energie — este utilizarea biomasei din producția vegetală secundară, prelucrată superior și transformată în sortimente de furaje cu înaltă valoare nutritivă. Astfel, un aport sporit de unități nutritive se obține prin ridicarea valorii nutritive a producției secundare vegetale (paie, pleavă, coceni, vreji, ciocălăi etc.) și a reziduurilor industriale (borhoturi, melasă) prin procedeele tehnologice folosite în acest scop (tocare, defibrare, măcinare, amonizare, brichetare etc.) și practicarea adaosurilor de substanțe sintetice.

Pajiștile naturale, care ocupă o suprafață de 4,4 milioane ha (30% din suprafața agricolă a țării), sînt repartizate pe zone de relief astfel: 18% în zona de șes, 55% în zona de deal și 27% în zona de munte.

Realizarea unui program susținut de fertilizare a pajiștilor, prin antrenarea tuturor sectoarelor din agricultură care au în administrare și folosință astfel de suprafețe, urmărește ameliorarea terenurilor slab productive, însămințarea și reinsămînțarea acestora cu specii și soiuri de mare productivitate, amenajarea complexă a pajiștilor pentru producție și exploatare. Toate aceste acțiuni stau la baza extinderii creșterii animalelor în zonele de deal și munte. Pentru creșterea eficienței economice a exploatării pajiștilor, vor fi practicate norme raționale de încărcare a lor și o durată cit mai mare a pășunatului. Plusul de masă verde va fi conservat ca fin vitaminos sau semisiloz. O preocupare constantă va exista pentru dezvoltarea industriei de utilaje specifice lucrărilor de pajiști.

Paralel cu perfecționarea continuă a proceselor de conversie a producției vegetale în producție animalieră, cercetarea științifică realizează însemnate progrese în elaborarea de noi procese pentru utilizarea celor mai diverse resurse de proteine în hrana animalelor.

Crearea premiselor practicării unei furajări raționale, eficiente (bazată pe condițiile specifice existente în țara noastră), elaborarea unor norme de furajare rațională, puse în acord cu realitățile țării noastre și cu experiența mondială, constituie o bază temeinică pentru elaborarea și aplicarea — la nivelul fiecărei unități agricole, al fiecărei localități — a planurilor de culturi furajere corespunzătoare realizării unor cantități și sortimente de furaje care să asigure, pentru fiecare specie și categorie de animale, nu numai realizarea producțiilor planificate, ci și depășirea acestora.

O deosebită importanță prezintă indicația secretarului general al partidului, ca începînd încă din această lună să se treacă la măsuri de organizare a creșterii animalelor în toate unitățile agricole, astfel ca pînă în 1985 să nu mai existe unitate agricolă — fie ea de stat sau cooperatistă — care să nu dispună de ferme zootehnice. Aceasta, împreună cu generalizarea creșterii animalelor în toate gospodăriile personale ale membrilor cooperatori, în toate gospodăriile țărănești particulare, va contribui la dezvoltarea rapidă a zootehniei, a producției animaliere, creînd condiții pentru a se ajunge pînă în 1985 la un consum pe locuitor de carne și pește de 75-80 kg, pentru a aproviziona industria alimentară și industria ușoară cu cantități sporite de materii prime de origine animală, pentru a lărgi disponibilitățile de export.

Pentru conducerile unităților agricole, ale fermelor zootehnice, pentru toți lucrătorii din acest sector o îndatorire de prim ordin o reprezintă introducerea spiritului de ordine, de disciplină în desfășurarea activităților din zootehnie. Așa cum cerea tovarășul Nicolae Ceaușescu: „Este necesar să înțelegem că zootehnia necesită multă atenție, preocupare zilnică — așa putea spune — de zi și noapte. Poporul nostru, țărănimea, a făcut întotdeauna un cult din îngrijirea animalelor care i-au asigurat hrana, posibilitățile de muncă, le-a considerat ca pe un tovarăș al său. Trebuie să dezvoltăm și să acordăm întreaga grijă animalelor!“.

dr. Maria STROE

PRODUȚIA PENTRU EXPORT — ALINIATĂ LA CERINȚELE ȘI TENDINȚELE PIEȚEI

ANCHETA R.E. : CĂI DE CREȘTERE A COMPETITIVITĂȚII
MĂRFURILOR ROMĂNEȘTI
Rezultatele unei cercetări de teren în industria confecțiilor

MARELE FORUM al comuniștilor români — Conferința Națională a P.C.R. — analizând stadiul procesului construcției socialismului în țara noastră a trasat principalele direcții ale strategiei dezvoltării armonioase a tuturor sectoarelor de activitate pentru transpunerea în viață a obiectivului făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate în România. În acest cadru programatic, activitățile de comerț exterior și cooperare economică internațională îi revine un rol de primă mărime în asigurarea participării eficiente a României la diviziunea internațională a muncii, pentru intensificarea schimburilor economice în condițiile unei structuri îmbunătățite a nomenclatorului de export. Între ramurile cu un potențial important pentru export — așa cum arăta secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu — se numără și industria ușoară; ea „a ajuns la o dezvoltare care asigură în întregime satisfacerea din punct de vedere cantitativ a necesităților poporului nostru și realizarea unui export mai mare“.

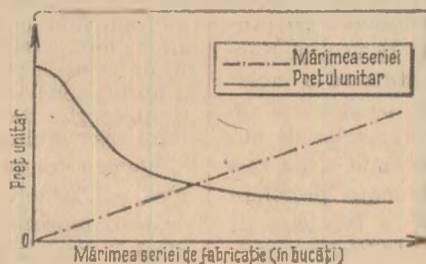
Pentru a identifica căile concrete de acțiune în vederea alinierii, pe toate componentele activității de export, la exigențele pieței internaționale, inclusiv reorientările necesare în producția de export, s-a organizat, sub egida Institutului de economie mondială, o cercetare directă de piață în cadrul industriei noastre de confecții, ramură industrială ce-și realizează o parte semnificativă a producției pe calea exportului. Cercetarea, efectuată în cursul anului 1982, a cuprins un eșantion reprezentativ de 12 întreprinderi specializate pentru producția de export și s-a realizat pe baza unui chestionar structurat. Răspunsuri la chestionar au fost întregite prin discuții libere cu conducerile unor întreprinderi și cu specialiști din centrală, privind realizările anilor 1981—1982.

Într-o primă etapă, pe baza studiilor de piață, s-au configurat caracteristicile principale ale comerțului internațional la această grupă de produse, conjunctura actuală și perspectivele acestei grupe de mărfuri.

Piața internațională a articolelor destinate ansamblului vestimentar prezintă unul dintre segmentele importante ale pieței mondiale, datorită locului deținut de cheltuielile pentru îmbrăcăminte în totalul bugetului de consum al populației. Studiile de piață arătau că în anii '80, aceste cheltuieli dețin, în bugetul de consum, 8% în Franța, 8,2% în S.U.A., 8,8% în Italia, 9,0% în Olanda, 9,1% în Anglia, 10,0% în R.F.G., iar prognozele pentru orizontul anilor 1990 prevăd menținerea lor la cote ridicate — spre exemplu 9,8% în Anglia, 8,5% în R.F.G., 8,1% în Italia, 7,9% în S.U.A. (vezi Prognos Euro-Report, 1979, Basel).

Multitudinea factorilor de influență ce acționează pe această piață — dintre care cei specifici, ritmul rapid de înnoire sortimentală impulsional de fenomenul modei, noile genuri de articole vestimentare diferențiate pe activități și momente ale zilei, tendința de micșorare a mărimei seriei de produse etc. — imprimă acesteia un caracter foarte dinamic. Evoluția prețului unitar obținut la export, spre exemplu, se află într-un raport invers cu mărimea seriei de fabricație a articolelor vestimentare. Această tendință este evidențiată în graficul nr. 1.

Graficul nr. 1

România se înscrie ca o prezență activă pe piața internațională a articolelor de îmbrăcăminte, deținând cca. 2% din exporturile mondiale, situându-se înaintea Bulgariei (0,8%), Cehoslovaciei (1,1%), R.D. Germane (1,8%) (cf. Anuarului statistic al C.A.E.R.).

În cadrul cercetării de teren am urmărit să vedem modul în care

aceste tendințe și exigențe ale piețelor externe se regăsesc în strategia nomenclatorului de export, respectiv în orientările producătorilor. Informațiile primite pe această cale evidențiază tendința de creștere a ponderii confecțiilor din țesături de bumbac și tip bumbac de la 40% din totalul exportului în anul 1976, la peste jumătate în 1980, paralel cu scăderea corespunzătoare a produselor din țesături de lână și tip lână. Această evoluție s-a realizat în condițiile în care confecțiile din lână înregistrează cel mai înalt grad de valorificare a materiei prime la export. Sub raportul destinației pe sexe, aproape 3/4 din export se adresează bărbaților, segment de consumatori la care schimbările în coordonatele modei fiind mai lente, și gradul de valorificare pe piața externă este mai scăzut, însă mai ușor de derulat pe baza unor contracte mari, corespunzătoare capacităților de producție ale ramurii. Confecțiile pentru femei — mult mai „ancorate“ în ultimele tendințe ale modei și, implicit, cu un grad superior de valorificare — dețin numai 28% din totalul exportului.

O primă întrebare a fost :

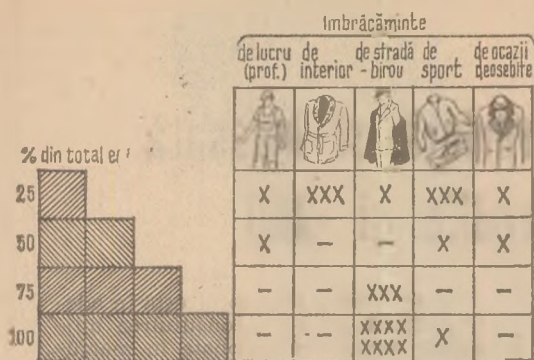
„Care a fost structura după destinația în folosință a articolelor vestimentare exportate?“

Ordonarea coloanelor în graficul nr. 2 privitoare la destinația confecțiilor în folosință s-a realizat după nivelul mediu al prețului unitar al produselor în cauză, de la cele mai ieftine — îmbrăcămintea de lucru, la cele mai scumpe — confecțiile pentru ocazii deosebite.

Îmbrăcămintea pentru stradă-birou se găsește în nomenclatorul de export al tuturor întreprinderilor din eșantion, la 93,5% din ele deținând ponderi de peste 50% din totalul producției destinate pieței externe. La aceste mărfuri latura funcțională este preponderentă în cadrul economiei calității, ele prețindu-se în mai mare măsură a fi

Graficul nr. 2

realizate în serii medii și mari, decât îmbrăcămintea pentru ocazii deosebite sau cea pentru timp liber-sport. Aceste din urmă două categorii de destinații sînt mult mai puternic influențate de fenomenul modă, iar exigența consumatorului extern se manifestă mai pregnant, lucru compensat de un nivel mediu al prețului unitar, semnificativ mai ridicat. Argumentul acesta ar trebui să stimuleze în mai mare măsură pe producătorii noștri în a acorda o atenție sporită creației și nivelului calitativ al confecțiilor pentru timpul liber-sport și pentru ocazii deosebite. În prezent, doar două întreprinderi realizează la export confecții pentru ocazii deosebite, în proporții foarte reduse (între 2-10,6% din totalul exportului).

Autoevaluarea gradului de noutate a confecțiilor în raport cu moda sezonului cărui a se adresează a fost făcută de întreprinderile din eșantion în mod foarte diferit. Majoritatea dintre ele (66%) își apreciază oferta ca avînd „elemente de modă”, 25,5% ca fiind „de ultimă modă” și 8,5% ca avînd „puține elemente de modă”. Întrebările deschise ce au întregit seria celor precodificate au confirmat lipsa unei imagini clare, unitare în rîndul creatorilor asupra ceea ce înseamnă „articol de modă”. O astfel de confecție — prin însăși statutul său — trebuie să se bucure de o atenție aparte din partea creatorului, care să țină seama de ultimele tendințe mondiale în privința liniei, siluetei, culorii, desenului și ornamentului îmbrăcămintei. În domeniul propriu-zis al liniei articolului vestimentar, creatorul poate împinge fantezia sa pînă la limite nebănuite, („intervalul de joc” ce se află sub inci-

dența neprevăzutului în materie de modă vestimentară privește croiala, combinația culorilor și a accesoriilor).

„Care sînt sursele de inspirație ale creatorilor noștri de confecții «de modă» ?”.

Ele se referă în principal la sintezele documentare elaborate de Centrul de estetică a produselor din industria ușoară (C.E.P.I.U.) — pentru culoarea și desenul țesăturii — și de Centrul de creație și proiectare a îmbrăcămintei (C.C.P.I.) — pentru linia îmbrăcămintei și ornamentul acesteia. Alături de acestea, unele întreprinderi mai beneficiază, ocazional, de un număr foarte redus de reviste de modă sau cataloage ale unor firme de comerț prin corespondență. Creatorii din cadrul C.C.P.I. dispun de contracte de colaborare cu firmele franceze „Nina Ricci” și „Jacques Esterel”, ce le asigură participarea bianuală la acțiuni de lansare a modei vestimentare (în principal „prêt à porter”-uri). Cu aceste prilejuri sînt achiziționate, pe baza contractelor de colaborare, un număr limitat de noi modele. La astfel de manifestări nu este admisă luarea de crochiuri, noile creații vestimentare fiind protejate juridic. Cu prilejul acestor deplasări externe, creatorii noștri mai urmăresc și „oginda străzii”; considerăm însă că acest procedeu reprezintă o sursă întîrziată și insuficient de concludentă pentru desprinderea, la timp, a celor mai noi tendințe în moda vestimentară. O altă sursă de informații este obținerea unor documentații de la partenerii externi ce preiau aceste mărfuri. Acest lucru are însă un caracter nepermanent, variază în funcție de partenerul extern și nu reflectă totdeauna cele mai autorizate opinii în materie de modă.

Gradul de noutate, de ancorare în linia modei, a unei confecții este corelat cu mărimea seriei de produse. De aceea, un alt aspect investigat a fost :

„Ce dimensiuni trebuie să aibă seria mare, medie și, respectiv, mică în cazul confecțiilor destinate exportului ?”.

Iată ce răspund cîteva din întreprinderile din eșantion pentru același tip de produs (vezi tabelul nr. 1) :

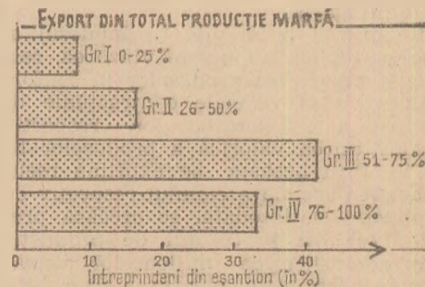
Chiar și numai aceste cîteva exemple sînt ilustrative sub cel puțin două aspecte. În primul rînd, nu există un

punct de vedere unitar în rîndul tuturor producătorilor aceluiași articol, privitor la mărimea unei serii de produse. În al doilea rînd, în cazul evaluării mărimii seriei mici (scurte) — din ce în ce mai solicitată și mai competitivă pe piața internațională — există cea mai mare variație între punctele de vedere ale specialiștilor. La costume bărbătești, spre exemplu, seria scurtă este apreciată a fi între 300 și 5000 bucăți.

„Care este gradul de specializare al producției dv. pentru export ?”

Răspunsul este ilustrat de graficul nr. 3

Graficul nr. 3

Ponderea exportului în totalul producției marfă prezintă variații destul de mari de la o întreprindere la alta, în raport cu mărimea acestui indicator la nivelul Centralei industriei confecțiilor*) — unde este de 65%. (Coeficient de variație 23,8%). În rîndul întreprinderilor ce au destinat mai mult de 3/4 din producția anului 1981 pieței internaționale, menționăm „Braiconf” Brăila (88%), „Mondiala” Satu Mare (82,7%), „Tirnavă” Sighișoara (80%) însă exportul întreprinderilor din Brăila și Sighișoara e format aproape în exclusivitate din confecții ușoare (cămăși pentru bărbați).

Variații și mai pronunțate se remarcă în cazul analizei structurii producției exportate, din punctul de vedere al articolelor vestimentare. Produse cu grad ridicat de complexitate, cum sînt pardesiile și paltoanele pentru femei și bărbați, lipsesc aproape complet din structura exportului. Costumele bărbătești dețin numai o treime din volumul valoric al exportului, iar rochiile ocupă ponderi între 7,5% și 20% în exportul întreprinderilor specializate în aceste mărfuri. În cazul jachetelor pentru femei, acest indicator variază între 1,6 și 29%, reprezentînd numai 8% din totalul exportului centralei industriale. Faptul nu e de neglijat, dacă se are în vedere că una din căile principale de sporire a eficienței comerțului nostru exterior este creșterea gradului de complexitate a mărfurilor manufacturate.

dr. Nicolae Al. POP

Continuăm în numărul viitor publicarea rezultatelor anchetei privind diversificarea producției, materia primă, tehnologiile și comercializarea externă.

*) Pînă în martie 1982, întreprinderile de confecții erau subordonate unei singure centrale (C.I.C. București). Pe baza Decretului nr. 82/1982, ele au fost regrupate, după criteriul teritorial, în trei noi centrale, cu sediile la București, Sibiu și Bacău.

Tabelul nr. 1

Produsul	Întreprinderea	Serie mare	Serie medie	Serie mică
Costume bărbați	I.C. „Flacăra” Cluj-Napoca	15 000	10 000	5 000
	I.C. Oradea	10 000	5 000	1 000
	I.C. Craiova	5 000	1 000-5 000	300-1 000
	I.C. „Steaua Roșie” Sibiu	3 000	1 500	800
	Reprezentanții centralei industriale	5 000	3 000	1 500
	Rochii femei	I.C. „Mondiala” Satu-Mare	5 000	1 000-5 000
	I.C. Arad	25 000	10 000	1 000
Cămăși bărbați	I.C. „Braiconf” Brăila	100 000	50 000	10 000
	I.C. Bîrlad	50 000	25 000	5 000

AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNTEPRINDERI: RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE

Realizarea indicatorului producție marfă vîndută și încasată implică perfecționarea relațiilor de credite și plăți

PROMOVAREA indicatorului producție marfă vîndută și încasată, ca principală expresie a activității întreprinderii, se înscrie în orientarea generală actuală de întărire și dezvoltare a autoconducerii întreprinderii, pe coordonatele autogestiei și autofinanțării.

Realizarea producției în înțelesul ei deplin implică nu numai vînzarea, respectiv expedierea produselor în conformitate cu prevederile contractuale de livrare, ci și încasarea lor, respectiv reconstituirea valorică a produselor livrate. Prin aceasta se exprimă recunoașterea socială a ciclului respectiv de producție și, totodată, se creează premisa reluării procesului de producție prin reconstituirea mijloacelor angajate în acest ciclu, obținerea resurselor de formare a fondurilor de autofinanțare, precum și constituirea părții de acumulare cuprinsă în preț.

De o semnificație multiplă, indicatorul producție marfă vîndută și încasată are și determinante multifactoriale depinzînd nu numai de modul în care furnizorul și-a îndeplinit obligațiile contractuale, prin finisarea și expedierea producției în termen, ceea ce duce, în consecință, la recepția și acceptarea ei de către beneficiar, dar și de capacitatea de plată a cumpărătorului și de felul în care sînt organizate relațiile de plăți și de credite, în condițiile lipsei acestora.

O examinare realistă a acestor relații arată că, după părerea noastră, în prezent modul în care se realizează suplینirea incapacității de plată la cumpărători nu acționează pentru promovarea indicatorului producție marfă vîndută și încasată. Și iată de ce. Creditele pentru refacerea capacității de plată aduc întreprinderilor un plus de resurse care le înlocuiesc pe cele imobilizate — identificate și dimensionate ca atare — permițînd desfășurarea normală a activității. Reglementările actuale privind acordarea creditelor pentru refacerea capacității de plată recunosc cauzele de durată ale lipsei de capacitate, prin imobilizări identificate și recunoscute, pentru a căror lichidare întreprinderea în cauză se angajează ferm în anumite termene. Dar, la fel de adevărat este că o parte însemnată a incapacităților de plată se creează — așa cum a reieșit din investigațiile noastre — și din dereglări temporare a raportului dintre încasări și plăți pe care metodologia actuală nu le ia în calcul, considerînd echilibrul dintre acestea ca o premisă elementară a activității întreprinderilor. Această premisă însă, deși este în general justificată, uneori nu se confirmă în practică. Fără a recunoaște lipsa de capacitate de plată cu caracter temporar ca premisă a unor posibile relații de credit, metodologia curentă prevede pentru asemenea cazuri doar o rezolvare indirectă „în favoarea furnizorului” prin prelungirea (pînă la 1 an) a

creditului pe documente în curs de încasare.

După cum este cunoscut însă, creditul pe documente în curs de încasare — ca una din cele mai tradiționale și permanente forme de angajare a creditului în activitatea întreprinderilor, organic legat de procesul circulației mărfurilor — este menit să asigure suplینirea și deci reconstituirea temporară a mijloacelor circulante la furnizor, din momentul expedierii mărfii

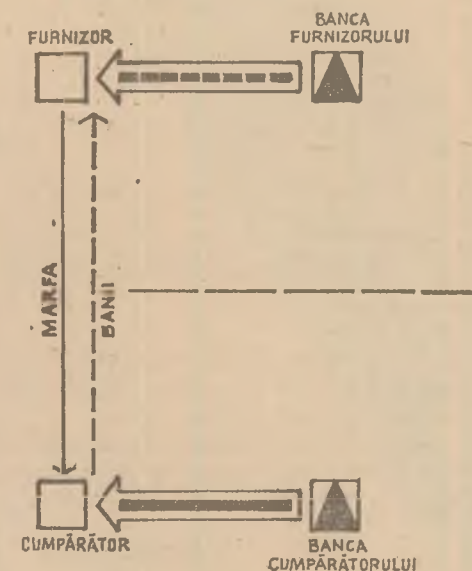
PUNCTE DE VEDERE

pînă în momentul încasării, fenomen determinat nu de existența lipsei disponibilităților la cumpărător, ci de timpul necesar pentru recepție și acceptarea mărfurilor respective. Prolungirea cre-

în acest cadru, furnizorul este în adevăr sprijinit pentru reconstituirea mijloacelor circulante înglobate în mărfurile livrate, dar prelungirea termenului de încasare îi aduce prejudicii și-i întîrzie constituirea fondurilor planificate, îl împiedică în efectuarea vîrsămintelor din acumulări. Mai mult, în condițiile utilizării depersonalizate a disponibilităților, prin efectuarea vîrsămintelor scadente, el poate fi lipsit de înseși mijloacele circulante, determinînd la rindu-i, prin lipsa capacității de plată, prelungirea lanțului neplătitor în economie. Se poate spune, credem, că acest procedeu trece de fapt costul creditării asupra furnizorului, prin aceea că acesta suportă dobînzii pentru creditele de care beneficiază în împrejurările arătate.

Din aceste cauze, apreciem că apar, de fapt, probleme în însăși procesul planificării și acordării creditelor.

ALTERNATIVE ÎN SPRIJINUL ACORDAT ÎNTEPRINDERILOR PENTRU LIMITAREA ȘI RESTRÎNGEREA EFECTELOR NEGATIVE ALE INCAPACITĂȚII DE PLATĂ :

a) prin prelungirea creditării documentelor în curs de încasare

- subiect : FURNIZORUL (care n-a cauzat și nu poate lua măsuri pentru remedierea incapacității de plată a cumpărătorului)
- obiect : produsele expediate, care au ieșit din folosința și competența sa
- acoperă PARȚIAL necesitățile de reconstituire a valorii

b) prin credite acordate în acest scop

- subiect : CUMPĂRĂTORUL (care este responsabil și trebuie sprijinit în restabilirea echilibrului între încasări și plăți)
- obiect : produsele RECEPȚIONATE și ACCEPȚATE, aflate în FOLOSINȚA sa
- acoperă INTEGRAL necesitățile de reconstituire a valorii

ditelor din cauza lipsei de capacitate de plată nu apare, evident, ca o rezolvare eficientă deoarece prin aceasta se creditează furnizorul pentru cauze ce sînt determinate de activitatea necorespunzătoare a cumpărătorului. După părerea noastră, această corelație cauzală atît de indirectă slăbește însuși temeiul autofinanțării, pe de-o parte promovînd o responsabilitate diminuată la cumpărător, iar pe de altă parte incurajînd prelungirea nejustificată a recuperării integrale a valorii mărfurilor livrate.

Banca furnizorului planifică și acordă credite — în raport de soldul documentelor acceptate și neincasate — pentru a satisface așa-zise necesități provenite din activitatea necorespunzătoare a unor întreprinderi aflate în alte coordonate geografice, respectiv de competență, în timp ce banca ce servește pe cumpărător poate trece cu vederea influențele nefaste pe care le exercită în e-

dr. Cezar BASNO

(Continuare în pag. 25)

Condiționări de ordin organizatoric ale creșterii eficienței economice

DE LA INALTA TRIBUNĂ a Conferinței Naționale, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, consecvent concepției sale revoluționare, profund innoitoare, a adresat chemarea deschizătoare de largi orizonturi pentru teoria și practica făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate: „să pornim cu hotărâre de la necesitatea înlăturării a tot ce este vechi, perimat și nu mai corespunde noii etape de dezvoltare, să facem drum noului”.

Pe de o parte, îmbunătățirile aduse succesiv în planificarea, conducerea și organizarea economiei naționale, a ramurilor și unităților ei, concordanta realizată între dezvoltarea forțelor de producție și cadrul democratic de participare la conducere; pe de altă parte, orientările pentru următoarea etapă privind buna funcționare și perfecționarea continuă a formelor democratice de conducere a societății, perfecționarea noului mecanism economico-financiar în scopul așezării întregii activități economico-sociale pe principiile autoconducerii și autogestunii, creșterea răspun-

derii fiecărui colectiv de oameni ai muncii, a adunărilor generale și a consiliilor de conducere în stabilirea și realizarea planului, în administrarea și dezvoltarea proprietății socialiste, accentuarea pîrghiilor de stimulare prin legarea și mîi strînsă a veniturilor individuale ale fiecărui om al muncii de realizarea producției, de productivitatea muncii și eficiența economică, de valorificarea superioară a materiilor prime și forței de muncă — toate acestea reprezintă puternice impulsuri date efortului, la scara unităților economice și a întregii națiuni, pentru o nouă calitate a muncii și a vieții.

În spiritul documentelor Conferinței Naționale a partidului, accelerarea trecerii la o nouă calitate presupune **perfecționarea în continuare a conducerii, organizării și planificării economico-sociale, în vederea utilizării cit mai eficiente a tuturor resurselor materiale și umane, eliminării oricărei forme de risipă și concentrării eforturilor în direcția creșterii continue a eficienței economice.**

Îmbunătățirea structurilor de conducere

O DEOSEBITĂ IMPORTANTĂ prezintă în acest sens îmbunătățirea structurilor de conducere, sub raportul: a) structurilor organizatorice, b) sistemului informațional, c) cadrului de relații al unităților economice.

Analiza atentă a structurilor organizatorice, așa cum au fost ele concretizate pe diferitele ramuri industriale, evidențiază rezerve de îmbunătățire atât sub raportul construcției, cit și sub raportul funcționalității lor, adică în ce privește modul de structurare a compartimentelor funcționale și modul cum sînt plasate aceste compartimente într-o configurație structurală coerentă, care să țină seama de cerințele și implicațiile noului mecanism economic.

Se constată, de pildă, că în condițiile structurilor tip existente, pe diferitele grade de mărime ale întreprinderilor, unele compartimente de mare importanță pentru funcționarea unităților economice pe baza principiului autogestunii, cum sînt cel de control tehnic al calității sau cel de control financiar intern, nu au o subordonare capabilă să asigure maximum de eficiență activității lor. În virtutea principiului de proiectare a structurilor, **un organ care răspunde de exercitarea unei funcțiuni nu poate să efectueze și controlul asupra modului cum ea se îndeplinește**; nu este deci normal ca organul care efectuează controlul asupra calității produselor să fie subordonat direct inginerului șef sau directorului tehnic, care răspund de calitatea producției, iar organul care efectuează controlul financiar intern să fie subordonat contabilului șef sau șefului serviciului financiar, care răspund direct de modul de utilizare a resurselor financiare. Considerăm necesar ca aceste două compartimente să fie trecute nemijlocit în subordinea directorului (directorului general) al în-

treprinderii, astfel ca ele să-și poată exercita funcțiile de control fără ingerințe din partea organelor care răspund de exercitarea acelor activități.

Experiența unor țări cu industrie avansată evidențiază faptul că unitățile industriale pot funcționa cu **un aparat de conducere mai puțin complex**, dar cu atribuții și relații astfel stabilite, încît să ducă la operativitate maximă și eficiență ridicată în procesul de conducere. Și la noi au fost luate, în ultima perioadă, măsuri de raționalizare a structurilor organizatorice și a aparatului administrativ, ceea ce a avut efecte pozitive în creșterea productivității muncii, folosirea mai bună a personalului muncitor și reducerea cheltuielilor necesitate de întreținerea acestui aparat.

Amplasarea noilor întreprinderi de regulă pe platforme industriale, extinderea tot mai puternică a prelucrării automate a datelor de gestiune prezintă elemente ce ar trebui luate în considerare în continuarea acestei acțiuni, pentru **elaborarea unor tipuri de organigrame care să reflecte noile posibilități de raționalizare apărute pe baza lor**. Astfel, constituirea unor **unități comune** pe întreaga platformă sau zonă industrială, pentru întreținerea și repararea utilajelor, pentru producerea energiei, pentru efectuarea transportului etc. ar descongiona structurile organizatorice ale diferitelor întreprinderi de aceste activități, dindu-le posibilitatea să se concentreze în mod deosebit asupra producției de bază. În ce privește folosirea pe scară tot mai largă a tehnicii moderne de calcul, apar necesare reglementarea și impulsivarea pe cale normativă a valorificării avantajelor ei, prin analiza exhaustivă a lucrărilor de gestiune care pot fi executate cu ajutorul calculatoarelor electronice și stabilirea precisă a volumului de muncă ce poate fi preluat pe această cale, ca punct de plecare pentru **stabilirea unor noi normative de personal**, îmbunătățite și pentru proiectarea unor noi structuri

organizatorice, cu comasarea unor compartimente funcționale, care să fie mai bine adaptată la cerințele unei conduceri moderne.

În procesul complex de perfecționare a sistemului de conducere, pe lângă optimizarea structurii acestuia trebuie avută în vedere și latura lui funcțională, concretizată în procesul de **conducere științifică**, folosindu-se pe scară mai largă metodele și tehnicile moderne în acest domeniu, îmbunătățindu-se continuu stilul de muncă al organelor de conducere, procesul de luare și transmitere a deciziilor, de urmărire a aplicării lor.

Structurile de producție și concepție — adaptate la cerințele noului mecanism economic

APLICAREA în condiții de maximă eficiență a noului mecanism economic impune asigurarea unui **cadru organizatoric de producție optim**, care să permită introducerea metodelor științifice de organizare a producției și a muncii, pe baza celor mai noi realizări ale științei și tehnicii din țară și pe plan mondial.

Perfecționarea continuă a structurilor de producție și concepție prezintă în acest sens o deosebită importanță, deoarece în cadrul verigilor acestora se realizează nemijlocit: a) producția fizică, pe baza folosirii unor tehnologii de fabricație și a unor utilaje care determină în mod direct calitatea produselor, nivelul costurilor de producție și al cheltuielilor materiale, ca parte componentă a acestora; b) activitățile de control tehnic al calității, de cercetare și proiectare a noilor produse și tehnologii de fabricație — elemente materiale fundamentale, care condiționează și determină, prin conținutul lor, eficiența aplicării noului mecanism.

Pentru aplicarea gestiunii interne în cadrul unităților industriale, considerăm necesar ca pe lângă verigile structurale existente — fabrici, secții și ateliere — să se înființeze compartimente structurale și în interiorul atelierelor mari, sub forma **sectoarelor de producție** (în cazul organizării atelierelor după principiul tehnologic) sau pe **linii tehnologice**, linii automate, benzi de producție etc. (în cazul organizării atelierelor după principiul pe obiect), având în componența lor un anumit număr de formații de muncă conduse de maeștri. Aceasta ar crea condiții optime de ordin organizatoric pentru introducerea **gestiunii interne** (fără personalitate juridică) **pină la nivelul liniilor tehnologice și al formațiilor de muncă**, oferind oamenilor muncii un instrument de orientare, reglări și control în exercitarea îndatoririlor ce le revin în administrarea patrimoniului întreprinderii, gospodărirea rațională și utilizarea eficientă a resurselor de producție.

Adâncirea specializării unităților economice, dimensionarea mai rațională a mărimii lor și îmbunătățirea relațiilor de cooperare între unități sînt facilități ca urmare a măsurilor privind tipizarea, normalizarea și standardizarea pieselor, semifabricatelor, subansamblelor și dezvoltarea industriei mici. Astfel, acțiunea de tipizare și standardizare (în cadrul căreia, în urma analizei pînă în prezent a peste un milion de produse și mai mult de 20.000 de standarde de stat și norme tehnice pe ramură, s-a redus cu 76,5 la sută numărul sortotipodimensiunilor fabricate în industrie și s-a atins un grad de tipizare a produselor, pe economia națională, de aproximativ 90 la sută) a creat condițiile mării seriilor de fabricație pentru sortotipodimensiunile rămase în nomenclator, ceea ce impune **reorganizarea unor unități de producție după principiul pe obiect** și organizarea procesului de fabricație al acestora în flux. Pe de altă parte, trecerea la organizarea după principiul pe obiect și adîncirea specializării creează avantaje ce pot fi valorificate prin lărgirea cooperării întreprinderilor industriale cu unitățile din industria mică, acestea organizîndu-și ateliere specializate, care să execute repere de serie redusă (în special din domeniul electronic și al construcțiilor de mașini).

Imperativul actual al economisirii materiilor prime și energiei evidențiază necesitatea constituirii unor verigi structurale noi — sau reorganizarea adecvată a celor existente — care să asigure realizarea procesului circular activ, valorificarea la maximum a resurselor materiale, reciclarea resurselor refolosibile, recondiționarea pieselor și subansamblelor, soluționînd la un nivel corespunzător aceste probleme de importanță decisivă pentru economia națională.

Ridicarea performanțelor tehnico-economice ale produselor, creșterea gradului lor de competitivitate impun **întărirea continuă a atelierelor de cercetare și proiectare** din cadrul structurilor de producție și concepție existente, pentru ridicarea nivelului activității lor și **reducerea ciclului cercetare-proiectare-producție**, care este încă, la noi, mult mai lung decît în unitățile industriale din țările cu o in-

dustria dezvoltată. Prin reducerea acestui ciclu vor putea fi puse la dispoziția economiei naționale, pentru nevoile interne, o gamă mai largă de produse cu un grad ridicat de nouitate și de calitate superioară, comparabile cu cele fabricate pe plan mondial, la termene de asimilare scurte, obținîndu-se astfel prioritate în domeniul desfacerii la export și satisfăcîndu-se mai complet și mai devreme cerințele beneficiarilor din țară.

Aplicarea mai largă a metodelor moderne de organizare a producției

PENTRU ACCENTUAREA caracterului intensiv al dezvoltării, pentru creșterea eficienței economice este esențială ridicarea continuă a nivelului de organizare a producției și a muncii în general, a organizării producției de bază în special, în concordanță cu cele mai noi realizări în acest domeniu, în vederea valorificării la maximum a potențialului productiv existent. Aceasta reiese pregnant din înseși concepția și prevederile programului special, adoptat de Conferința Națională a partidului, în legătură cu creșterea productivității muncii, organizarea și normarea științifică a producției și a celorlalte activități în anul 1983. Așa cum a indicat tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, pe baza buneii organizări a producției și a muncii, a mecanizării și automatizării, a folosirii metodelor moderne în toate sectoarele de activitate, trebuie asigurat ca pînă la sfîrșitul actualului cincinal să ajungem din urmă, în ce privește nivelul productivității muncii sociale, unele din țările dezvoltate.

Introducerea metodelor moderne de organizare a unităților de producție trebuie să formeze o preocupare de bază **încă din faza de proiectare a viitoarelor întreprinderi**, cu care prilej să se rezolve eficient o serie de probleme referitoare nu numai la dimensionare, amplasament, volum de producție, ci și la nomenclatura de fabricație și posibilitățile de adaptare elastică a acesteia la modificările pieței, gradul de integrare, specializare și cooperare, soluțiile tehnologice, cu respectarea cerințelor de protecția muncii, de protecție a mediului ambiant etc. Luarea în considerare încă de la proiectare a acestui complex de factori tehnici, economici și sociali ce condiționează organizarea unităților industriale implică mai mult ca oricînd ca întreprinderea să fie abordată ca un sistem de producție format din subsistemele de planificare, producție, control al producției, financiar și informațional, **în cadrul fiecărui subsistem urmărindu-se introducerea metodelor specifice de organizare**, care să corespundă funcționalității optime atît a sistemului luat în ansamblul lui, cît și a diferitelor subsisteme componente. Aceasta va constitui o garanție pentru realizarea în termene cît mai scurte a parametrilor tehnici și economici indicați în documentație și aprobați odată cu investiția.

În cazul unităților industriale aflate în funcțiune, evoluția fiecărui subsistem necesită o permanentă adaptare la noile condiții de fabricație, ceea ce face ca organizarea unităților de pro-

ducție să constituie un proces continuu, dinamic. În mod deosebit este necesară această adaptare în cadrul subsistemului de producție, prin **introducerea, extinderea, generalizarea metodelor moderne de organizare a producției și a muncii**.

Se impune să se acorde o atenție mai mare decît pînă acum introducerii **organizării producției în flux** — în multiplele sale forme concrete: linii tehnologice, benzi rulante, linii automate, ateliere, secții sau uzine complet automatizate — care s-au dovedit în practică a fi cele mai eficiente sub raport economic, nu numai la unitățile specializate în fabricarea unor produse sau piese în serii mari sau în masă, ci și la întreprinderile care fabrică o nomenclatură variată de produse sau chiar unicate, adoptîndu-se în prealabil măsuri de standardizare (normalizare) a reperelor și subsansamblelor componente ale produselor complexe, de tipizare a unor procese tehnologice, de identificare a acelor stadii din procesul tehnologic de fabricare a diferitelor piese, pentru care se poate organiza producția în flux etc. La astfel de întreprinderi cu nomenclatură largă, se poate utiliza în condiții de eficiență ridicată metoda **tehnologiilor de grup**, prin gruparea diferitelor repere pe familii asemănătoare constructiv și tehnologic, amplasarea locurilor de muncă făcîndu-se conform fluxului de fabricație a reperului reprezentativ pentru grupa respectivă. Experiența avansată a țărilor dezvoltate industrial, cum sînt Japonia, Anglia, Statele Unite, evidențiază în acest sens și avantajele **organizării celulare a fabricației** produselor în serii mici și unicate; în cadrul celulelor de fabricație se grupează diverse mașini și utilaje (de preferință automatizate și servite de roboți de manipulare), corespunzător cerințelor prelucrării după tehnologii de grup a anumitor produse sau piese, selectate în familii după asemănarea secvenței de operații.

În etapa actuală de dezvoltare, țînînd seama de experiența acumulată în unele întreprinderi cu nivel tehnic de vîrf, de progresele autohtone în cercetarea și producerea mijloacelor de automatizare și de calcul, există create condițiile necesare pentru trecerea la **automatizarea și cibernetizarea unor linii de producție și secții întregi** (începînd cu cele unde sînt condiții mai grele de muncă), pentru **introducerea pe scară tot mai largă a roboților** la executarea unor operații care necesită eforturi deosebite sau care prezintă periculozitate etc., pentru **extinderea optimizării conducerii proceselor tehnologice cu ajutorul calculatoarelor electronice**.

Condiționările de ordin organizatoric ale creșterii eficienței economice, din care am punctat, în cele de mai sus, doar cîteva, își cer o optimă rezolvare la nivel macro- și micro-economic, în lumina documentelor Conferinței Naționale a partidului. Așa cum sublinia tovarășul **Nicolae Ceaușescu**: „Acum, hotărîtor este să trecem cu toată energia la măsuri organizatorice, tehnice și tehnologice, la activitatea practică pentru realizarea în viață a programelor și hotărîrilor adoptate“.

prof. dr. C. BĂRBULESCU

IPOTEZE ASUPRA MODIFICĂRILOR ÎN DIVIZIUNEA INTERNAȚIONALĂ A MUNCII

Întrearea într-un an calendaristic nou prilejuiește întotdeauna analize retrospective asupra activității anului încheiat, a cincinalului sau chiar deceniului și stimulează interesul pentru avansarea unor prognoze asupra evoluțiilor viitoare. Studiile conjuncturale, prognozele asupra creșterii producției și comerțului mondial, evaluarea șanselor de depășire a dificultăților crizei economice mondiale, a politicilor anti-inflaționiste și de stimulare a folosirii forței de muncă chiar atunci când enunță rezerve ori temeri referitoare la evoluțiile viitoare au un rol important în pregătirea opiniei publice pentru sesizarea și înțelegerea tendințelor noi și mai ales pentru fundamentarea politicilor de preîntâmpinare a dificultăților prognozate. Fără a minimaliza rolul studiilor conjuncturale și viitorologice vom încerca să reflectăm asupra unui fenomen cu caracter de mai mare generalitate și de aceea mai dificil de surprins în termenii statisticilor obișnuite și, aproape imposibil de circumscris într-o secvență temporală distinctă: modificările din domeniul diviziunii internaționale a muncii. Asemenea modificări au avut loc de-a lungul întregii istorii, mai bruște ori mai imperceptibile, mai superficiale sau mai profunde, dar au fost perpetue.

Înainte de a încerca să vedem ce e nou în momentul de față și, mai ales, de a scruta viitorul ar fi poate util să staruim puțin asupra cauzelor ce generează acest fenomen. Deși în general cunoscute și relativ statornice, ierarhizarea și ponderea acestor cauze în diferite epoci a fost diferită. Astfel, principala cauză a producerii și adâncirii diviziunii internaționale a muncii — dezvoltarea forțelor de producție a influențat ritmul, direcția și intensitatea fluxurilor schimburilor economice. Situația unor comunități umane sau popoare în stadii diferite ale dezvoltării forțelor de producție a determinat circulația bunurilor materiale, a progresului tehnic și chiar a elementelor de civilizație de la un capăt la celălalt al planetei. O altă cauză importantă a adâncirii și extinderii diviziunii internaționale a muncii rezidă în marea diversitate de complementarități existente în lume, complementarități izvorite din: 1) diferențele de așezare geografică, 2) repartizarea inegală pe glob a resurselor alimentare și minerale, 3) diferențele de potențial de creativitate economică și tehnico-științifică, 4) nesincronizarea în timp a dezvoltării forțelor de producție în diferite state și zone. Evident, înșiruirea ar putea continua însă acestea ni se par a fi esențiale.

Impactul factorului politic

EVOLUȚIA în timp și spațiu a diviziunii internaționale a muncii s-a caracterizat printr-o succesiune neîntreruptă de valuri de schimbări. Încă din negura vremurilor competiția pentru sporuri de productivitate ce permitea și facilita schimburile de bunuri materiale s-a reflectat într-o continuă răsturnare a raporturilor de forțe economice și politice. Dealtfel impactul profund și incontestabil al factorului politic, al evenimentelor istorice asupra diviziunii mondiale a muncii și asupra tabloului economic al lumii a fost și a rămas deosebit de puternic: Extinderea puterii economice și politice feniciene, grecești, romane a antrenat zone ample din jurul bazinului mediteranean într-un intens flux de valori materiale, de schimburi cu zone îndepărtate din Asia și Africa. Căderea Constantinopolului și bararea drumurilor mătășii și mirodeniilor ce legau Europa de Asia răsăriteană a stimulat descoperirile geografice și dezvoltarea economică preponderentă a zonelor limitrofe oceanului Atlantic, iar apoi întreaga economie europeană a fost impulsionată de aflutul de metale prețioase și materii prime din colonii. Apariția și consolidarea sistemului colonial a marcat noi etape ale adâncirii diviziunii internaționale a muncii apărând, pentru prima dată, mai marcantă discrepanța dintre prețurile bunurilor ce se schimbau; coloniile erau transformate în surse exclusive de materii prime. Cel mai adesea,

din motive de dominare se impunea monocultura sau specializarea în exploatarea anumitor resurse minerale care se schimbau la prețuri derizorii contra unor produse industriale scumpe și care nu răspundeau unor nevoi reale ale populațiilor respective.

În sfârșit, abolirea sistemului colonial și emanciparea politică a tuturor statelor în cea de a doua jumătate a secolului nostru a creat premisele înfăptuirii unei noi ordini economice și politice internaționale care să favorizeze o diviziune internațională a muncii mai echitabilă ca principală cale de atenuare a decalajelor economice dintre state statornice de-a lungul mileniilor.

Dacă în momentul de față cauzele ce au generat modificările din diviziunea internațională a muncii continuă să fie aceleași, marea diversitate de situații și stadii de dezvoltare a forțelor și relațiilor de producție ce caracterizează lumea, diferențele de potențial economico-financiar, de capacități de producție și de resurse materiale și umane fac să se adâncească și mai profund diviziunea internațională a muncii și, în același timp, să se intensifice competiția pe piața mondială. Un impuls de-intensitate nemaicunoscută pentru adâncirea, diversificarea și complicarea diviziunii internaționale a muncii a dat noua revoluție tehnico-științifică. Acționând la început în direcția agravării și adâncirii decalajelor economice, revoluția tehnico-științifică creează premisele impulsivării dezvoltării mai ample a forțelor de producție pe ansamblul Terei. Impactul revoluției tehnico-științifice asupra diviziunii internaționale a muncii constituie o direcție nouă ce se cere mai intens investigată de cercetarea economică. Cu atât mai mult este necesar acest lucru cu cât, după cum demonstrează viața, nu toate statele reacționează în același timp și în aceeași manieră la acest impuls.

Revoluția tehnico-științifică generează noi raporturi de forțe

PE FUNDALUL crizei economice se conturează ample mișcări de fond ale căror extinderi și implicații tind să bulverseze întreaga viață economică a lumii, să aducă noi și noi răsturnări ale raporturilor de forțe pe arena mondială. Progresele înregistrate în domeniul biotehnologiilor, biochimiei, microbiologiei și geneticii creează posibilitatea exploatării industriale a microorganismelor ceea ce este de natură să transforme sectoare economice întregi, nu numai chimia și industria farmaceutică, ci domenii vitale ca energetica și alimentația. Descoperirile biologice pot multiplica randamentele agricole și economisi energia, pot contribui la ieșirea din criza alimentară pe care o resimt acut îndeosebi statele în curs de dezvoltare. Dar, aceste posibilități virtuale nu se pot transforma de la sine în realități imediate, datorită monopolului progreselor tehnico-științifice din biologie pe care îl dețin câteva state industrial dezvoltate și în primul rând S.U.A. și Japonia. În fapt, un asemenea monopol constituie o restricție pentru celelalte state.

Alt domeniu în care revoluția tehnico-științifică actuală creează noi fluxuri ale diviziunii internaționale a muncii și amenință să agraveze și mai mult decalajele economice dintre state este cel al electronicii și microprocesoarelor. Se apreciază că în ultimii 10 ani capacitatea circuitelor electronice integrate a crescut de 100 de ori iar prețul acestora a scăzut de o mie de ori. Dezvoltarea memoriilor de masă, utilizarea video discurilor cu laseri, sporesc puterea informaticii, reduc costul producției și creează noi bunuri de consum.

Este ilustrativ faptul că produse care nici nu existau în 1975 intră în consumul de masă — calculatoare personale, magneto-

scoape, videodiscuri etc. iar piața acestora se apreciază că se va extinde enorm în anii '90.

Se conturează bulversări din cele mai neașteptate în domeniul surselor energetice. Trecerea de la sisteme de producere și distribuție strict centralizate a energiei electrice către sisteme de dimensiuni moderate asigurând independența energetică unor zone restrinse și bazate pe cele mai diverse surse de energie, preponderent neconvenționale ca : bioenergia, energia geotermică, solară, eoliană, mareo motrică etc. este apreciată ca fiind iminentă. Schimbarea ponderii hidrocarburilor în balanța energetică a statelor antrenează mutații deosebite pe piața mondială, modificarea fluxurilor și direcțiilor de utilizare a acestora.

O importanță hotărâtoare pentru progresul economic în condițiile crizei are reconsiderarea și restructurarea bazei energetice a fiecărei țări. Dacă așa cum se știe cu 50 de ani în urmă trei sferturi din energia consumată în lume provenea din cărbune și numai 16% din petrol, astăzi acesta din urmă reprezintă două treimi din întregul buget energetic mondial. În societatea contemporană întreaga industrie, transporturile, încălzirea, electricitatea, agricultura se bazează cu preponderență pe produse petroliere. Or, tocmai în găsirea căilor și posibilităților lor de evitare a acestei împovărătoare dependențe față de petrol rezidă cheia succesului oricărei economii naționale. Edificatoare în acest sens sînt aprecierile fostului ministru american al energiei, James Schlesinger : „Singura soluție reală ar fi să schimbăm, pe baze tehnologice și energetice complet noi, ansamblul instalațiilor noastre industriale. Ceea ce ar însemna să refacem, în vreo 10 ani, uzinele noastre, căminele noastre, transporturile noastre etc., independent de petrol. Dar cine va avea mijloacele să facă o investiție atât de colosală ?” Evident nu este vorba numai de mijloace financiare ori tehnice, ci mai ales de o întreagă modificare a opticii economice, a practicii și chiar a stilului de a concepe și trăi viața. Sînt detalii care amplifică și mai mult complexitatea întrebării și, firește, dificultatea gășirii unui răspuns realist.

Se apreciază că în 1990 activitățile derivate din revoluția tehnologică — circuitele integrate, aparatele de birou, robotica, noile aplicații ale telematicii, noile bunuri de consum, energiile noi, materialele noi, produsele farmaceutice noi, mijloacele de transport și comunicație moderne vor reprezenta o treime din nomenclatorul de produse al statelor industrializate și o pondere mult mai importantă în exporturile acestora. Pe piața mondială aceste produse vor dobîndi o forță de pătrundere deosebită, dar vom asista la o competiție acerbă între producători. Inovația tehnologică, rapiditatea cu care se modifică aparatul productiv în funcție de noile orientări ale progresului tehnico-științific devin factori decisivi pentru progresul economic, pentru dobîndirea și menținerea unui loc pe piața mondială. Ritmul alert în care se schimbă produsele și tehnologiile, mijloacele de producție și comunicație, sursele energetice și maniera de producere a bunurilor agroalimentare impun eforturi excepționale din partea tuturor statelor dar în mod deosebit a celor în curs de dezvoltare care nu dispun nici de potențialul tehnico-științific sofisticat, nici de resurse financiare suficiente și nu au nici forța de muncă pregătită pentru asemenea exigențe. Chiar în plutonul statelor industriale impactul noii revoluții tehnologice a produs efecte contradictorii. Rapiditatea de adaptare la nou, mobilitatea structurilor economice, transferul rapid al capitalurilor și forței de muncă spre ramurile noi au fost hotărâtoare pentru avansul în ierarhia producției și comerțului mondial. Japonia s-a dovedit în ultimele decenii campioană a reflexului de adaptare, realizînd trei restructurări succesive și ajungînd să depășească state cu tradiții industriale bogate și dotate cu resurse energetice și de materii prime însemnate. Modificările raportului de forțe economice produse sub influența revoluției industriale sînt abia la începutul lor, ele vor continua cu și mai mare intensitate prefigurînd o nouă geografie economică a lumii. Amploarea, complexitatea și diversitatea evoluțiilor diviziunii internaționale a muncii ne-

cesită analize mai minuțioase și reflecții mai îndelungate. Am încercat numai să sugerăm contururile și acuitatea problemelor pe care le ridică noua revoluție tehnico-științifică.

Chiar în rîndul statelor în curs de industrializare, al celor în curs de dezvoltare în general, se vedește o amplă gamă de reacții, soluții și reflexe de adaptare la nou, o mare varietate de politici economice și de strategii de adaptare la rigorile crizei economice și la exigențele noii revoluții tehnico științifice.

În condițiile în care integrarea în competiția economică mondială este o condiție stringentă pentru marea majoritate a statelor, îndeosebi a celor de dimensiuni mici și mijlocii, cunoașterea evoluțiilor diviziunii mondiale a muncii așa cum se manifestă ele în diverse zone devine stringent necesară. Este deosebit de instructivă în acest sens modificarea profundă ce are loc în ierarhizarea statelor în privința producției industriale și agricole, a comerțului și serviciilor la nivel planetar și, mai ales, studierea manierei în care are loc ceea ce numim dezvoltarea inegală și în salturi a economiei statelor. Deplasările fluxurilor de bunuri și servicii dintr-o zonă geografică în alta (din Europa în America de Nord și Sud), polarizarea dezvoltării anumitor domenii industriale în zone economice noi (microelectronica în Asia de Sud-Est), circulația capitalurilor și a forței de muncă, politicile monetar-financiare ale statelor și concentrarea lor la nivel zonal și planetar, oferă teme de studiu și reflecție deosebit de însemnate pentru orice acțiune economică. O altă categorie de probleme pe care nu le putem decît enunța, dar a căror aprofundare ar suscita un deosebit interes teoretic și practic, derivă din nesincronizarea dezvoltării forțelor de producție în diverse state și din ansamblul de consecințe ce decurg de aici pentru ascuțirea competiției mondiale. În evaluarea acestor aspecte mai dăinuie încă anumite prejudecăți ce ne împiedică să vedem și să apreciem corect întregul evantai de soluții încercate pentru atenuarea decalajelor, în eforturile de înscriere în stadii mai avansate ale dezvoltării forțelor de producție. În mod curent se studiază experiența înscrierii pe traiectoria dezvoltării industriale a statelor capitaliste mari și se încearcă formularea unor concluzii și învățăminte. De mare rezonanță și pertinentă ar fi analiza manierelor în care unele state europene mici ori mijlocii, au reușit ca pe baza tehnicilor și tehnologiilor luate de la țările cu tradiții seculare de industrializare — să realizeze performanțe, nu numai în ritmul și amploarea dezvoltării industriale, ci mai ales în competitivitate și eficiență. Orientarea structurilor economice în funcție de potențialul de resurse naturale și umane proprii, în funcție de așezarea geografică și specificul tradiției social-culturale, selectarea și preluarea acelor tehnici, tehnologii și metode de organizare ce au putut fi grefate mai eficient pe propriile structuri a condus la performanțe economice incontestabile state ca cele din nord-vestul Europei care au pășit pe calea industrializării numai în secolul nostru.

Asupra strategiilor de adaptare la rigorile crizei și a celor de înscriere în tendințele și exigențele progresului tehnico-științific, îndeosebi asupra experiențelor unor state de dimensiuni mici și mijlocii și a unor state în plin proces de industrializare este necesar să elaborăm studii mai minuțioase întrucît pot oferi atât sugestii demne de urmat cît și direcții ce se cer evitate. Literatura noastră economică s-a îmbogățit recent cu o valoroasă lucrare datorată profesorului Costin Murgescu, despre experiența și performanțele adaptative ale Japoniei, lucrare ale cărei valențe n-au fost suficient explorat. Dar asemenea radiografii ale succeselor economice obținute de diferite state — îndeosebi de cele de proporții și cu resurse moderate — ar putea aduce informații pertinente despre modalități particulare de reacție la varietatea de impulsuri ale pieței mondiale, despre soluțiile adoptate și rezultatele lor, despre maniera în care sînt depășite și înfruntate dificultățile vieții economice actuale.

María D. POPESCU

Valoare și avuție

Mijloacele de muncă și procesul de valorificare

PROCESUL DE CREARE a valorii și a plusvalorii a constituit subiect de dispută în întreaga istorie a doctrinelor economice. Abstracție făcînd de păreri insuficient conturate, în legătură cu acest proces s-au confruntat și se mai confruntă încă două teze fundamentale. Opuse: una conform căreia numai forța de muncă este creatoare de valoare și plusvaloare și alta care susține că inclusiv factorii materiali ai producției (mijloacele de muncă) participă la acest proces. Conform primei teze, mașina, independent de gradul ei de perfecționare, nu are nici o contribuție la formarea valorii noi și a plusvalorii.

Mașina și transferul parțial de funcții

ELUCIDAREA problemei participării sau neparticipării mașinilor la procesul de creare a valorii noi poate fi făcută în termeni riguroși dacă se pornește de la funcțiile îndeplinite de diferitele elemente ale procesului muncii, de mijloacele de muncă, de obiectul muncii și de forța de muncă. „Mijlocul de muncă — scria Marx — este un lucru sau un complex de lucruri pe care muncitorul le intercalează între el și obiectul muncii și cu ajutorul cărui el transmite asupra acestui obiect activitatea exercitată... în felul acesta, elementul natural devine un organ al activității lui, organ pe care îl adaugă propriilor sale organe, prelungindu-și, în ciuda bibliei, trupul său natural”¹⁾.

Spre deosebire de obiectul muncii care este prelucrat și are rol pasiv, forța de muncă și mijlocul de muncă au funcții active, ele formînd un sistem care acționează conjugat pentru transformarea obiectului muncii. Aceste două componente ale procesului muncii îndeplinesc funcții similare sau identice și de aceea se poate realiza un transfer de activitate de la forța de muncă la mijlocul de muncă și în unele cazuri și invers. Dacă nu ar fi acesta adevărul, apariția și dezvoltarea sistemului de mașini n-ar fi avut sens și finalitate. Firește, mașinile nu preiau numai funcții exercitate de om ci execută și operațiuni pe care omul nu le poate îndeplini, datorită limitelor sale biologice fizice și intelectuale.

De la om la mașină au fost transferate, rînd pe rînd, funcții de ordin fizic și de ordin intelectual. Ceea ce la început era opera mîinii și a unelei simple, în calitate de prelungire a mîinii, devine apoi opera mașinii controlată de om. Într-o etapă mai târzie, controlul muncii și producției, care implică funcții intelectuale, trece și el treptat de la om la mașină, chiar dacă nu integral. Cînd ajung la o anumită maturitate în evoluția lor ascendentă, mașinile realizează atît operațiuni de prelucrare nemijlocită a obiectelor muncii cît și operațiuni de calcul, de gîndire. Profesorul universitar Mihai Drăgănescu afirmă că în dezvoltarea mașinilor unelte întîlnim trei trepte: a) mașina mecanică, b) mașina automată și c) mașina cu inteligență artificială²⁾.

Odată cu apariția mașinii se modifică substanțial rolul muncitorului în procesul de producție și relația dintre el și mijlocul de muncă, sub numeroase aspecte, evidențiate încă de Marx.

1. Unealta simplă îndeplinea funcția de mijlocitor al activității muncitorului, îndreptată asupra obiectului muncii. Mașina — folosită în sistemul de fabrică — acționează asupra materiei prime, iar activitatea muncitorului mijloacele lucrului mașinii.

Activitatea muncitorului nu este înlăturată, dar este diminuată și redusă adesea la o simplă mișcare abstractă, un număr crescînd de operațiuni fiind îndeplinite de mașini.

2. În condițiile folosirii uneltelor simple, procesul de producție pornea de la oameni, de la forțele lor de muncă „stăpîne” într-un fel pe acest proces. În cadrul fabricii procesul de producție posedă — în prezența mașinilor — un organism de producție obiectiv, care are propriile sale legi mecanice. Prin apariția și utilizarea mașinilor, producția se eliberează de limitele înguste ale organismului uman. Muncitorul devine acum doar o verigă a sistemului total și munca vie e „dominantă” de munca trecută.

3. Atunci cînd mașina înlocuiește unealta simplă, energia și munca directă a muncitorilor sub aspect cantitativ și calitativ reprezintă o mărime neînsemnată în raport cu forța dezvoltată și cheltuită de mijloacele de muncă mecanice, cu energia cuprinsă în ele și consumată de ele. În același timp, știința apare întruchipată înainte de toate în „capitalul fix” și nu în „capitalul variabil”³⁾.

Într-un mod sau altul, într-un grad sau altul, munca trece de la muncitor la mașină. „În producția mecanizată... aplicarea legilor mecanice și chimice conferă mașinii capacitatea de a e-

fectua aceeași muncă pe care înainte o efectua muncitorul... Ceea ce era activitate a muncitorului viu devine activitate a mașinii” (s.n.)⁴⁾

Dacă și mașina „muncește”, dacă ea efectuează fie și numai lucrul mecanic pe care altădată îl executa muncitorul, desfășurînd o mișcare identică ori similară muncii, atunci se impune concluzia că muncitorul și mașina împreună își unesc „eforturile” și produc valorile de întrebuintare. Privind mai îndeaproape și fără prejudecăți funcțiile îndeplinite de mașini, nu putem nega aportul lor crescînd la crearea fiecărui produs și a totalității produselor, inclusiv a acelei părți din această totalitate, care constituie plusprodusul și fixează în ea plusvaloarea.

În decursul unui și aceluiași proces unic de producție în care se conjugă eforturile transformatoare ale omului și mașinii se formează și valoarea de întrebuintare și valoarea care conține în limitele sale plusvaloarea. Pornind de la această realitate palpabilă și măsurabilă nu trebuie să exagerăm nici rolul muncii vii și nici al mașinilor în procesul de producție. Exagerarea rolului muncii vii și negarea rolului mașinilor în procesul de producție conduce la negarea contribuției ultimelor la crearea plusvalorii; exagerarea rolului mașinilor și negarea ori minimalizarea omului, care este și va rămîne întotdeauna primul factor de producție, atrag după sine considerarea mașinilor ca instrumente independente de creare a plusvalorii.

Noi dimensiuni ale procesului de formare a valorii

ÎN RINDURILE de mai sus am presupus un transfer parțial de funcții de la muncitor la mașină, deducînd astfel participarea mașinii la crearea plusvalorii. Pentru a argumenta mai bine această teză socotim necesară tratarea unui caz ideal, pur teoretic, în care mașina înlocuiește în întregime funcțiile îndeplinite de muncitor.

Considerăm că într-o perioadă anterioară s-a lucrat manual cu o unealtă naturală foarte simplă, care nu era rezultat al muncii și care nu a transmis valoare. Durata muncii zilnice a fost de 8 ore și s-au fabricat 18 produse, prin utilizarea de obiecte ale muncii, avînd valoare de 10 ore.

Valoarea cantității totale de produse în acest caz are următoarea structură: 10 ore valoarea mijloacelor de producție consumate și 8 ore valoarea nou creată, din care să admitem 4 pentru muncitor și 4 pentru capitalist. $M = 10c + 4v + 4p = 18$. Pe produs, valoarea este deci de o oră. Împărțind produsul în părți proporționale ale valorii obținem: 10 produse reprezintă fondul fizic al capitalului constant, 4 produse fondul fizic al capitalului variabil și 4 produse fondul fizic al plusvalorii.

Presupunînd că în locul muncitorului lucrează o mașină a cărei valoare zilnică e de 4 ore, că productivitatea ei este egală cu cea a muncitorului, că ea transformă deci în produse aceeași cantitate de mijloace de producție, rezultă — în conformitate cu actuala concepție despre formarea valorii — că cele 18 produse conțin 14 ore de muncă materializată (4 ore de uzură și 10 ore de muncă concretizate în obiectele muncii consumate). Intrucît $M = 14$, valoarea pe unitatea de produs este de 0,77. Împărțind produsul în părți proporționale ale valorii constatăm că uzura mașinii e înlocuită de aproximativ 5 produse, iar valoarea obiectelor muncii de 13 produse.

În această situație a utilizării exclusive a mașinii, nu apare nici valoare nouă, nici plusvaloare. Ambele au dispărut, deși cantitatea de produse și costurile de fabricație sînt constante. Cauza acestui rezultat, care nu pare verosimil, este modul de calcul diferit aplicat în cele două situații. Cînd se utilizează forța de muncă, în mărimea valorii se include cantitatea de muncă prestată de muncitor în producție (în afară de munca concretizată în mijloacele de producție). Cînd se folosește mașina, ea executînd în interiorul aceluiași interval de timp (8 ore) aceleași operațiuni efectuate de om, în valoarea produsului se include cantitatea de muncă cuprinsă în mașină, cheltuielile sale de producție.

Opoziția metodelor de calcul apare mai evidentă dacă presupunem că simultan un întreprinzător oarecare utilizează un om și un robot, ambii „muncitori” avînd aceeași valoare și pro-

¹⁾ K. Marx, Fr. Engels, Opere, vol. 23, Ed. politică, 1969, p. 191—192

²⁾ Vezi Revoluțiile industriale în istoria societății, Ed. politică, București, 1961, p. 220

³⁾ Vezi K. Marx, Fr. Engels: Bazele criticii economiei politice, București, 1974, Ed. politică, p. 76, 127, 193

⁴⁾ Idem, p. 187

luctivitate și lucrind un număr egal de ore într-o zi. Transpunând datele de mai înainte în tabel, obținem :

	Valoare pe o zi	Valoarea obiectelor muncii consumate	Durata muncii	Număr de produse confecționate	Valoarea produselor
Om	4 ore	10 ore	8 ore	13	18 ore
Robot	4 ore	10 ore	8 ore	18	14 ore

Intrucît procedurile de calcul ale valorii sînt diferite, din premise echivalente rezultă produse cu valori diferite — 18 și respectiv 14 — după cum se utilizează forța de muncă ori mașina ca mijloace de transformare. Dacă am inversa metoda de evaluare, pentru mașină luînd în calcul durata lucrului mecanic presat, iar pentru om durata muncii cerută de producerea forței sale de activitate, plusvaloarea ar apărea doar în ipoteza utilizării mașinii.

Cînd pentru ambele cazuri măsurăm durata muncii efectiv prestate în producție, atunci valoarea produsului total (18 bucăți) este de 18 ore indiferent dacă în producție se utilizează ca agent „creator“ omul sau mașina. Această valoare se formează din cele 8 ore de muncă cheltuite (de om ori mașină) și din cele 10 ore cuprinse în obiectele muncii prelucrate. Valoarea unei unități de produs fiind egală cu 1, un număr de 10 produse înlocuiesc valoarea obiectelor muncii consumate, 4 produse uzura mașinii, iar 4 constituie plusprodusul și deci plusvaloarea.

În exemplele de mai sus am simplificat lucrurile la maximum. Și într-un caz și în celălalt am exclus pe rînd utilizarea mașinii și forței de muncă. Numai astfel ne putem apropia de adevăr. În realitate omul și mașina se completează reciproc. Transferul de funcții către mașină nu este integral, nici azi și nu va fi nici în viitor. Chiar acolo unde într-o verigă a producției totul e realizat de mașini se impun munci pregătitoare pentru ca mașina să efectueze operațiile dorite. Nu e de imaginat nici activitatea omului fără folosirea mașinilor. De aceea, susținem că omul împreună cu mașina creează și produsul și valoarea și plusvaloarea. Valoarea care se transmite produsului de la obiectele muncii este și ea provenită în ultimă instanță tot de la lucrul executat de oameni și mașini. Așa cum în teoria valorii bazată exclusiv pe munca umană, valoarea veche era tot muncă umană, cheltuită în procese de producție anterioare, în conformitate cu părerea pe care o susținem, valoarea veche, a obiectelor muncii (și a mașinii) încorporează, ca și valoarea nouă, activitatea celor doi agenți activi ai producției.

În legătură cu exemplul cifric analizat mai precizăm că el a avut menirea să ilustreze doar ideea participării mașinilor la crearea valorii și a plusvalorii. În acest scop am și presupus echivalența dintre productivitatea muncitorului și a mașinii. El nu se constituie însă și într-un model de calcul al valorii. Nici teoretic și nici practic valoarea nu se poate afla prin adunarea muncii vii și a lucrului efectuat de mașini.

În ultimă instanță a crea plusvaloare înseamnă a presta supramuncă, muncă gratuită ori servicii gratuite. Așa cum este cunoscut, Marx a admis că mașina furnizează capitalistului servicii gratuite, volumul și eficacitatea lor sporind odată cu creșterea dimensiunilor capitalului fix și cu modificarea pozitivă a structurii acestuia. Serviciul gratuit nu rezultă însă din durata mare de folosință a mașinii, din participarea integrală a ei la formarea produsului și parțială la crearea valorii. Omul participă de asemenea la numeroase procese de producție, dar supramunca sa este generată nu de această realitate, ci de neplata unei părți din munca efectuată. Dacă toată munca muncitorului ar fi plătită, el n-ar presta supramuncă întreprinzătorului capitalist în ciuda activității sale productive pe o mare perioadă de timp. Corespunzător, serviciul gratuit al mașinii implică în mod necesar neplata lui.

Mașina prestează servicii gratuite numai pentru că munca necesară producerii ei durează mai puțin decît utilizarea sa și pentru că întreprinzătorul capitalist plătește valoarea mașinii și nu serviciul furnizat de ea. Serviciul gratuit, neplătit e diferența dintre cantitatea de muncă cuprinsă în mașină și plătită de capitalist și cantitatea de lucru mecanic efectuată de mașină, ultima fiind mai mare ca prima. În exemplul nostru, în care am presupus că randamentul mașinii este egal cu al muncitorului înlocuit (altfel orice termen de comparație rațională dispăre). serviciul gratuit este de 4 ore (rezultat din 8-4). Valoare creează însă întreaga muncă, indiferent dacă se plătește ori nu.

Dacă admitem că mașina furnizează servicii gratuite, neplătite, admitem implicit că ea participă la crearea plusvalorii. În slujba capitalului lucrează în consecință deopotrivă oamenii

muncii salariați și mașinile, acestea fiind mijlocul material de subordonare crescîndă a muncii vii. Abstracție făcînd de calcule și de analiza anterioară a problemei, participarea mașinilor la crearea valorii noi și a plusvalorii este confirmată de procesul istoric de apariție a plusvalorii. Pe o treaptă anumită de dezvoltare a societății plusprodusul a fost absent. Pentru a nu complica lucrurile considerăm că ea a durat pînă la apariția mașinismului. Prezența plusprodusului în perioada folosirii mașinilor, perioadă în care complexitatea muncii lucrătorilor a fost lung timp în scădere vizibilă, reprezintă o dovadă greu de negat a contribuției lor la crearea acestui plusprodus, și a plusvalorii.

A discuta participarea sau nonparticiparea mașinilor la crearea și sporirea plusvalorii înseamnă, în alți termeni, a discuta problema contribuției sau noncontribuției mașinilor la crearea și sporirea avuției, căci plusvaloarea este o formă istorică determinată de manifestare a plusprodusului. Fără apariția și creșterea plusprodusului avuția totală și pe locuitor a diverselor țări nu poate să crească.

Experiența dovedește că în actualele țări dezvoltate, avuția a sporit odată cu trecerea la mașinism și că ea s-a accentuat prin evoluția acestuia. Popoarele care au continuat să folosească unelte simple de producție, al căror randament e scăzut, au rămas în stare de sărăcie și subdezvoltare și este firesc să fie astfel. În opoziție cu aceste realități evidente, teoria continuă să susțină că singura creatoare a valorii și plusvalorii este forța de muncă. Conform acestui punct de vedere factorii creatori de valoare nouă se restrîng odată cu progresul tehnic. În realitate acești factori se multiplică odată cu dezvoltarea forțelor de producție, dovadă concludentă fiind în acest sens creșterea venitului național pe locuitor.

Chiar dacă am presupune existența unor uzine complet automatizate, (fără personal muncitoresc deci) tot ar trebui să admitem prezența în ele a categoriilor economice produs nou, valoare nouă și plusvaloare, căci și în interiorul lor are loc un lucru transformator de substanță, efectuat cu ajutorul mijloacelor de muncă îndeplinind funcții pe care altădată le realizau muncitorii manuali ori deserviți de mașini clasice. Prin transferul de funcții de la un agent al producției la altul, natura și efectul ei nu se modifică.

În baza teoriei valorii muncă îngust înțelese, astfel de uzine automatizate nu produc valoare și plusvaloare și, în interesul dezvoltării, ele ar trebui să apeleze la surse de acumulare străine, create în restul ramurii și economiei naționale, folosind o tehnologie mai puțin avansată. Într-o astfel de abordare, limitele economice ale reproducției largite se îngustează continuu pe parcursul dezvoltării tehnicii.

Crearea valorii și plusvalorii exclusiv de către munca vie nu poate explica decalajul dintre venitul național pe locuitor între țările bogate și sărace, creșterea — pe măsura extinderii mașinismului — a masei avuției și plusvalorii, paralel cu scăderea duratei zilei de muncă și cu sporirea consumului clasei muncitoare. Numai prin contribuția mașinilor la procesul de creare al valorii, aceste fenomene economico-sociale devin explicabile și inteligibile. În aceeași viziune, în perspectiva construcției socialismului și comunismului, datorită dezvoltării aparatului tehnic de producție și preluării crescînde de către el a activităților fizice și intelectuale ale oamenilor poate și trebuie să dispară supramunca prestată de muncitor, ea rămînînd în „grija“ mașinilor.

Pînă nu de mult, mașina a micșorat timpul de muncă necesar și a sporit timpul de supramuncă și chiar ziua totală de muncă. După atingerea unui prag în sporirea productivității muncii, reducerea duratei zilei de muncă merge paralel cu sporirea timpului de muncă necesar și a varietății și masei bunurilor întrebuintate de oameni ; într-un punct cele două categorii se vor întîlni și supramunca oamenilor dispăre. Deosebirea fundamentală dintre capitalism și comunism vizează tocmai prezența și respectiv absența supramuncii, prin urmare grade radicale deosebite de dezvoltare a forțelor de producție. Numai în baza acestor grade diferite apare evidentă și poate fi evidentă deosebirea de esență a relațiilor de producție dintre cele două formațiuni sociale economice.

Dezvoltarea în slujba omului a mijloacelor de muncă și a resurselor de materii prime și energie cere o analiză critică a teoriei valorii muncă și chiar „depășirea“ ei. Înlăturînd concepția limitată după care oamenii sînt singurii creatori de valoare nouă, evidențiînd rolul mijloacelor de muncă în procesul de producție și de creare a avuției și valorii, teoria economică va putea demonstra mai convingător necesitatea progresului tehnic, a sporirii ratei inovațiilor și invențiilor, a muncii de creație. Ea va reuși totodată să contureze mai corect cheltuielile sociale de producție.

Constantin SÎRBU

(Barbu Gh. Petrescu, Natalia Stoica, „Probleme actuale ale creșterii productivității muncii în industrie” — Editura Politică)

● **Stimate tovarășe profesor, autor și coordonator al volumului, ce v-a determinat să vă îndreptați cercetările în domeniul productivității muncii?**

— În domeniul productivității au apărut unele lucrări interesante, originale, studiind necesitatea sporirii ei, factorii de creștere, efectele acestei creșteri ș.a. Sint studii și articole de o reală utilitate vieții noastre economice și s-ar părea că dincolo de ele este dificil de spus ceva nou — în planul teoriei desigur, pentru că în cel practic mai avem încă multe de făcut în ce privește productivitatea până să ne ridicăm la nivelul posibilităților create, la nivelul cerințelor și exigențelor progresului țării. Or, tocmai acest „s-ar părea” de care aminteam și tocmai „planul practic” m-au pasionat și mă pasionează. Deci o abordare globală a productivității, a celei a muncii sociale, prin prisma restricțiilor crizei energetice și de materii prime cu care ne confruntăm în prezent, țara noastră, întreaga lume. O abordare a productivității prin prisma factorului uman, a acțiunii lui, de a cărei calitate depinde hotărâtor în ultimă instanță nivelul și dinamica acestui indicator.

Dar ceea ce mi se pare cel mai demn de relevat este faptul că întreaga concepție economică a secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pe fondul materializării căreia s-au putut consemna cele mai de seamă înfăptuiri ale României din întreaga ei istorie, înscrie creșterea productivității muncii între comandamentele de frunte ale progresului în societatea noastră socialistă, ale sporirii eficienței și intensificării producției. „Cu cât este mai mare productivitatea muncii — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu — cu cât bo-

gățiile naturale sînt valorificate la un nivel mai înalt, cu atât se crează posibilități pentru îmbunătățirea condițiilor de viață a întregului popor”.

Or, în lumina acestei concepții, în ce constă unitatea și care este structura acțiunilor atât de numeroase apte să contribuie la creșterea productivității? Unde se înscrie în această înlanțuire domeniul aprovizionării tehnico-materiale pe care-l consider esențial pentru buna organizare a producției, unde se înscriu pirghiile de stimulare, creativitatea și profesionalismul specialiștilor, elementul psihologic și de conștiință al fiecăruia dintre noi? Ce trebuie făcut în plan teoretic, metodologic, dar și în cel practic pentru a identifica cât mai deplin creșterea productivității cu economisirea resurselor? Productivitatea muncii este, desigur, o problemă de structuri economice, dar alături în acest cadru și în afara lui nu este și o problemă a „fișei de postaj” cum se spune, a unei ordini și discipline desăvârșite în muncă? — Iată doar unele din întrebările la care am căutat să răspund în carte.

● **Rămânind în această sferă a opțiunii de autor cred că ar fi interesant pentru cititorii revistei să selectați și să evidențiați câteva aspecte de detaliu ale volumului...**

— Calitatea factorului om în procesul muncii (atitudinea sa de proprietar, producător, beneficiar); realizarea organizării superioare a producției și a muncii ca o stare de spirit în armonie cu dimensiunile și calitatea potențialului tehnic creat în economia noastră mai ales după Congresul al IX-lea al partidului. În mod deosebit progresul tehnic ca factor de creștere a productivității muncii sociale, deci de amplificare a performanțelor tehnice odată cu economisirea resurselor și energiei; deci noi tehnologii, care să ducă, cu precădere, la reducerea consumurilor de combustibil și energie, la descoperirea unor surse energetice noi sau reconsiderarea celor existente. Din această perspectivă reafirm — cu riscul de a mă repeta — „firul roșu” al volumului: sporirea productivității muncii și economisirea severă a resurselor materiale reprezintă astăzi principalele direcții de orientare și acțiune pentru dezvoltarea economiei românești. Decalajele noastre față de țările avansate economice se vădese aproape exclusiv în planul productivității — industriale, în speță — și în planul consumurilor materiale și energetice. În fapt, productivitatea muncii ca atare este o relație sprijinită pe cel puțin patru factori: concepția de proiectare a produsului, tehnologia de producție, mașina cu performan-

țele ei tehnice și economice, și omul, omul cu pregătirea sa, integrat — de dorit prin stimulente — în procesul de producție. Toți acești factori, care implică atât nivelul macro cât și micro economic, trebuie să dea un maximum de randament social.

Teoria factorilor de producție

(Aurel Iancu, „Resurse, structuri economice, relații economice internaționale”, Editura Științifică și Enciclopedică)

● **Abordați o problemă care se află în mod constant în atenția economistilor. În ce direcție s-au îndreptat cercetările autorului?**

— În esență, obiectivul acestei lucrări este de a duce o contribuție la critica teoriei relațiilor economice internaționale privind înzestrarea națiunilor cu factori de producție. Este vorba, evident, de o critică constructivă, întrucât critica prin demolare fără a oferi ceva mai bun nu reprezintă un câștig nici în planul cunoașterii și nici în cel al practicii. Într-un cadru mai general cartea își propune să se angajeze în analiza unor probleme cardinale ale contemporaneității: procurarea resurselor de materii prime și energie, sporirea fără precedent a interdependențelor economice pe plan mondial, procese la care o contribuție tot mai însemnată o au factorii de producție și schimburile internaționale în sfera acestor factori. Evident, tocmai asemenea condiții fac necesară studierea atentă, obiectivă a teoriei înzestrării națiunilor cu factori de producție și a implicațiilor acestora asupra structurii economiilor naționale și a comerțului exterior.

● **În mod necesar vă raportați și la teoria avantajului economic comparativ...**

— În condițiile economiei țării noastre în care se accentuează cerința deschiderii tot mai mari spre exterior, avantajul economic comparativ prezintă interes nu numai teoretic ci și practic, în scopul orientării structurii economice și a relațiilor economice internaționale. În lucrare am procedat la o evaluare cât mai obiectivă a variantei tradiționale a avantajului economic comparativ și aducerea pe prim plan a unor elemente noi care schimbă de fapt conceptele și concluziile teoriei Heckscher-Ohlin privind înzestrarea cu factori a națiunilor și rolul acestor factori în orientarea profilului economic al țărilor. Elementele noi se referă, în primul rând, la calitatea muncii reprezentată de nivelul de calificare tehnică, profesională a forței de muncă și de disciplina tehnologică în producție iar, în al doilea rând, la rolul progresului tehnic reprezentat de creația științifică și tehnologică, precum și de asimilarea în viața economică și socială a acestei creații. Rolul progresului tehnic în orientarea structurii economice a națiunilor a crescut vertiginos, acesta devenind adeseori factorii și substituind adeseori factorii materiali tradiționali.

● **Care sînt schimbările notabile în fluxurile economice internaționale pe care le aveți în vedere în lucrare și ce sens dați acestor schimbări?**

— Pentru a pune de acord teoria cu realitățile, cu tendințele economice, în lucrare se subliniază pe larg că centrul de greutate al fluxurilor economice internaționale se mută treptat de la schimburile cu produse și servicii la schimburile cu factori de producție — materii prime, energie, investiții și cunoștințe concretizate în noi tehnologii. Întrucât dezvoltarea schimburilor internaționale din aceste domenii duce la accentuarea mobilității factorilor de producție, la modernizarea structurii acestora, o parte importantă a lucrării este consacrată analizei modului în care se realizează, precum și condițiilor specifice în care se desfășoară schimburile internaționale ale factorilor menționați. Pentru a asigura lucrării, pe cât posibil, o finalitate practică, am încercat să pun accentul pe analiza unor experiențe existente pe plan mondial privind formele schimburilor economice și evoluția acestor forme, condițiile de desfășurare a schimburilor economice, unele neajunsuri în desfășurarea unor fluxuri, cu efecte defavorabile pentru anumite grupuri de țări, formularea unor propu-

neri de înlăturare a acestor neajunsuri. Este utilă o asemenea abordare deoarece se scot în evidență posibilitățile și oportunitățile de participare la diviziunea internațională a muncii în aceste domenii, posibilități care au menirea de a spori potențialul economic și tehnologic național și de a accentua mobilitatea structurii factorilor de producție, și, prin aceasta, a modernizării structurii economiei naționale.

Revoluții și globalitate

(Valter Roman, „Revoluții și globalitate“, Editura Academiei)

● Urmărind activitatea dv. științifică din ultimii ani se remarcă atenția deosebită acordată problemelor globale. Ce va aduce nou volumul ce urmează să apară la Editura Academiei?

— În ultimele trei lucrări apărute („Echilibru și dezzechilibru” — 1978; „Fenomenul militar în istoria societății” — 1980 și „Limite sau cotitură” — 1981) am încercat să abordez câteva din marile probleme ale contemporaneității cu care se confruntă omenirea și care, departe de a fi soluționate, constituie o preocupare de intensitate crescândă. Deși în lucrările menționate au fost atinse și unele probleme ale profundelor procese revoluționare ce au loc astăzi în lume, — procesele vizate având în general caracter global — precum și unele fenomene de mare complexitate de altă factură, dar având tot un caracter global, totuși acestea n-au găsit acolo în măsură suficientă spațiul pentru o aprofundare și sistematizare necesară. În lucrarea de față se încearcă tocmai abordarea mai aprofundată și într-o viziune multilaterală a problemelor globale, planetare.

● Poate fi identificat un element definitoriu al actualilor crize globale?

— Pornind de la convingerea că numai știința poate aduce soluții adecvate acestor

probleme globale, în lucrarea de față sînt tratate o serie de aspecte ale corelației dintre știință și problemele globale, dintre procesele revoluționare și aceste probleme. În a doua jumătate a secolului al XX-lea omenirea trebuie să facă față unor probleme globale diferite calitativ față de tot ce a fost în trecut și a căror rezolvare constituie o sarcină a întregii omeniri. Problemele globale — care afectează deci întreaga omenire — se caracterizează prin fenomene din categoria crizelor. Omenirea a cunoscut — de-a lungul mileniilor — nu puține crize provocate de forțele oarbe ale naturii (secețe, inundații, cutremure, epidemii). Aceste crize aveau însă un caracter mai mult local și erau limitate în timp. Ele erau generate de forțe exterioare omului (exosomatice) omul fiind victima și nicidecum cauza acestor zguduri. Spre deosebire de acestea, crizele actuale au un caracter global. Ele reprezintă, într-un fel, rezultatul activității umane, al interacțiunii dintre om și natură. Ele pot fi considerate ca o „răzbunare” a naturii față de activitatea umană îndreptată spre „stăpînirea” sau „cucerirea” naturii. Sînt crize „antropogene”.

Una din ideile centrale ale cărții este aceea că problemele globale se disting prin câteva trăsături specifice: au un caracter deosebit de complex (depinzînd de un număr destul de mare de factori naturali, tehnici, economici, politici, sociali, culturali); au un caracter actual (amplificat de dezvoltarea vijelioasă a proceselor revoluționare din domeniul științei, tehnicii și a vieții sociale) și au dimensiuni uriașe. Tocmai de aceea, în analiza problemelor globale am avut în vedere faptul că între apariția acestora și realizările științifice anterioare există o legătură atît ne mijlocită cît și mijlocită.

● Întrevedeți și unele căi posibile de soluționare a crizelor globale?

— Preocupările pentru rezolvarea problemelor globale duc la „soluții”, la inițiative multiforme. Dacă unii vorbesc despre necesitatea dezin-dustrializării, alții evocă necesitatea reindustrializării. Unii vorbesc despre existența unei noi etape în desfășurarea revoluției științifice și tehnice, alții despre o a doua revoluție industrială. Cert este că rezolvarea problemelor globale nu poate însemna renunțarea la știință și tehnologie; ea înseamnă și mai multă știință și mai multă tehnologie. Dar aceasta nu este încă suficient. Numai măsuri tehnico-științifice și posibilitățile deschise de acestea nu sînt îndestulătoare. Rezolvarea marilor probleme globale cu care se confruntă omenirea

solicită serioase transformări cu caracter social, bazate pe o nouă conștiință universală. Este imperios necesară o simbioză organică a științei cu conștiința. Societatea informatizată, electronizată și microelectronizată, antientropică, — emanație a inteligenței umane și artificiale — este singura în stare să confrunte cu sorți de izbîndă marile probleme pe care le impune cu atîta acuitate sfîrșitul secolului nostru.

Metodologia venitului național

(Vasilo V. Dumitrescu, „Analiza dinamicii venitului național — probleme metodologice“, Editura Academiei)

● Literatura economică din țara noastră a acordat o atenție deosebită analizei indicatorului „venit național”. Care ar fi locul cărții dv. în acest peisaj editorial?

— Dezvoltarea economică este redată, după cum se știe, de ritmurile înregistrate de o serie de indicatori sintetici cu mare putere de caracterizare, cum sînt: produsul social, venitul național, fondul de consum, fondul de dezvoltare. Acești indicatori constituie în prezent instrumente de bază sau obiecte de studiu în lucrările de planificare a creșterii economice, în fundamentarea obiectivelor de politică economică, în lucrările de analiză complexă a economiei naționale, în comparațiile internaționale etc. În practica și teoria determinării dinamicii și ritmurilor de creștere a venitului național se ridică însă, o serie de probleme, îndeosebi în ce privește conținutul și sfera de cuprindere a indicatorilor, a prețurilor și tarifelor practicate la evaluarea producției de bunuri și servicii, a tipurilor de indici ce pot fi utilizați la oglindirea modificării prețurilor și tarifelor, precum și în ce privește aplicarea unor metode prin care să se poată realiza exprimarea cît mai veridică, în prețuri constante, a indicatorilor sintetici. Pornind de la această situație, mi-am pro-

pus să prezint o gamă largă de probleme metodologice, teoretice și practice care au stat la baza determinării ritmurilor de creștere economică din țara noastră în perioada de economie planificată, precum și în practica altor țări, propunînd o metodă unitară de recalculare în prețuri constante a venitului național prin și cu ajutorul unui sistem integrat de indici care să permită o analiză completă și complexă de ansamblu, atît a mișcării prețurilor și tarifelor care se practică în economie, cît și a dinamicii indicatorilor sintetici.

● Care este ordinea de succesiune în tratarea problemelor?

— Lucrarea, abordează atît din punct de vedere teoretic, cît și pe baza unor analize concrete multitudinea de elemente care concură la determinarea și construirea sistemului integrat de indici care stă la baza asigurării comparabilității în timp și spațiu a seriilor de date statistice. Am pornit de la tratarea principalelor aspecte privind importanța cognitivă a venitului național, a metodelor și tehnicilor de determinare a dinamicii produsului social și venitului național, precum și a metodelor de exprimare și a prețurilor constante utilizate, în seriile dinamice, la calculul indicatorilor sintetici în perioada de economie planificată din țara noastră. Ulterior, am prezentat o definiție a conceptului de sistem integrat de indici, conținutul, sfera de cuprindere, relațiile care există pe verticală și orizontală în cadrul modului de aplicare a indicilor la exprimarea venitului național în prețuri constante. În acest context, în lucrare am avansat opinia că sistemul integrat de indici pentru exprimarea indicatorilor sintetici în prețuri constante trebuie să satisfacă, în principal, trei condiții și anume: a) cuprinderea mișcării tuturor prețurilor și tarifelor care se practică în relațiile de schimb din economie — la toate verigile inclusiv în cele externe; b) reflectarea (exprimarea) structurii materiale a venitului național ca masă de valori de întrebunțare, în toate fazele reproducției; c) determinarea, după metode și principii unitare acceptate ca fiind bune pentru toate ramurile, sectoarele de activitate sau pentru elementele componente ale indicatorilor.

Am considerat, de asemenea, necesară prezentarea elementelor componente ale indicatorilor sintetici și gruparea lor pentru recalculare — cu care prilej am schițat și o scurtă istorie a apariției și evoluției în timp și spațiu a conceptului de venit național.

Pretul și echilibrul dinamic

(Constantin Ionete, „Prețurile și echilibrul dinamic al economiei”, Editura Științifică și Enciclopedică).

● Ce anume a determinat interesul dv. pentru o asemenea temă ?

— As putea afirma că multe întrebări — și soluții — ivansate în carte privind rolul prețurilor în asigurarea echilibrului dinamic al economiei naționale mi-au fost sugerate de activitatea îndelungată desfășurată în acest domeniu. Timp de două decenii, începând din 1954, am avut prilejul să particip, direct sau indirect, la acțiunile de mare amploare cunoscute sub numele de reazășări de prețuri, trecerea la comerțul de fonduri fixe, introducerea în costuri a taxei asupra terenurilor și fondurilor de producție și altele. Această activitate complexă desfășurată la nivel macro și microeconomic a generat numeroase probleme cu caracter teoretic, metodologic și practic privind formarea prețurilor, integrarea acestui mecanism în procesul decizional, dimensionarea elementelor structurale ale prețului și altele.

Stimulativă pentru cristalizarea problematicii s-a dovedit și reacția față de unele soluții simplificatoare. De pildă, s-a considerat uneori că de vreme ce elementul de bază,

concret și măsurabil în formarea prețurilor îl constituie costurile, întreaga problemă — că trebuie redusă la evidență și calculația acestora. În ce privește beneficiul, în mod frecvent dimensionarea lui a fost redusă la ratele medii ale rentabilității. Aceste simplificări constatate la nivelul analizei și practicii economice au determinat plasarea în centrul cercetării sintetizate în lucrare a relației specifice dintre costuri și preț, pe de o parte, și dintre beneficiu și preț, pe de altă parte.

● Ați resimțit nevoia unor elaborări de ordin conceptual ?

— În desfășurarea analizei s-a situat în prim plan raportul ce se formează în mod necesar între nivelul prețului și mărimea optimă a consumului de muncă, structurat în costuri și beneficiu și realizabil numai într-un anumit interval din dinamica acestuia, raport pe care l-am denumit timp economic. În încercarea de a contribui la cercetarea acestor probleme m-am concentrat asupra modalităților de dimensionare a venitului net în

structura prețului, prin identificarea unui indicator: beneficiul normal. Datorită interesului pe care îl prezintă necunoscuta beneficiu în ecuația prețurilor, cercetarea a fost completată cu o evaluare a conținutului celor mai remarcabile modele de preț care sînt estimate fie prin normarea venitului net, fie prin optimizarea acestuia.

O altă problemă asupra căreia m-am oprit în carte a fost cea a urmării și identificării condițiilor necesare pentru funcționarea prețurilor ca mijloc de exprimare a echilibrului dinamic al dezvoltării, prin evaluarea, în funcție de nivelul lor, a proporționalității produselor în ansamblul producției de mărfuri. Alte probleme studiate cum ar fi: funcția prețurilor în conducerea economiei, dinamica prețurilor în țara noastră, sistemele prețurilor etc. imprimă cărții și un anumit caracter monografic.

Interviuri realizate de
Cristian Popescu
Desene de Tudor Schor

Relațiile de credite și plăți

(Urmare din pag. 16)

conomie întreprinderea în cauză, bazându-se pe acest automatism al „creditării prelungite” a furnizorului, pe documente în curs de încasare. La rândul său cumpărătorul, în condițiile acestei satisfaceri parțiale a furnizorilor prin creditele pe documente în curs de încasare, nu este presat a procura mijloacele necesare care să asigure achitarea integrală a facturilor furnizorilor și nu-și face griji că nu va putea beneficia, în continuare, de alte livrări ale acestora.

În aceste condiții credem că este evident că responsabilitatea cumpărătorului față de furnizor privind plata livrărilor este atenuată. În aceeași măsură scad șansele realizării depline a indicatorului producție marfă vindută și încasată. Cum fiecare întreprindere este deopotrivă cumpărător și furnizor, lanțul diminuării responsabilității cumpărătorului față de furnizor poate afecta numeroase întreprinderi în înfăptuirea acestui indicator reprezentativ.

Din cele de mai sus se desprinde necesitatea promovării unor măsuri care să asigure :

— creșterea responsabilității cumpărătorului în relațiile cu furnizorii ;

— promovarea sprijinului prin credite pentru suplinirea cu mai multă operativitate a lipsei de capacitate de plată temporară.

Se desprinde astfel, după părerea noastră, necesitatea preluării integrale a creditelor acordate pentru incapacitatea de plată de către întreprinderea cumpărătoare în cauză, a cărei activitate necorespunzătoare a determinat în esență motivul acestei intervenții. Concentrarea acestor credite la cumpărător ar putea, credem, să pună în lumină, pentru fiecare beneficiar în parte, di-

mensiunile reale ale efectelor acestei stări asupra furnizorilor săi și în consecință asupra economiei naționale.

Acordarea în exclusivitate cumpărătorului a creditelor avînd drept cauză lipsa de capacitate de plată implică, în opinia noastră, o serie de etape și măsuri (vezi schema) care să țină seama de faptul că :

1. Incapacitatea de plată este o stare de fapt ce se instalează în activitatea întreprinderilor atunci cînd plățile scadente nu pot fi acoperite din disponibilități sau din plafonul de credite, conducînd la apariția plăților restante. Uneori cauzele sînt imobilizări identificate și dimensionate pe baza unor analize laborioase ale băncilor ce conduc la acordarea de credite pentru refacerea capacității de plată. Desfășurarea unor asemenea analize implică timp, iar unitățile economice au rețineri în solicitarea unor asemenea credite. Dar, întrucît uneori cauzele, sau cel puțin cauzele inițiale ale incapacității de plată provin din dereglarea temporară a raportului încasări-plăți, se impune recunoașterea stării de fapt a instalării incapacității de plată ca moment al declanșării procesului de creditare.

2. La constatarea existenței incapacității de plată, pe baza unei analize a perspectivei măsurilor și plăților, în acord comun cu întreprinderea, banca ar putea interveni operativ prin acordarea de credite pentru 5, 10, 15 — 45 zile în funcție de posibilitățile de echilibrare viitoare (în virtutea unor asemenea clauze incluse ca atare în contractul general de creditare). Evident că însăși stabilirea condițiilor de creditare (termene ca și eventuale rate diferențiate ale dobînzii) pe baza unei analize corespunzătoare creează cadrul necesar

de stimulare a întreprinderii în restabilirea echilibrului și determină însăși jaloanele acestei reechilibrări dintre plăți și încasări. **Acordarea operativă a unor asemenea credite cumpărătorilor ar determina, după părerea noastră, plata integrală a producției livrate de către furnizori și prin aceasta i-ar sprijini în realizarea indicatorului producție marfă vindută și încasată**, permițîndu-le, totodată, să-și plătească furnizorii proprii, asigurînd derularea circuitului de plăți în economie, deblocarea lanțului neplăților și diminuarea și evitarea însăși a stărilor de incapacitate de plată.

3. Concentrarea creditelor pentru incapacitate de plată la cumpărător determină în mod necesar renunțarea la prelungirea creditării documentelor în curs de încasare la furnizor după expirarea termenului legal de plată, respectiv după recepția și acceptarea mărfurilor de către cumpărător. În consecință, creditarea furnizorului pe documente în curs de încasare va trebui să înceteze, fie prin plata lor, fie la comunicarea incapacității de plată, într-un regim identic cu documentele pentru care s-a exprimat refuzul.

Concomitent, apreciem necesar să se acționeze pentru o dimensionare a nivelului de credit apropiat de necesitățile reale, respectiv în a stabili necesarul de credit mai riguros determinat în funcție de volumul efectiv al documentelor în curs de încasare, sistem care impune realizarea unei ordini mai riguroase în circuitul documentelor de plată și asigură deopotrivă respectarea în grad înalt a disciplinei de preț și credit. Susținem aceasta cu atît mai mult cu cît apreciem că actualmente stabilirea necesarului în funcție de nivelul realizărilor la sfîrșitul lunii precedente (cu posibilități de majorare la cerere potrivit necesităților) poate crea un exces de resurse nejustificat la furnizor.

PROCESE ȘI FENOMENE ACTUALE DIN ECONOMIA MONDIALĂ (VI)

Dezbatere inițiată de „Revista economică” cu sprijinul Secției de științe economice a Academiei de științe sociale și politice, Academiei „Ștefan Gheorghiu” și Institutului de economie mondială

Noi piste pentru explicarea inflației

— **Danlel Dăianu** : Trebuie avută în vedere renta de raritate.

— **Vasile Pilat** : Exact, despre asta este vorba. La formarea valorii — implicit a prețului — produsele noi participă ca o componentă renta de raritate. În măsura în care sporul de preț la noile produse este proporțional cu sporul calității lor ca valori de întrebuintare (spor recunoscut ca atare de societate — iar recunoașterea se exprimă în dimensiunile și intensitatea nevoii sociale manifestate în cererea pentru aceste produse) el, sporul de preț, exprimă sporul de valoare și, în acest caz, nu putem, cred, să vorbim de o creștere inflaționistă. Pe măsura reducerii gradului de raritate a acestor produse și apariția altor produse (similare sub aspectul tipului de nevoi chemate să le satisfacă) calitativ superioare, prețurile lor scad pe seama reducerii rentei de raritate. Dat fiind însă ritmul rapid al înnoirii, dimensiunile masei și ponderea rentei de raritate în valoarea totală a masei produselor este în creștere, iar odată cu ea, crește și indicele prețurilor.

Cei trei factori menționați — la care, desigur, pot fi adăugați și alții, surprinși în literatură, — au stat (în grade diferite în diverse perioade) și stau, la baza **tendinței istorice** de creștere a prețurilor, tendință apreciată uneori (și, cred, nejustificat) ca paradoxală pe baza tezei de largă circulație a raportului de necesară inversă proporționalitate dintre dinamica valorii, implicit a prețurilor, și dinamica productivității muncii. O tendință firească, ce reflectă **dinamica valorii produselor** și care nu poate fi identificată cu inflația. Aceasta din urmă implică **devalorizarea monedei**. De aceea, cred că **explicarea cauzelor și măsurarea inflației presupun nu explicarea creșterii prețurilor și măsurarea ei prin dinamica indicelui general al prețurilor, ci descifrarea cauzelor erodării puterii de cumpărare a monedei și măsurarea gradului acestei erodări, care se manifestă prin creșterea prețurilor, dar nu se identifică cu ea**. Cu alte cuvinte, trebuie să transferăm explicarea inflației pe un cu totul alt teren decât cel investigat până acum.

Scoala monetaristă a oferit o pistă, fertilă cred : compararea dinamicii masei monetare în circulație (corectată cu viteza de circulație) cu ritmul de creștere a producției materiale și serviciilor. Valorificarea acestei piste se izbește însă, deocamdată, de o serie de greutăți încă nedepășite și foarte greu de depășit. Și nu este vorba numai de faptul, evidențiat chiar pe Milton Friedman, că este extrem de greu de prognozat ritmul de creștere a producției, constatată post-factum (motiv pentru care se propune o creștere a masei monetare în circulație într-un ritm constant egal cu ritmul creșterii istorice a producției — circa 3 la sută anual). Este vorba, mai ales, de faptul că valoarea diferitelor produse (și raporturile de valoare dintre ele) se află într-o continuă schimbare în funcție de schimbările în structura nevoii sociale și intensitatea acestei nevoi în diferitele sale segmente. Iar aceste schimbări în valorile și raporturile valorice dintre produse — ca și volumul și dinamica producției în funcție de care ar urma să se stabilească masa monetară în circulație — se măsoară prin prețuri, pentru a căror stabilire la nivele care să nu semnifice o erodare a monedei și să exprime raporturile dintre valorile produselor nu dispunem de un criteriu.

Rămâne însă cert faptul că o creștere a masei monetare în circulație mai mare decât creșterea masei valorii producției generează o presiune inflaționistă a cererii. În al doilea rând,

ceea ce cred că poate fi considerat ca cert este faptul că disproporțiile dintre structura producției și structura nevoii sociale (solvable) modificând raporturile valorice dintre produse reprezintă prin ele însele un factor generator de inflație — manifestă sau „ascunsă”.

Valoarea produselor deficitare crește concomitent cu creșterea deficitului lor, iar prețurile (prin implicația psiho-socială a penuriei) și mai rapid. În schimb, se reduce valoarea produselor pentru care oferta este mare, iar cererea solvabilă (concentrată de produsele deficitare) mică. Menținerea la aceste din urmă produse a unor prețuri stabile (prin ea însăși expresie a dereglării raportului preț-valoare), și cu atât mai mult reducerea lor la nivelul valorii, ar însemna o diminuare relativă și respectiv absolută a venitului net pentru producțiile (ramurile) implicate, respectiv — în condițiile autogestunii — a posibilităților de autofinanțare. Dată fiind însă funcția-obiectivă a unităților economice în condițiile autogestunii, și la aceste produse prețurile (mai ales în condițiile creșterii costurilor) nu numai că nu scad, dar cresc. Prin ambele aceste procese are loc o erodare a valorii monedei care perturbă dinamica raporturilor normale (corespunzătoare unei dezvoltări proporționale) dintre prețuri, perturbare care la rându-i, prin efectul asupra comportamentului agenților economici, dereglează procesele alocative. Economia de penurie, ca economie a disproporțiilor este, astfel, generatoare de inflație, implicit de dezechilibrare. Tocmai de aceea în țările slab dezvoltate dimensiunile inflației sînt mult mai mari.

Cheltuielile militare — cauză a „sindromului inflaționist”

Sergiu Tămaș — Dezbaterea de pînă acum a scos în evidență interacțiunea complexă a diferiților factori care determină sau influențează evoluția crizei economice mondiale și procesele inflaționiste. S-a discutat despre criza petrolului, politica monetară, schimbările tehnologice, problemele sociale. Rădăcinile inflației sînt deosebit de ramificate și ele își trag seva nu numai din zona modificărilor strict economice, ci dintr-o arie mult mai largă în care se includ și fenomene extra-economice. Consider că ar fi util pentru a completa tabloul „sindromului inflaționist” din țările capitaliste dezvoltate să includem în rîndul factorilor agravanți și creșterea cheltuielilor guvernamentale.

Statisticile arată că după 1960 partea consumată din produsul național brut în aceste țări a crescut de la 28 la sută pînă la 38 la sută. A rezultat un decalaj crescînd între cheltuieli și venituri, iar măsurile luate pentru acoperirea deficitului s-au referit și la folosirea rezervelor monetare, ceea ce a stimulat procesele inflaționiste. În legătură cu aceste fenomene prezintă un deosebit interes politic și economic demontarea mecanismului care provoacă creșterea cheltuielilor guvernamentale și impactul său asupra proceselor inflaționiste.

Desigur, ne aflăm în fața unui mecanism complex și orice simplificare ar denatura sensul real al proceselor. În acest context intră politica socială, dar și cheltuielile militare, administrarea mai bună a drumurilor și orașelor, dar și creșterea aparatului birocratic. Amplificarea peste anumite limite raționale a aparatului guvernamental și al administrației constituie un important canal de scurgere a resurselor unei națiuni. Proliferarea de organisme parazitare, sporirea masei salariilor personalului neproductiv sînt teme viu discutate în presa ame-

ricană. Dar locul întâi în disputele politice și economice din S.U.A. îl ocupă dimensiunile din ce în ce mai mari ale bugetelor militare. „Reaganomics“ înseamnă între altele exercitarea unei presiuni crescînde asupra economiei interne și internaționale prin sporirea cheltuielilor pentru înarmare. Recent președintele Reagan a cerut suplimentar 25 miliarde de dolari pentru construirea rachetelor MX și instalarea lor în statul Wyoming. Experții consideră că cifra este minimalizată intenționat pentru a câștiga votul forurilor legislative, în realitate costurile pentru noul sistem de arme depășind 30 miliarde dolari. Deja pînă acum s-au cheltuit 4,5 miliarde dolari pentru punerea în punct a rachetei MX. Aceasta reprezintă doar o fracțiune din programul pentru înarmare inițiat de președintele Reagan.

În aceste condiții apare evident că nivelul actual al cheltuielilor militare pe plan mondial de 600 miliarde dolari este departe de a constitui o limită. **Uriasele fonduri scoase din circuitul economic național amplifică fenomenele inflaționiste, alimentează instabilitatea pieței mondiale și afectează grav eforturile de normalizare a raporturilor comerciale internaționale. Povara economică cade pe spinarea oamenilor muncii.** În S.U.A. urmările „Reaganomics“-ului în sfera vieții civile constau în atingerea cifrei de 12 milioane șomeri, în reducerile drastice ale cheltuielilor cu destinație socială cum ar fi cele referitoare la pensii, asistență socială și sanitară pentru săraci, securitate. Pe planul general al economiei o asemenea orientare duce inevitabil la mărirea deficitului bugetar. Martin Feldstein, președintele consiliului de experți economici ai președintelui S.U.A. avertiza recent că în urma creșterii exagerate a cheltuielilor militare deficitul bugetar va atinge în curînd cifra record de 150—200 miliarde dolari, ceea ce reprezintă un semnal de alarmă pentru strategii de la Casa Albă.

Una din consecințele negative pe plan social, remarca Feldstein, este că șomajul a devenit structural și procentul atins în 1982 de 10,4 la sută din totalul forței de muncă cu greu va putea fi coborît la 9 la sută în următorii ani. După cum remarca cunoscutul economist american Mancur Olson de la Universitatea din Maryland, aceste discrepanțe economice favorizează grupuri de interese restrînse, ele servesc doar membrilor acestor grupuri care caută „să câștige o felie cît mai mare din plăcinta socială...“.

Cursa înarmărilor, creșterea cheltuielilor guvernamentale pentru scopuri militare iraționale, amenință stabilitatea lumii contemporane nu numai prin pericolul declanșării — fie și accidentale — a unui cataclism nuclear, dar și prin adîncirea fenomenelor inflaționiste care produc dezechilibre în viața economică internațională.

În încheiere, doresc să subliniez că eforturile ce se depun pentru instaurarea unei noi ordini politice și economice internaționale pun cu acuitate probleme de inovare instituțională, de creare de noi instituții internaționale și implicit probleme privind conducerea proceselor caracteristice vieții internaționale. Desigur, în acest context se impune o replică viguroasă oricăror tentative de relansare a teoriilor despre așa zisa guvernare mondială. În același timp este nevoie de un efort teoretic și practic de căutare a unor **soluții corespunzătoare intereselor întregii comunități internaționale** pentru conducerea proceselor proprii instaurării noii ordini internaționale. Intemeiată pe egalitate, respect reciproc și echitate. În acest sens, se înscrie și propunerea României de a crea în cadrul O.N.U. un organism al bunelor oficii menit să rezolve pe calea tratativelor conflictele ce apar între state sau națiuni. Evoluția actuală mondială în contextul creșterii interdependențelor și totodată al asigurării drepturilor legitime ale fiecărui popor, solicită o mai mare capacitate de „inovație socială“ pentru a găsi instituții și modalități adecvate de reglare a proceselor politice și economice internaționale. În planul conducerii proceselor specifice internaționale s-ar include și elaborarea unor coduri menite să reglementeze relațiile între națiuni și stabilirea de instrumente menite să înlăture dezechilibrele, fenomenele negative în relațiile economice și de altă natură dintre state și popoare. O asemenea problematică complexă s-ar interfera firesc cu preocupările experților în economie privind căile de asanare și reglementare a vieții economice internaționale.

Costul tehnologiei, un factor inflaționist ?

Ihor Lemnij — Aș vrea să fac o remarcă în legătură cu raportul dintre creșterea prețurilor și inflație pe care l-a abordat tovarășul Pilat. Este o problemă fundamentală. Este un lucru bine cunoscut că la aproape toate mașinile indicii prețu-

rilor cresc aproape continuu. Doar accidental și foarte rar se poate observa o scădere de prețuri la utilaje. Vreau să mai remarc, colateral, că progresul tehnic nu este atît rapid pe cît este de complex. În parcul de mașini-unelte al Statelor Unite 30 la sută au o vechime de peste 20 de ani. O parte au mult mai mult decît 20 de ani. O parte se reconstruiesc. Cum ar putea fi construit un indice rațional de prețuri care să indice „valoarea de întrebuințare reală“ a unei mașini? Iată un exemplu. Strungul este una dintre cele mai vechi mașini cunoscute de omenire, dar oare poate fi comparat prețul unui strung paralel din 1950 cu al unui centru de prelucrare din anul 1982? Normal ar fi ca prețul să fie calculat pe unitate de funcție. Sau, de pildă, cazul automobilelor. Una din caracteristicile principale ale automobilelor din ultimele modele este că nu mai conțin nici o suprafață plană. Toate sînt curbe, inclusiv geamurile. Or, mai pot fi ele comparate cînd asamblarea este acum mult mai dificilă? Problema comparabilității este extraordinar de grea. Progresul tehnic duce la o sporire continuă a valorii de întrebuințare. Dar ce este valoarea de întrebuințare? Este o varietate de proprietăți socialmente acceptate, iar procesul acesta de acceptare socială nu este nici el perfect rațional. **Se spune că tehnologia se scumpește. De fapt, se vinde meru altelea.** Vă pot da un exemplu de tehnologie care se ieftinește foarte repede: este tehnologia electronică. Obiectele electronice se ieftinesc într-un ritm neobișnuit. Culmea este că se ieftinesc și cele care se suprapun peste sistemele mecanice, adică sistemele de comandă. Sistemele de comandă numerică se ieftinesc continuu. Partea mecanică se scumpește pentru că aici resursele, posibilitățile de absorbție de tehnologie nouă sînt de cele mai multe ori la limita de saturație, fiind vorba de sisteme tehnice mature.

Astfel problema inflației, și așa foarte dificilă, este și mai dificilă pentru că elementul rațional și aparent ușor de urmărit — creșterea prețurilor datorată progresului tehnic — este și el complicat și dificil. La care se adaugă componentele inflației rezultînd din specificul fenomenului monetar și al circulației bancare pe plan național și internațional. Mărturisesc că abordăm o problemă extraordinar de complicată, dar n-ar trebui să scăpăm din vedere faptul că anumite creșteri de prețuri sînt de fapt ieftiniri. Vroiam doar să susțin ideea că **nu trebuie să atribuim toate creșterile de prețuri inflației. O parte sînt datorate sporurilor de eficiență.**

Foarte complicat mi se pare și felul în care acționează asupra creșterii prețurilor oscilațiile prețului energiei și materiilor prime. Am înțeles că ideea de catastrofă mondială iminentă, de epuizare rapidă a resurselor nu mai este prezentă printre noi. Resurse de petrol sînt suficiente după toate aprecierile specialiștilor pe o perioadă încă relativ îndelungată de timp, iar cantitatea de petrol exploatabil este un produs al tehnologiei de explorare și de extracție. După cum se știe, consumul mondial de petrol este în scădere și există stocuri importante. Totuși prețurile la petrol nu scad în măsura așteptată. Cred că menținerea artificială a prețului petrolului este unul din factorii inflaționisti importanți. Dar el produce perturbații economice și de altă natură care afectează mai ales țările în curs de dezvoltare. Imensa forță tehnologică concentrată în țările dezvoltate conține mari rezerve de factori de apărare împotriva atît a creșterii prețurilor, cît și a unui eventual deficit fizic de petrol. Plătînd prețurile cerute țările dezvoltate măresc masa de monedă în circulație în lume. Dar, pe de altă parte, **scumpirea petrolului a accentuat puternic tendința de reducere a consumurilor specifice de energie și materii prime**, tendință intrinsecă gîndirii ingineresti sănătoase, continuă în istoria tehnicii.

Vasile Pilat — Legat de cele discutate cîteva cifre mi se par deosebit de relevante. În anii '60, în Japonia, pentru creșterea cu o unitate P.I.B. se consumau suplimentar 1,9 unități petrol. Dacă se continua în acest ritm, în 1980 Japonia ar fi trebuit să importe circa 900 mil. tone de petrol. Ea nu a importat însă decît 249 mil. tone, cu 16,5 la sută mai puțin decît în 1973 cînd s-a declanșat criza, cu toate că în acest timp P.I.B. a crescut cu 36 la sută. Cu alte cuvinte, întreagă această creștere a P.I.B. nu numai că nu a reclamat nici un gram de petrol în plus, dar s-a realizat în condițiile reducerii consumului. Această spectaculoasă reducere a petrolintensității demonstrează imensele posibilități pe care stadiul actual de dezvoltare a științei și tehnicii le oferă pentru depășirea problemelor generate de „criza energetică“ și continuarea creșterii. Ea demonstrează, totodată, că gravele probleme cu care sînt confruntate economiile naționale își au originea nu atît în „criza energetică“ ca atare, cît în **capacitatea lor de adaptare la noile condiții, de asimilare a progresului tehnic, de restructurare a producției sociale pe noi baze tehnice și tehnologice.**

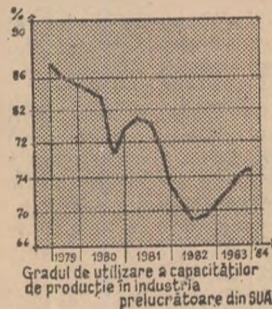
Restrângerea producției de mașini-unelte — un simptom al recesiunii

RECESIUNEA prelungească în care se află economia americană începând cu 1980 a dus la o restrângere de proporții a investițiilor productive. Față de aproape 165 miliarde dolari în 1979, noile investiții în uzine și echipamente de producție au scăzut vertiginos până la 145 miliarde dolari în 1982.

Deosebit de afectate de această situație sînt ramurile industriei americane producătoare de bunuri de investiție. În mod deosebit, producția de mașini-unelte a resimțit reculul în domeniul investițional cît și concurența externă tot mai puternică, ca urmare a ieftinirii relative a produselor importate, de pe urma creșterii cursului dolarului. În toamna anului trecut, producția de mașini-unelte a S.U.A. era cu 33 la sută sub cea din perioada corespunzătoare a anului precedent și jumătate din nivelul înregistrat înainte de începerea recesiunii.

Conform aprecierilor făcute de Asociația constructorilor americani de mașini-unelte, perspectiva nu este deloc favorabilă. Valoarea comenzilor primite de producătorii americani de mașini-unelte în septembrie 1982 era cu 54 la sută sub nivelul din septembrie 1981 și cu 77 la sută sub cel din septembrie

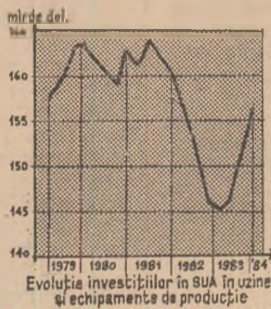
1980. Valoarea producției în septembrie 1982, de 273,5 milioane de dolari — deși foarte scăzută comparativ cu anii anteriori — era de aproape trei ori mai mare decît valoarea noilor comenzi, ceea ce înseamnă o nouă restrângere a activității în lunile următoare. De altfel, portofoliul de comenzi este foarte grăitor: compara-

tiv cu 5—6 miliarde dolari în 1980, el se situează în prezent la numai 1,2 miliarde dolari, ceea ce acoperă numai cinci luni de producție.

În lipsa unui reviriment al comenzilor, producția americană de mașini-unelte probabil că se va înjumătăți din nou pînă în primăvara lui 1983. Evoluția comenzilor va depinde însă de relansarea investițiilor, iar aceasta este, la rîndul ei strîns legată de nivelul producției industriale. Comparativ cu un nivel de 152 în 1979, indicele producției indus-

triale a S.U.A. (1967=100) a scăzut în decembrie 1982 la numai 138; gradul de utilizare a capacităților în industria prelucrătoare a înregistrat un declin similar în perioada menționată, de la 86 la sută la 69 la sută. O relansare fermă a investițiilor este de așteptat numai după ce gradul de utilizare a capacităților de

producție va depăși 80—83 la sută. În prezent, majoritatea specialiștilor americani, consideră că în 1983 relansarea economiei S.U.A. va fi lentă, iar utilizarea capacităților de producție va ajunge la cel mult 73—75 la sută spre sfîrșitul anului. În consecință, investițiile și producția de echipamente industriale — inclusiv producția de mașini-unelte — vor rămîne la niveluri scăzute.

Gabriela CRĂNICEANU
I.E.M.

Programe de dezvoltare

MEXIC: reducerea dependenței față de importuri

DIFICULTĂȚILE care au apărut în ultimul timp în economia Mexicului au făcut ca obiectivul major promovat în prezent de autoritățile mexicane să fie diversificarea industriei în scopul reducerii importurilor și sporirii exporturilor de produse prelucrate.

Din proiectele de investiții preconizate se desprind câteva domenii prioritare. Astfel, în industria siderurgică în cursul anului 1982 a fost dat publicității un program de extindere a capacităților de producție pînă în anul 1990. Conform acestui program se preconizează pentru perioada 1982-1990 o creștere medie anuală a producției de oțel cu 10,1%, ceea ce va permite majorarea producției de la 8,2 mil. t în 1982 la 17,8 mil. t în 1990. Principalele proiecte preconizate în următorii ani se referă la extinderea capacităților de producție la complexele siderurgice Lazaro Cardenas — Las Truchas și Altos Hornos de Mexico, precum și la construirea unei oțelării în localitatea Altamira, în apropierea portului Tampico, cu o capacitate de producție de 8 milioane tone/an. O atenție particulară se va acorda în următorii ani dezvoltării industriei naționale producătoare de utilaje pentru industria siderurgică.

În cadrul industriei electronice, investiții importante vor fi destinate creării unor unități de producere a tehnicii de calcul. Mexicul intenționează ca pînă în anul 1985, ca urmare a dezvoltării producției naționale de calculatoare electronice, cererea internă să fie acoperită în proporție de 70%. În cursul anului 1983 se așteaptă intrarea în producție a primei fabrici de microcalculatoare electronice din Mexic, amplasată în localitatea Guadalajara.

În industria petrochimică, Mexicul și-a propus majorarea capacităților de producție în perioada 1980-1990, de la 9 mil. t la 23 mil. t pentru produsele petrochimice de bază și de la 5,6 mil. t la 9 mil. t pentru produsele petrochimice secundare.

În cadrul industriei alimentare investiții importante vor fi realizate în industria zahărului (pentru modernizarea și extinderea capacităților de producție la 35 de fabrici de zahăr), construirea unui combinat de industrializare a laptelui în localitatea Tamascalcingo etc.

Relațiile economice dintre România și Mexic, s-au dezvoltat continuu în ultimii ani, fapt reflectat atât de sporirea volumului schimburilor comerciale, cît și de lărgirea și diversificarea formelor de cooperare. Sînt de menționat exporturile țării noastre în Mexic, constituite în special din produse metalurgice, mașini-unelte, utilaj tehnologic pentru industria chimică, mașini pentru industria textilă, îngrășăminte chimice etc.

Rodica Maria RĂDULESCU

EVOLUȚII MONETARE

ÎN ultima săptămînă a anului 1982 activitatea tranzacțională de pe piețele internaționale — valutare și de capital — a avut un caracter restrîns, în condițiile închiderii pozițiilor la fine de an de către băncile participante și ale suspendării activității într-o serie de centre financiare internaționale pe perioada sărbătorilor de iarnă. În acest cadru, tendințele manifestate în precedentele două săptămîni, a căror dominantă a constituit-o deteriorarea poziției dolarului S.U.A. față de majoritatea valurilor occidentale, s-au prelungit și în intervalul 27—31 decembrie 1982. Slăbirea cursului monedelor americane a fost în continuare motivată de perspectivele puțin favorabile ale evoluției activității economice în S.U.A. și de anticiparea, pe acest fond, a reducerii dobînzilor la fondurile în dolari și a accentuării dezechilibrului schimburilor externe ale țării.

Prognozele oficiale privind creșterea economică a S.U.A. în 1983 au fost revizuite în sens descendent, estimîndu-se că la nivelul întregului an produsul național brut va spori în termeni reali cu circa 2% (față de 3,1% cit se proiectase inițial), iar rata șomajului nu se va reduce decît marginal de la actualul nivel de 10,8%. În aceste condiții se așteaptă ca autoritățile monetare centrale ale S.U.A. să procedeze la o relaxare a creditului, în vederea facilitării unei înviorări a economiei. În intervalul analizat una din marile bănci americane, Chase Manhattan, a redus nivelul dobînzii preferențiale „prime rate” de la 11,5% la 11%, măsura fiind urmată și de o serie de bănci de dimensiuni mai mici. Numeroși observatori sînt de părere că în cursul trimestrului I 1983, nivelul dobînzii preferențiale se va reduce la 10,5%, în condițiile în care autoritățile federale vor fi nevoite să procedeze la diminuarea în continuare a ratei scontului, de la actualul nivel de 8,5%

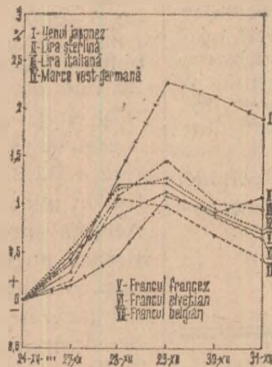
pînă la 7,5%. Perspectiva unor fonduri în dolari tot mai puțin renunțatorii s-a conjugat cu cea a deteriorării în continuare a balanței schimburilor externe, ceea ce a provocat o reacție în continuare nefavorabilă dolarului pe piața internațională.

În intervalul analizat, cursurile principalelor valuri occidentale față de dolar au prezentat următoarea evoluție (în unități valută națională/dolar — cu excepția lirei sterline — din zilele de 24 și 31 decembrie 1982): francul elvețian — 2,01 și 1,9975, moneda vest-germană — 2,3950 și 2,3775, francul belgian — 36,95 și 36,75, francul francez — 6,78 și 6,7350, lira italiană — 1,382 și 1,369, yenul japonez — 238 și 233,50, lira sterlină — 1,6050 și 1,6225. Procentul de apreciere cel mai pronunțat față de dolar, de circa 1,9% la nivelul întregului interval, l-a înregistrat yenul japonez, în principal datorită evoluției relativ mai favorabile a activității din economia niponă și ecartului de dobîndă relativ mai avantajos față de dolar.

Dobînzile la fondurile în principalele eurovalute s-au înscris pe o curbă descendentă (nivelul de ofertă la depozitele pe 6 luni din zilele de 24 și 31 decembrie 1982): eurodolarii — 9,875% și 9,4375%, euromoneda vest-germană — 6,4375% și 6%, eurofranc elvețian — 4,0625% și 3,6875%, eurolire sterline — 10,875% și 10,5%.

Prețul aurului a cunoscut o tendință de majorare, oscilînd, în cursul intervalului analizat, în banda de 450—460 dolari/uncie. La finele săptămînii trecute, metalul galben cota la 454 dolari/uncie, față de 448 dolari în ultima zi a săptămînii precedente.

Gheorghe MUNTEAN
Alexandru OLTEANU

Evoluția cursurilor principalelor valuri occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 27—31 XII 1982; bază 24 XII 1982

Degringoladă în lumea bancară

DINTOTDEAUNA activitatea bancară s-a desfășurat în umbră evitându-se reclama zgomotoasă la care se face apel în alte sectoare ale economiei capitaliste ca un mijloc sigur de promovare a afacerilor. Exceptând publicitatea referitoare la serviciile oferite clienței, băncile evită să dea detalii asupra operațiunilor și relațiilor, rezumându-se la prezentări cu un caracter general în care nu se accentuează succesele, dar nu își află locul nici dificultățile. Sintetizate în rapoarte sobre, rezultatele date publicității sînt menite să creeze o imagine de statornică dur măsurată creștere, pentru a marca reputația, prudența, soliditatea instituției. Și doar arareori, cînd nu se mai poate altfel, în rapoarte apar și scurte referiri la restrîngerii de activitate sau pierderi, cu imediate sublinieri ale unor resurse și măsuri de natură să asigure pe mai departe dezvoltarea.

Incertitudini într-un climat economic nefavorabil

ESTE ADEVĂRAT că începînd din anii '60 și pînă de curînd, sistemul bancar din lumea capitalistă a beneficiat de o perioadă deosebit de fastă, realizînd o expansiune fără precedent, cu atât mai remarcabilă cu cît trebuie să se țină seama, pentru comparație, de nenumăratele dificultăți întîmpinate în acest răstimp de societățile industriale și comerciale de pe urma manifestărilor de criză economică și monetară. Explicația este că băncile au știut să profite de incertitudinile unui climat economic nefavorabil pentru a-și spori veniturile prin intensificarea atragerii și plasării de resurse financiare, diversificarea afacerilor, extinderea operațiunilor speculative. Potențialul financiar de care au ajuns să dispună instituțiile bancare particulare este ilustrat de volumul total al creditelor acordate pe plan mondial care în 1981 a depășit 1 000 miliarde dolari.

Folosind întreaga evoluție ca argument, comentarii apărute în Occident au căutat să acrediteze ideea că activitatea bancară ar demonstra posibilitatea nelimitată de dezvoltare ce o oferă sistemul liberei inițiative atunci cînd afacerile sînt bine conduse. Nu o dată s-a insistat asupra faptului, de altminteri real, că din 1974, de la crăhul băncii Herstatt, nici o instituție bancară mai importantă nu a dat faliment, ceea ce ar dovedi capacitatea de adaptare și creștere a sistemului bancar în orice situație conjuncturală.

Îată însă că în 1982 au intervenit evenimente ce aveau să dezvăluie vulnerabilitatea care se ascundea în spațiile imaginii de deosebită trînicie, cultivată cu atîta grijă de multă vreme.

Întîiul șoc puternic s-a produs după ce au dat faliment în S.U.A. două so-

cietăți financiare specializate în tranzacții cu titluri: Penn Square Bank din Oklahoma și Drysdale Government Securities din New York. Cu toate că aveau o capacitate financiară proprie redusă, ambele instituții ocupau o poziție importantă pe piața deoarece prin intermediul lor se derulau tranzacții de amploare și ca atare repercusiunile asupra activității altor entități au fost simțitoare.

Afectate cel mai mult de aceste falimente, Chase Manhattan Bank și Continental Illinois National Bank, a treia și respectiv a șasea în rîndul marilor bănci americane, au comunicat ulterior pierderi nete totalizînd circa 80 milioane dolari, destul de moderate pentru a putea influența semnificativ poziția financiară a unor asemenea giganți. Dar, consecința cea mai dăunătoare a fost că de la băncile menționate și de la altele care au suferit pierderi mai limitate, depunătorii au retras în scurt timp fonduri de ordinul sutelor de milioane, provocîndu-le serioase probleme de trezorerie. Reorientarea masivă a plasamentelor spre efecte comerciale emise de societăți cu activitate productivă și spre titluri de stat a provocat îngrijorare în cercurile bancare nu numai din S.U.A. ci din întreaga lume față de primejdia pierderii surselor de fonduri în favoarea concurenților din industrie și comerț.

Sistemul bancar american devenise de mai mult timp teme de îngrijorare pentru experți din cauza pericolelor la care era expus datorită tendinței tot mai pronunțate de subcapitalizare, tocmai într-o perioadă de accentuare a dificultăților financiare ale clienței — internă și externă. Faptul este scos în evidență de raportul denumit „leverage”, dintre activele și fondurile proprii ale băncilor. Dacă în cursul anilor '60 la 1 dolar fonduri proprii reveneau 11 dolari active, în ultima perioadă de timp s-a ajuns ca 1 dolar capitalizat să „suporte” 28 dolari din operațiuni

active. De asemenea, specialiștii apreciază ca necorespunzător raportul dintre provizioanele de risc constituite și creditele acordate, disproporționat față de riscurile tot mai mari de neplată din partea debitorilor confrunțați cu dificultăți financiare.

Cu toate că în ultimul timp se comentează mult despre întîrzieri de plăți și reeșalonări ale datoriei unor debitori externi, observatori lucizi au atras atenția că pericolul real pentru băncile din S.U.A. îl reprezintă debitorii interni. Experiența a dovedit că o țară, chiar și în cazul în care cere rescadențarea, își respectă pînă la urmă angajamentele în totalitate. Iar reeșalonările nu trebuie privite neapărat ca un lucru rău pentru bănci, întrucît continuă să încaseze dobînzii o perioadă mai lungă decît scadența împrumutului inițial și chiar dacă își primesc mai tîrziu banii înapoi oricum nu rămîn în pagubă, în condițiile unor costuri atît de ridicate ale creditelor suportate de debitori. În schimb, falimentul unui client intern înseamnă de cele mai multe ori o fluzorie înscriere la masa credală, fără puțința de a mai recupera vreodată fondurile împrumutate. Și așa cum s-a anunțat, între 1977 și 1981 numărul firmelor intrate în faliment în S.U.A. a sporit de la 7 919 la 17 044, iar în prima jumătate a anului 1982 s-a înregistrat o creștere de peste 45 la sută comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Este concludent că potrivit celor comunicate de Citicorp, aflată de cîțiva ani cînd pe locul prim cînd pe cel secund în ierarhia băncilor americane, în ultimul deceniu procentul pierderilor nete suferite de această entitate a fost de 0,29 la sută la creditele internaționale și de 0,65 la sută la creditele interne.

Consecința presiunilor neobișnuit de mari la care a fost supus în ultima perioadă de timp sistemul bancar american a fost numărul record al încetărilor de plăți. În primele zece luni ale

Pierderi și profituri ale primelor zece bănci americane

Cifre în 1981 în milioane dolari	Active	Depozite	Credite (1)	Provizioane (1)	Pierderi (2)	Venituri	Randament/active	Leverage	
Bank America (San Francisco)	121 158	94 369	73 662	14 522,3	33	0,4	445,1	0,39	20,3
Citicorp (New York)	119 232	72 125	79 595	10 305	2	0,3	555	0,48	28,8
Chase Manhattan (New York)	77 839	55 300	51 331	9 211	11	0,3	443,9	0,55	31,5
Manufacturers Hanover (New York)	59 109	42 462	40 661	23 134,9	73	0,2	256,5	0,46	30,8
Morgan (J. P.) (New York)	53 522	36 624	28 830	9 51,2	22	0,1	374,5	0,72	22,8
Continental Illinois (Chicago)	46 972	29 594	32 876	20 120	25	0,2	260,3	0,59	27,2
Chemical New York (New York)	44 917	25 430	29 175	23 97,2	55	0,1	215,2	0,48	32,5
First Interstate Bancorp (Los Angeles)	36 932	27 407	21 777	17 122,2	8	0,5	246,5	0,73	22,5
Bankers Trust (New York)	31 213	23 345	19 109	9 60	33	0,3	192,2	0,53	31,1
	34 569	25 555	20 568	19 90	16	0,1	111,1	0,40	24,5

1) Creditele în % față de 1980
2) În % din credite

anului 1982 au dat faliment 29 bănci comerciale, în general de interes regional, dar oricum neobișnuit de multe față de anii anteriori. Această înmulțire bruscă a falimentelor apare ca o dovadă elocventă a deteriorării condițiilor de desfășurare a activității bancare în S.U.A. din cauze proprii dar și corelat cu recesiunea economică prelungită.

Credibilitatea sub semnul întrebării

ÎN ATMOSFERA de tensiune creată de dificultățile crescînde ale băncilor americane, răsunătorul scandal izbucnit pe continentul european în legătură cu Banco Ambrosiano a avut darul să producă efecte neașteptate de mari. Cel mai puternic grup bancar particular din Italia, Banco Ambrosiano se bucura de o poziție deosebită în lumea afacerilor deoarece administra importante resurse financiare ale Vaticanului, care de altfel deținea și o parte din acțiunile băncii în cauză. „Imperiul” Ambrosiano era alcătuit din 37 bănci, societăți financiare, societăți de asigurări, firme de curtaș și de leasing, controlate de banca-mamă cu sediul la Milano.

După ce s-a anunțat în luna iulie 1982 că a înregistrat din operațiuni de credit pierderi totalizînd 1,4 miliarde dolari, Banco Ambrosiano a intrat în incetare de plăți, pentru ca imediat să fie pusă în lichidare administrativă printr-o decizie a Ministerului de finanțe italian. La sumele „volatilizate” ca urmare a unor tranzacții tenebroase cu acțiuni, efectuate printr-o bancă holding cu sediul în Luxemburg și prin societăți financiare din Panama, s-au adăugat detournări și sustrageri de fonduri prin manevre oculte ce nu au mai putut fi identificate, astfel încît în final totalul pierderilor grupului se situa în jur de 2 miliarde dolari.

Grăitoare pentru dimensiunile și implicațiile scandalului sînt tragediile personale ale unora dintre cei direct implicați. Președintele grupului Banco Ambrosiano, influentul Roberto Calvi, care controla și ziarul Corriere della Sera, a fost găsit la Londra într-o dimineată spînzurat sub un pod de pe Tamisa. La scurt timp a urmat moartea misterioasă a secretarei sale — care începuse să facă declarații compromițătoare — și a altor cinci participanți la dezastruoasele manevre financiare ale băncii falite. Interpretarea dată a fost, evident, că prin eliminarea principalilor actori s-a urmărit împiedicarea dezvăluirii altor complici și a întregului dedesubt al excocheriilor săvîrșite, de care se afirmă că nu ar fi fost străine înalte personalități din ierarhia Vaticanului.

Emoția deosebită din lumea bancară nu a fost stîrnită totuși, de aspectele macabre ale „crahului Ambrosiano”, ci de modul de rezolvare a problemelor iscate. Trebuie amintit că pentru a exista o asigurare împotriva riscurilor decurgînd din falimentele bancare, în anul 1974 s-a încheiat între principalele bănci centrale occidentale așa-numitul „Concordat de la Basel”, cuprinzînd angajamentele lor ferme de a interveni întotdeauna, necondiționat și nelimitat, în favoarea instituțiilor în dificultate. Or, în cazul Ambrosiano, Banca Italiei a acceptat să acorde asistența sa de împrumutător de ultimă instanță numai

pentru angajamentele sediului central de la Milano, preluate în întregime de instituția succesoare Nuovo Banco Ambrosiano. O asemenea asistență nu a mai fost acordată însă și formațiunii constituite în străinătate — Banco Ambrosiano Holding din Luxemburg.

Motivarea adusă de Banca Italiei că aceasta reprezintă o societate financiară și nu o bancă, precum și că sediul se află într-o altă țară nu s-a înscris în spiritul înțelegerii băncilor centrale, care făcea pînă acum ca siguranța depozitelor bancare să fie indubitabilă. Efectul concret și imediat a fost că un număr de 250 bănci din diferite țări au suferit pierderi nete însumînd 450 milioane dolari. De îndată s-a pus problema ce s-ar întîmpla, ce pierderi ar fi de suportat în cazul falimentului unei bănci incomparabil mai mari decît holdingul Ambrosiano din Luxemburg, ținînd seama că aranjamentul dintre băncile centrale apare caduc după modul cum a reacționat Banca Italiei.

De aceea se consideră că implicațiile în timp ale celor întîmplante sînt mult mai grave, întrucît au fost subminate elementele fundamentale ale întregului ansamblu de „europiețe”, în cadrul cărora se încheie partea covîrșitoare a tranzacțiilor internaționale de credit. Cazul Ambrosiano a adus cu sine așadar un semn de întrebare asupra credibilității înuși mecanismului ce a permis neobișnuita expansiune la scară internațională a activității bancare din lumea capitalistă.

Mutații semnificative în opinia publică

DIFICULTĂȚILE financiare propriu-zise nu reprezintă singurele probleme pe care le întîmpină acum sistemul bancar din țările cu o economie de piață. Cu toate eforturile depuse în timp pentru a consolida o impresie de respectabilitate, băncile constată intervenția unor mutații semnificative în opinia publică, demonstrate de criticile tot mai ascuțite și concrete la care este supus imperiul banului.

Unul dintre aspectele care stîrnește dezbateri extrem de aprinse în presă și în cadrul instituțiilor publice, inclusiv la nivel parlamentar, îl constituie secretul bancar. Există o convingere larg răspîndită că în căutarea cu orice preț a clientelei și respectiv a resurselor financiare, băncile acceptă de regulă fără selecție și control depuneri din cele mai oculte surse, favorizînd, nu intenționat dar implicit, fraudă sau chiar infracțiunea. Prin sistemul conturilor numerotate și al secretului operațiunilor, băncile, mai cu seamă cele din Elveția, creează posibilitatea ca evazioniștii fiscali să sustragă impozitării sau efectului reglementărilor valutare capitalului important, ceea ce le permite să păstreze integritatea veniturilor, spre deosebire de cei care se supun dispozițiilor legale.

Mai grav este că imposibilitatea accesului organelor penale la evidențele bancare creează posibilitatea pentru lumea crimei să purifice — prin intermediari și prin canalul unor bănci operațiuni financiare — produsul activității sale profund dăunătoare societății. Aserțiunea băncilor că secretul operațiunilor protejează proprietatea privată și apără cetățenii împotriva

puterii și ingerințelor statului nu s-a dovedit convingătoare, așa cum se constată din continua și insistența reluare a temei în dezbaterile publice.

Criticile vizează însă băncile și direct în ce privește modul lor propriu de a acționa pe ascuns, în special la constituirea rezervelor latente și a provizioanelor speciale. Argumentarea că acumularea de astfel de rezerve necomunicate și respectiv nesupuse controlului autorităților monetare ar permite băncilor să-și asume riscuri sporite la intern și pe plan internațional nu este acceptată de opinia publică din țările occidentale, întrucît se consideră că pe calea escamotării surselor și destinației unor fonduri se pot realiza venituri suplimentare prin cludarea sarcinilor fiscale. Nu o dată a fost adusă acuzația că tocmai pe această cale băncile au putut să obțină rezultate atît de spectaculoase și în perioade conjuncturale depresive, spre deosebire de societățile cu activitate productivă care nu au posibilitatea unor asemenea manevre de fonduri.

În sfîrșit, o critică adusă adeseori este că băncile scapă în general de sub controlul autorităților și că reprezintă un adevărat stat în stat, impunîndu-se o întărire a supravegherii activității lor pentru a corespunde interesului public și nu scopurilor unui grup restrîns de acționari.

Realitatea este că băncile din țările capitaliste dispun de o marjă de manevră foarte largă și datorită cîmpului de acțiune practic nelimitat pe care îl deschide activitatea internațională. De cîte ori condițiile sînt mai puțin favorabile pe plan intern, instituțiile bancare se îndreaptă spre centrele financiare internaționale și chiar autoritățile monetare sînt cele care încurajează o cît mai agresivă desfășurare de forțe spre exterior. Este de notorietate faptul că marile bănci internaționale nu pot fi practic supravegheate unde își au sediul central, dată fiind aria de difuzare a tranzacțiilor, efectuate de multe ori prin intermediul unor piețe „off-shore” extrem de permissive.

Mai este de adăugat că în ultima vreme au luat ființă și operează la scară internațională numeroase instituții bancare constituite anume cu sediul central în unele țări în curs de dezvoltare unde legislația este foarte favorabilă comerțului de bancă special pentru a atrage capitalurile străine. Spre exemplu, din cele 500 bănci cuprinse în „top-ul” mondial al anului 1982, un număr de 100 își aveau sediul în alte țări decît cele industrializate, membre ale O.C.D.E., în timp ce în urmă cu cîțiva ani asemenea cazuri nici nu existau.

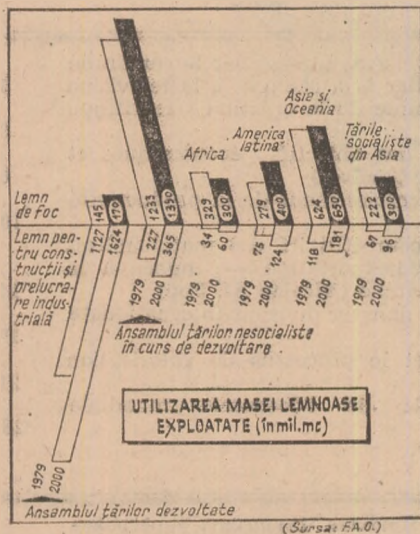
Specialiștii bancari occidentali au avertizat însă că oferind avantaje ce sporesc competitivitatea băncilor — cum ar fi volumul mai mare de afaceri raportat la fondurile proprii — permissivitatea unor centre financiare sporește riscurile de faliment al instituțiilor care se hazardează în tranzacții nesigure, în neconțința lor căutare de profituri ridicate. Și cum recentele evenimente au dovedit pericolul de propagare rapidă și intensă a impactului falimentelor de bănci, continuarea unei politici de necontrolată expansiune a sistemului bancar riscă să albă la un moment dat o incidență negativă la nivelul economiei mondiale.

Radu NEGREA

Prevenirea epuizării pădurilor

NECESARUL mondial de lemne (de foc, pentru construcții și prelucrare industrială) va spori considerabil în ultimele două decenii ale secolului — apreciază specialiștii F.A.O., cererea urmînd să crească îndeosebi din partea țărilor dezvoltate din punct de vedere industrial (vezi graficul).

Pe de altă parte, se evaluează că între anii 1975 și 2000 în zonele tropicală și ecuatorială vor fi despădurite 142 mil. ha de terenuri, care vor căpăta în esență o destinație agricolă. Întrucît numai o mică parte din terenurile respective vor fi reîmpădurite, sînt de prevăzută serioase repercusiuni în ceea ce privește însăși calitatea și structura pe specii a lemnului exploatat, dar în special de ordin ecologic, prin agravarea unor fenomene ca inundațiile, seceta, eroziunea solului ș.a., avînd ca efect comun scăderea producției agricole. La cele de mai sus se adaugă epuizarea crescîndă a resurselor de lemn de foc, care dețin principala pondere în consumul de masă lemnoasă din țările în curs de dezvoltare. Singura soluție durabilă a acestei vaste probleme o constituie — insistă experții F.A.O. — în intensificarea plantării de arbori, mai ales din speciile rapid crescătoare, folosind în acest scop spațiile disponibile, inclusiv la liziera masivelor agricole, de-a lungul șoselelor și cursurilor de apă etc.

Perspectivile turbei

DUPĂ opinia a numeroși specialiști, printre sursele de energie folosite ca alternativă la petrol și gaze naturale un rol departe de a fi neglijabil l-ar putea juca turba. Într-un raport pregătit pe această temă de Ministerul comerțului și industriei din Finlanda, resursele mondiale de turbă sînt evalua-

te la 400 miliarde tone (reprezentînd, ca potențial energetic, circa 100 mld. t.e.p.). Faptul că zăcămintele de turbă se întind pe o suprafață de 420 mil. ha constituie un argument în plus pentru valorificarea lor, deoarece — după eliberarea de stratul de turbă și fertilizarea corespunzătoare — cel puțin o parte din terenurile respective ar putea intra în circuitul agricol.

Distribuția geografică inegală — 75% din rezervele cunoscute și 70% din cele economicește exploatabile fiind amplasate în patru țări (Canada, U.R.S.S., S.U.A. și Indonezia, care dispun și de resurse considerabile de petrol și gaze) — asociată cu nerentabilitatea transportului turbei (capacitate calorică redusă, volum mare) la distanțe mari, a făcut ca ea să fie relativ puțin utilizată pînă în prezent. Doar cîteva țări — U.R.S.S., Finlanda, Irlanda — au realizat pași remarcabili, în special în direcția folosirii turbei drept combustibil pentru centralele electrice. Perspective noi se vor deschide în fața turbei din momentul punerii la punct a tehnologiilor de gazeificare a acesteia, precum și de obținere a combustibilului lichid — tehnologii aflate în curs de elaborare într-o serie de țări industrializate.

Șomajul — însoțitor al subdezvoltării

DATELE asupra șomajului, vehiculate în mod curent în presa internațională, se referă îndeosebi la țările capitaliste industrializate; nu mai puțin elocventă este, însă, evoluția acestui fenomen în țările în curs de dezvoltare, chiar dacă datele respective au un caracter fragmentar sau se bazează pe estimări.

Publicația *Jurnal do Brasil* releva, nu demult, că problema șomajului a devenit îngrijorătoare în Brazilia, arătînd totodată că la efectivul celor care și-au pierdut locul de muncă trebuie adăugate milioane de persoane care n-au avut niciodată de lucru și care în timpină dificultăți crescînde în încercarea de a găsi un loc de muncă. Cu o rată a șomajului, la începutul anului 1982, de 8% și cu o rată a subutilizării forței de muncă estimată la circa 18%, zona metropolitană Rio de Janeiro, de pildă, cunoaște un pronunțat exod al populației; în mod similar se prezintă situația într-un alt centru important — Sao Paulo, unde șomajul afectează în mod deosebit muncitorii calificați și lucrătorii cu pregătire superioară. Într-o țară vecină — Venezuela — statisticile muncii evidențiază o rată a șomajului de circa 7%, nivelul său fiind mai ridicat în zonele urbane și în rîndul tinerilor.

Tendințe apropiate se manifestă și în țările în curs de dezvoltare din Asia. În Thailanda, de pildă, numărul șomerilor — care era evaluat la începutul anului 1982 între 700 mii și 1,2 milioane de persoane (respectiv 3,5 și 5% din populația activă), a cunoscut o puternică recrudescență începînd din luna mai. Iar în Bangladesh ponderea șomerilor în populația activă a depășit cifra de 20% (din care peste 1,5 milioane de lucrători avînd o pregătire), rîndurile lor fiind îngroșate îndeosebi de țărani rămași fără pămînt.

Japonia — progres tehnologic

UN STUDIU comparativ efectuat de Mitsubishi Research Institute asupra nivelului de dezvoltare a tehnologiei în cele mai avansate țări industriale occidentale conchide că, în deceniul trecut, Japonia a ajuns aproape din urmă — sub acest aspect — R.F. Germania și s-a apropiat de Statele Unite. Pornind de la o serie de parametri, ca numărul cererilor de brevete, balanța comerțului exterior cu tehnologie, valoarea exportului de produse care înmagazinează rezultate ale cercetării sau valoarea adăogată — prin prelucrare — diferitelor produse industriale, autorii studiului apreciază că — în timp ce Japonia a progresat rapid în dezvoltarea tehnologiilor — progresul respectiv a cunoscut încetiniri și chiar stagnări în Anglia, Franța și R.F.G. Pornind de la baza S.U.A. = 100, a rezultat un punctaj de aproape 50 în cazul Franței și Angliei, de 60—70 în cel al R.F.G., în timp ce în cazul Japoniei același punctaj a crescut — în perioada examinată — de la 45 la 63 și s-a menținut pe o linie ascendentă în ultimii ani.

După cum relevă publicația americană *Jurnal of Commerce*, progresele realizate de Japonia în acest domeniu se datorează nu numai atenției acordate activității de cercetare și dezvoltare (în perioada 1972—1978, de pildă, alocațiile pentru acest sector s-au majorat cu circa 90%), dar și ambianței generale, favorabile. Astfel, presa cotidiană și periodică acordă o importanță deosebită publicării de informații asupra celor mai recente descoperiri tehnico-stiințifice, au loc aproape permanent diferite simpozioane, dezbateri asupra orientărilor de perspectivă în dezvoltarea tehnologiilor pe plan național.

Bulgaria: extinderea cooperării

ÎN BULGARIA se aplică un sistem de măsuri legislative și organizatorice menite să creeze condiții favorabile pentru dezvoltarea și extinderea diferitelor forme de cooperare comercială, industrială etc. cu țările capitaliste industrializate. În toamna acestui an — scrie publicația *Informations économiques de Bulgarie* — organizațiile economice bulgare realizează proiecte de cooperare incluse în cele peste 50 de convenții și acorduri de colaborare pe plan științific, tehnic, industrial și comercial cu importante firme occidentale.

În acest context, în luna martie 1982, pe baza prevederilor unui decret al Consiliului de Stat al R.P. Bulgaria, a fost încheiat primul acord de constituire a unei societăți mixte între trei organisme economice bulgare și firma japoneză „Fujitsu Fanuk”. Avînd sediul la Sofia, această societate mixtă se profilează pe engineering și prestări de servicii în domeniul construcțiilor de mașini, al electronicii și electrotehnicii, activitatea sa orientîndu-se cu precădere către automatizarea și modernizarea producției industriale în Bulgaria.

Revista ECONOMICA

Editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 1 din 7 ianuarie 1983

- Mesajul de Anul Nou adresat întregului nostru popor, la posturile de radio și televiziune, de tovarășul Nicolae Ceaușescu 1
- Activitate rodnică pe tărîmul creației științifice (Nicolae M. Nicolae) 3

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Înfăptuirea exemplară a obiectivelor economico-sociale ale dezvoltării (Dan Condrea) 6
- Producția fizică realizată ritmic, la toate sortimentele (I. Semencescu) 7
- Un imperativ de mare actualitate: economisirea materiilor prime, energiei și combustibililor. Valorificarea eficiență a resurselor energetice (Dan Vlaheli) 8
- Mobilizarea rezervelor de sporire a productivității muncii (Petre Frujină) 10
- Obiective prioritare în dezvoltarea zootehniei (Maria Stroe) 12
- Ancheta R.E. Căi de creștere a competitivității mărfurilor românești. Producția pentru export — aliniată la cerințele și tendințele pieței (Nicolae Al. Pop) 14
- Autogestiunea în întreprinderi: răsputeri, acțiuni, rezultate. Realizarea indicatorului producție marfă vîndută și încasată implică perfecționarea relațiilor de credite și plăți (Cezar Basno) 16

CONDUCERE-ORGANIZARE

- Condiționări de ordin organizatoric ale creșterii eficienței economice (C. Bărbulescu) 17

TEORII-IDEI

- Ipoteze asupra modificărilor în diviziunea internațională a muncii (Maria D. Popescu) 19
- Valoare și avuție. Mijloacele de muncă și procesul de valorificare (Constantin Sirbu) 21
- Santier editorial 1983 23

ECONOMIE MONDIALĂ

- Procese și fenomene actuale din economia mondială (dezbateri) (VI) 26
- Tendințe-conjuncturi 28
- Degringoladă în lumea bancară (Radu Negrea) 29
- Mondorama 31

IN SUPLEMENTUL NUMĂRULUI : Cuvier economic-legislativ

IN THIS ISSUE

- The New Year Message addressed by Comrade Nicolae Ceaușescu to our whole people on the radio and television 1
- A fruitful activity in the field of the scientific research (Nicolae M. Nicolae) 3
- The exemplary fulfillment of the economic and social goals of development (Dan Condrea) 6
- The mobilization of the reserves for increasing the work productivity (Petre Frujină) 10
- Ways to increase the competitiveness of Romanian goods. The production for export aligned to the needs and trends of the market (Nicolae Al. Pop) 14
- Hypotheses on changes in the international division of labour (Maria D. Popescu) 19
- Value and wealth. The working means and the process of capitalization (Constantin Sirbu) 21
- Debate. Current processes and phenomena in the world economy (VI) 26

DANS LE NUMÉRO

- Le Message à l'occasion du Nouvel An, adressé par le camarade Nicolae Ceaușescu au peuple entier à la radio et à la television 1
- Activité fructueuse dans le domaine de la creation scientifique (Nicolae M. Nicolae) 3
- L'accomplissement exemplaire des objectifs économiques et sociaux du développement (Dan Condrea) 6
- La mobilisation des réserves d'accroissement de la productivité du travail (Petre Frujină) 10
- Voies de l'accroissement de la compétitivité des marchandises roumaines. La production pour l'exportation — alignée à la demande et aux tendances du marché (Nicolae Al. Pop) 14
- Hypotheses sur les changements dans la division internationale du travail (Maria D. Popescu) 19
- Valeur et richesse. Les outils et le processus de valorisation (Constantin Sirbu) 21
- Processus et phénomènes actuels de l'économie mondiale (débat) (VI) 26

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Новогоднее послание товарища Николае Чаушеску, адресованное по радио и телевидению всему нашему народу..... 1
- Плодотворная деятельность на научном поприще (Николае М. Николае) 3
- Образцовое выполнение экономико-социальных задач развития (Дан Кондря) 6
- Мобилизация резервов для увеличения производительности труда (Петре Фружиня) 10
- Пути повышения конкурентоспособности румынских товаров. Производство на экспорт — равнение на запросы и тенденции рынка (Николае Ал. Поп) 14
- Гипотезы относительно изменений в международном разделении труда (Мария Д. Попеску)..... 19
- Стоимость и богатство. Орудия труда и процесс реализации (Константин Сырбу) 21
- Актуальные процессы и феномены в мировой экономике (В порядке обсуждения) 26

ABONATI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ”!

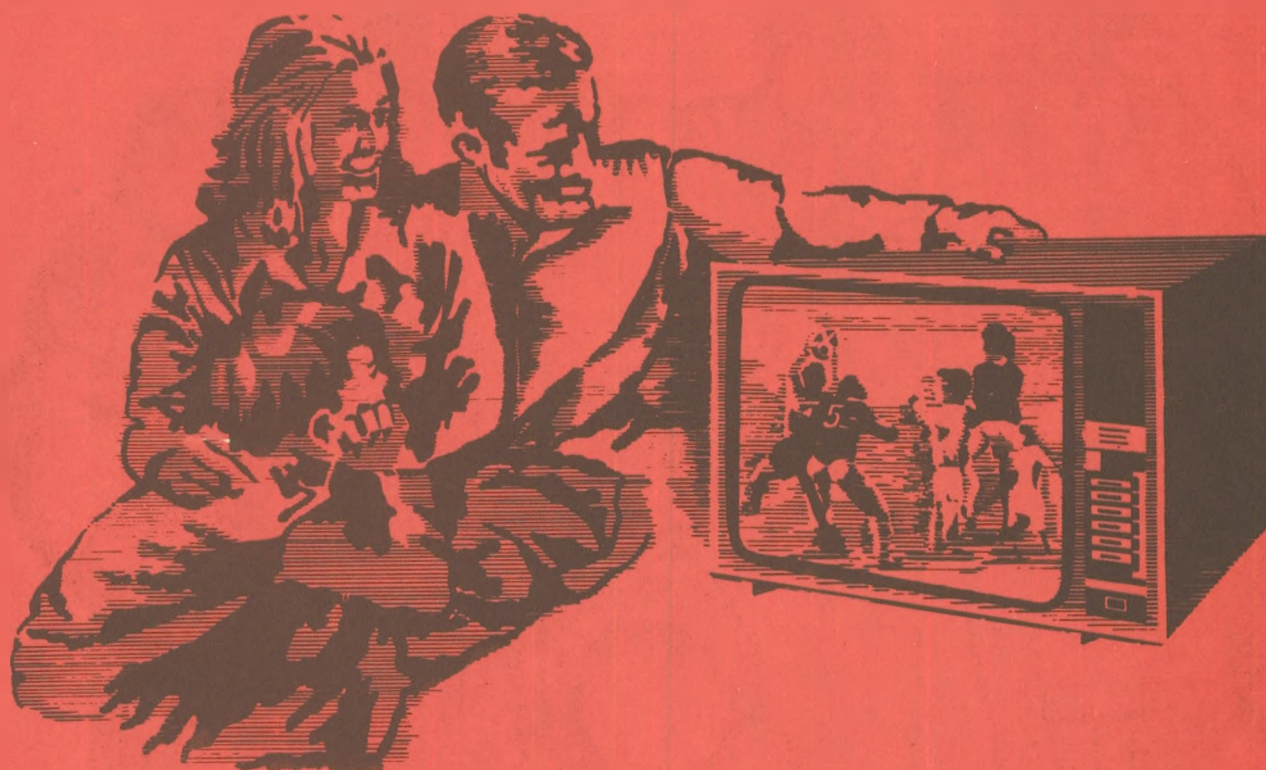
Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Revista economică” pe anul 1983. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămînal) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru. Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentul săptămînal) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamentului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonîndu-vă din timp și pe termene cît mai lungi, vă asigurați continuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției: Bulevardul Magheru nr. 28-30, sectorul 1, cod 70 159, București.

Cititorii din străinătate se pot abona adresîndu-se la ILEXIM — Departamentul Export-Import Presă, P.O. Box 136-137, telex 11126, București, str. 13 Decembrie.

Redacția și administrația: 70159, București, Bd. Magheru nr. 28-30 etaj I, sectorul 1. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1.

TELEVIZOARE CU CIRCUITE INTEGRATE

Magazinele și raioanele comerțului de stat specializate în desfacerea produselor electronice vă oferă o diversă gamă de **TELEVIZOARE CU CIRCUITE INTEGRATE**, aparate care prezintă următoarele caracteristici :

- complet tranzistorizate ;
- imagine perfectă și sunet clar ;
- durată de folosire îndelungată ;
- consum de energie electrică redus cu circa 33% ;
- funcționare normală chiar și la variații mari ale tensiunii pe rețea ;
- depanare mult simplificată deoarece în construcția aparatelor se află module funcționale care se pot înlocui cu operativitate.

Termenul de garanție de la data cumpărării :

- 1 an pentru aparat ;
- 18 luni pentru tubul cinescop.

Denumirea televizorului	Diagonala ecranului (cm)	Preț (lei)
● OLT	44	2 920
● OLT	44	3 000
● SNAGOV	47	2 920
● SNAGOV	47	3 065
● SIRIUS	50	3 050
● SIRIUS	50	3 200
● DIAMANT	61	3 600
● DIAMANT	61	3 720

Recom

MATERIALE : v
luminoase, leje
moi, culoarea și efe
tele obținute prin
nisare constitu
factorii de innoire.

În ansamblu, tendințele modelului pentru acest sezon rămân consecvente formulelor clasice și sport, asociind funcționalitatea cu eleganța.

ȚIȚIȚI SĂ VĂ COMPLETAȚI GARDEROBA DE IARNĂ CU ULTIMELE NOUȚĂȚI ?

Visitați magazinele de confecții ale comerțului de stat ! Creații de ultimă oră, conform actualelor tendințe ale modelului veți găsi în toate marile magazine universale precum și în unitățile DE-MA, organizate în cadrul depozitelor cu indicată.

PALETA DE CULORI : pe de o parte, se mențin tonurile închise purtate în vara '82 (ca uniuri, pentru piese mici, tricouri, mățăsuri sau ca fonduri, pentru lenajuri), iar pe de altă parte, aceste tonuri evoluează spre culori neutre clasice (ușor albastrii) și spre culori vii, recomandate pentru tineret.

LINIE : în principal este fluidă, oscilând între amplă și dreaptă. Umerii sînt naturali și continuă să fie ușor rotunjiți. Talia este marcată pentru a da impresia de suplețe, de lejeritate, dar rămîne și liberă (în special la siluetele drepte).